

Ekoskolu vides novērtējums

PIRMSSKOLĀM

ALŪKSNES PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDE
“SPRĪDĪTIS”

VIDES NOVĒRTĒJUMS

2022./2023.mācību gads

Aizpildīšanas datums: 2022.gada septembris- novembris

Aizpildīja: Ekopadomes atbildīgo jomu skolotājas, apkopoja Ekoskolas koordinatore
A.Apine

Satura rādītājs

levads	3
Ekoskolu pamattēmas:	
1. Enerģija	6
2. Transports	11
3. Atkritumi	16
4. Ūdens	22
5. Pārtika	27
Ekoskolu papildtēmas:	
6. Vide un veselība	33
7. Skolas vide un apkārtnē	39
8. Mežs	44
Ekoskolu apkopojošās tēmas:	
9. Bioloģiskā daudzveidība	48
10. Klimata pārmaiņas	53
Līdzdalība/Mācību saturs	58

ENERĢIJA

1. Ievads tēmā

Ikdienā patērējot elektrību un ziemā siltumu, pirmsskola rada enerģijas ražošanas pieprasījumu. Lai enerģijas ražošanai izmantotu mazāk dabasgāzes un citu fosilo resursu, ir būtiski novērst nelietderīgu elektrības un siltumenerģijas patēriņu. Ir svarīgi mācīt enerģijas taupīšanas principus visiem pirmsskolas audzēkņiem, veidojot pamatu viņu rīcībai mājās.

2. Pirmsskolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 – apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5	
Dienās, kad grupas telpa ir pietiekami gaiša, gaismas netiek ieslēgtas	Reti					X	Vienmēr
Grupu telpas, kur gaisma tiek izslēgta, kad tur neviena nav	0–20% (no visām)				X		100% (no visām)
Gaitenšos, kāpņutelpās un citās koplietošanas telpās gaisma tiek izslēgta, kad tur neviena nav	Reti				X		Vienmēr
Telpas, kur izmanto efektīvas spuldzes (fluorescentās vai LED)	0–20%				X		100%
Telpas, kur izvietoti atgādinājumi par elektrības taupīšanu	0–20%				X		100%
Telpas, kur logi ir tīri un nebloķē saulesgaismu	0 – 20%				X		100%
Sadzīves tehnika, kas atbilst A energoefektivitātes klasei	0 – 20%				X		100%
Telpas, kur datori paliek ieslēgti, kaut gan ilgu laiku netiek izmantoti	100%				X		0–20%
Telpas, kur projektori netiek izslēgti, kaut gan tobrīd nav vajadzīgi	100%					X	0–20%
Telpas, kur elektroierīces pa nakti tiek atvienotas no tīkla	0–20%					X	100%
Telpas, kur iespējams atsevišķi pielāgot radiatoru siltumu	0–20%					X	100%
Telpas, kur radiatori un ventilācijas lūkas nav aizsegtas	0–20%				X		100%
Brīvdienās pirmsskolas ēkā tiek uzturēta zemāka temperatūra	Nekad					X	Bieži
Logi un durvis ir noblīvētas (nelaiž iekšā pa šķirbām aukstumu)	0–20%			X			100%
Telpas tiek vēdinātas, apkures sezonas laikā ilgstoši turot vaļā nedaudz pavērtus logus, t. i. "vēdināšanas režīmā"	Bieži					X	Nekad
Apkures sezonā telpas tiek vēdinātas cikliski, piemēram, reizi stundā uz pāris minūtēm pilnībā atverot vaļā logu, pirms tam izslēdzot apsildes ierīces telpā vai zem loga	Nekad	X					Bieži
Telpas, kur logiem ir aizkari vai žalūzijas, kas naktī tiek aizvērtas, lai mazinātu siltuma zudumus	0–20%		X				100%
Apkures sezonas laikā tiek mērīta gaisa temperatūra grupu telpās, lai izdarītu secinājumus par apkures intensitāti	Nekad					X	Regulāri
Vai pirmsskolā lietotās enerģijas (elektrības, siltuma) ražošanai tiek izmantoti kādi no atjaunīgiem energoresursiem?	Netiek izmantoti				X		Jā, vairāki veidi
Vai bieži, vārot tēju vai kafiju, daudz uzvāritā ūdens paliek pāri?	Bieži					X	Reti
Kāda ir karstā ūdens temperatūra ūdens krānos?	Plaucējoša				X		Atbilstoši silta
Vai iespējams regulēt karstā ūdens temperatūru pirmsskolā?	Nē					X	Jā, visur
..... (jūsu jautājumi)							

3. Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējums

Izvērtējumā piedalās 3.grupas 10 bērni (grupas nosaukums, bērnu skaits)
<i>Iepazīšanās ar tēmu</i>
Uzdodiet uzvedinošus jautājumus, lai noskaidrotu bērnu esošās zināšanas un priekšstatu par tēmu "Enerģija". Ja nepieciešams, īsi izskaidrojiet neskaidros jautājumus.
Jautājumu piemēri: • <i>Kas ir elektrība?</i> • <i>Vai zināt, kā rodas elektrība?</i> • <i>Kur mēs to izmantojam?</i> • <i>Kāpēc ziemā radiatori ir silti?</i> • <i>Vai jūs zināt, kā rodas siltums radiatoros?</i> • <i>U. tml.</i>

<i>Izpratnes jautājumi</i>
Kvantitatīvs jautājums <i>Kurš no jums zina, kāpēc ir svarīgi taupīt elektrību un ziemā siltumu?*</i> 1. zina 80 % 2. nezina 20 % *Varat uzdot divus atsevišķus jautājumus – vienu par elektrību un otru par siltumu.
Kvalitatīvs jautājums <i>Kāpēc ir svarīgi taupīt elektrību un ziemā siltumu?*</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1. Lai vienmēr ir labi, silti un gaiši. 2. Lai vienmēr būtu gaiss un elektrība ir ļoti dārga. Nevarēs samaksāt. 3. Jo ir mašīnas, ko darbina ar elektrību. *Varat uzdot divus atsevišķus jautājumus – vienu par elektrību un otru par siltumu.
<i>Jautājumi par rīcībām</i>
Kvantitatīvs jautājums <i>Kurš no jums zina, ko var darīt, lai taupītu elektrību un ziemā siltumu?</i> 1. zina 80 % 2. nezina 20 %
Kvalitatīvs jautājums <i>Ko varētu darīt, lai taupītu elektrību?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1. Katru dienu drusku lietot elektrību un iet bieži ārā saulītē. 2. Vienmēr izslēgt visu.
Kvalitatīvs jautājums <i>Ko varētu darīt, lai ziemā taupītu siltumu?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1. Jākurina ar malku, jo malka izaug mežā. 2. Sildīties pirtī un kubulā, rūdīties. 3. Jāskatās, lai visur ir ciet logi un durvis.
<i>Jautājumi par paradumiem</i>
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai tu mājās centies taupīt enerģiju (elektrību un ziemā siltumu)?</i> 1. jā 90% 2. nē 10 % Papildus var jautāt par konkrētām rīcībām, ko mājās dara, lai taupītu enerģiju.
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai mēs grupiņā kaut ko darām, lai taupītu enerģiju (elektrību un ziemā siltumu)?</i> 1. jā 90% 2. nē 10 % Papildus var diskutēt par konkrētām rīcībām, ko grupiņā dara, lai taupītu enerģiju.

4. Jautājumi vecākiem

Pirmsskolas izglītības iestādes "Sprīdītis" Ekopadomes aptauja!

“Enerģija – Siltumenerģija”

Anketēšana notika no 26.10. – 30.10.2020

Kopā tika iesniegtas 132 atbildes

1. Kādas spuldzes Jūs mājās izmantojat?

2. Kādas enerģijas klases mājsaimniecības ierīcēs Jūs izmantojat pārsvarā?

[Detalizēta informācija](#)

● A+++	63
● A	68
● B	1
● C	0
● D	0

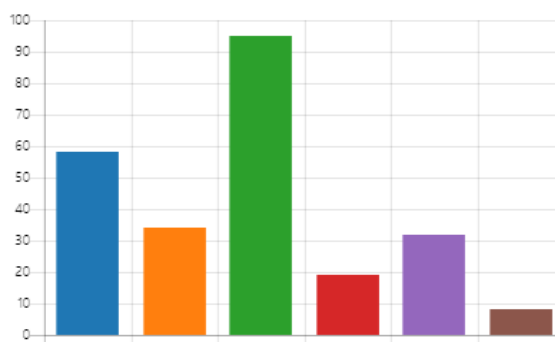
Cits:

1. Ja tuvojās negaiss, tad visus;
2. Visas izņemot modemu;
3. Dators, Telefona lādētājs, **Televizors**, Interneta modems;
4. Televizoru;
5. Printeris, Telefona lādētājs, **Veļasmašīna**;
6. Telefona lādētājs, **Veļasmašīna**;
7. Printeris, Telefona lādētājs, **Tējkanna**, Dators.

3. Kuras ierīces izejot no mājām Jūs atvienojat no elektrības? (iespējamās vairākas atbildes)

[Detalizēta informācija](#)

● Dators	58
● Printeris	34
● Telefona lādētājs	95
● Interneta modēms	19
● Nevienu	32
● Cits	8

8. Dators, Telefona lādētājs, Interneta modēms, **Televizors**;

4. Kādu plīti lieto Jūsu mājsaimniecība?

[Detalizēta informācija](#)

● Keramisko	35
● Indukcijas	56
● Parasto (veco)	20
● Cits	21

Cits:

1. Gāzes; (17)
2. Gāzes+ elektrisko; (2)

3. Elektrisko (2)

5. Vai ēka, kurā Jūs dzīvojat ir siltināta?

[Detalizēta informācija](#)

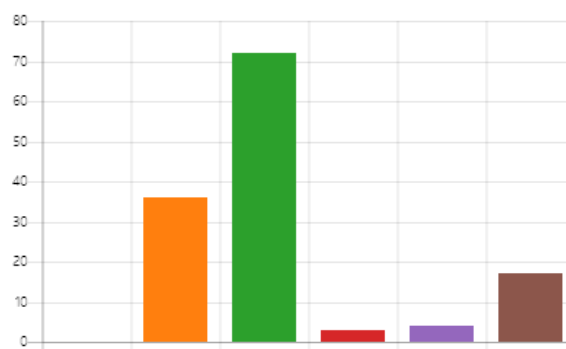
● Jā	58
● Nē	74

6. Ar kādu kurināmo tiek apsildīta (apkurināta) Jūsu mājvieta?

[Detalizēta informācija](#)

● Ogles	0
● Šķelda	36
● Malka	72
● Gāze	3
● Elektriķa	4
● Cits	17

Cits:

1. Granulas;(5)
2. Kokskaidu granulas;(2)
3. Zāģskaidu granulas;(1)
4. Centrālā apkure;(6)
5. Briketes;(1)
6. Nezinu;(2)
7. Nezinu;(2)

7. Kurš Jūsaprāt ir dabai vismazāk kaitīgais kurināmais?

[Detalizēta informācija](#)

● Ogles	4
● Šķelda	25
● Malka	42
● Gāze	17
● Elektriķa	44

Cits:

1. Apkures katls;

8. Kādi siltumu dodoši objekti ir Jūsu mājvietā?

[Detalizēta informācija](#)

● Krāsns	44
● Centrālā apkure	78
● Kamīns	4
● Elektriskā apkure	2
● Cits	4

2. Nav;
3. Un kamīns;
4. Centrālā apkure un krāsns;

9. Kā Jūsaprāt var taupīt SILTUMENERĢIJU?

[Detalizēta informācija](#)

● Saules baterijas	41
● Ēkas siltināšana	111
● Temperatūras samazināšana	35
● Pareiza vēdināšana	54
● Cits	2

Cits:

1. Mūsu mājās krāsns tiek kurināta tikai pa dienu 6 stundas. Kopā pa dienu ir mazs malkas pārtēriņš. Vidēji 3 klēpji;
2. Saules baterijas, Ēkas siltināšana, Temperatūras samazināšana, Pareiza vēdināšana, Vēja ģenerators;

10. Kuru apgalvojumu Jūs attiecinātu uz savu ģimeni?

[Detalizēta informācija](#)

● Atbildīgi enerģijas lietotāji	37
● Vēl jāmācās saudzīgi lietot en...	95

PIEMĒRI NO 2020./2021. MĀCĪBU GADA NOSLĒGUMA APTAUJAS VECĀKIEM:

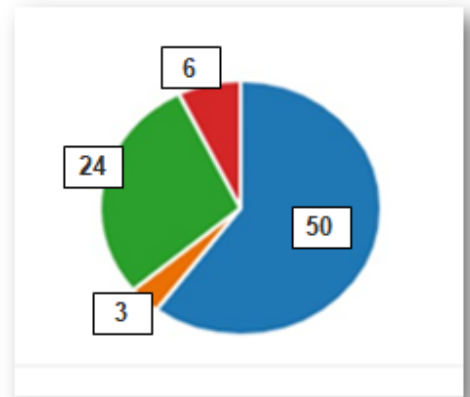

ENERGORESURSI UN TO EFEKTĪVA IZMANTOŠANA!

Noslēdzot 2020./2021. mācību gada tēmu ENERĢIJA, Alūksnes PII "Sprīdītis" Ekopadome aicināja piedalīties aptaujā vecākus par ENERGORESURSU efektīviem izmantošanas paradumiem mājāsaimniecībās.

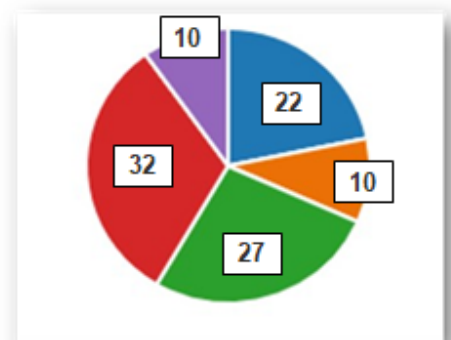
2. Kas jūsuprāt traucē ekonomēt siltumenerģiju :

- a. Cilvēku nevēlēšanās mainīt ieradumus; (50)
- b. Cilvēkiem nerūp enerģijas taupīšana; (3)
- c. Cilvēki nav informēti par veidiem kā to darīt; (24)
- d. Cilvēki nevēlas ievērot taupības principus, dzīvot videi draudzīgi; (6)

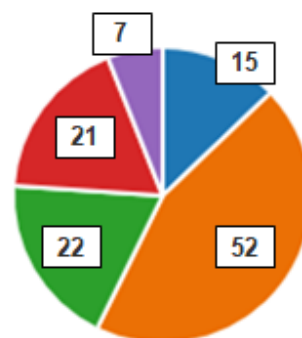
5. Jūs taupāt siltumenerģiju, jo lietojat:

- a. Termostatus siltuma regulēšanai radiatoros; (22)
- b. Kombinēto apkuri (granulu apkures katls un saules baterijas vai citi veidi); (10)
- c. Ir siltināta, renovēta māja; (27)
- d. Malkas krāsnis ar siltummūrīšiem; (32)
- e. Cits (10)

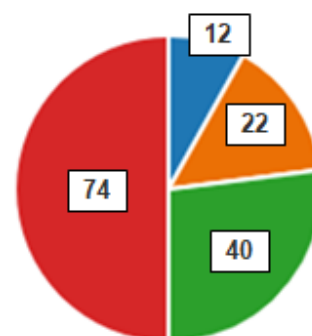
6. Ekonomēt siltumenerģiju traucē:

- a. Sadzīves ieradums vēdināt telpas pārāk ilgi pie ieslēgtas apkures; (15)
- b. Nesiltinātas ēku sienas, grīdas; (52)
- c. Siltumu neaizturoši logi; (22)
- d. Neaizvērtas kāpņu telpu durvis; (21)
- e. Cits (7)

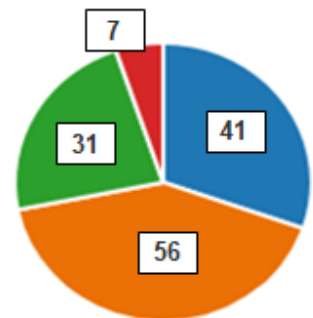
7. Vai jūsu ģimene piedalījās:

- a. Akojā "Iekur uguntiņu"; (12)
- b. Akojā "Silta jauka istabiņa" (22)
- c. Zemes stundā; (40)
- d. Silto džemperu dienas aktivitātēs; (74)

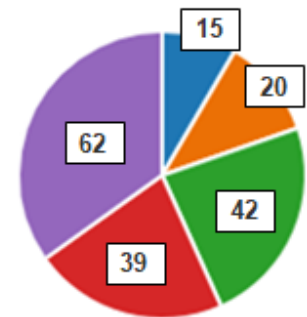
8. Jūs par šīm aktivitātēm uzzinājāt no:

- a. No saviem bērniem; (41)
- b. No skolotājām PII; (56)
- c. Sociālajos tīklos - "Sprīdīša" facebook lapā; (31)
- d. Cits (7)

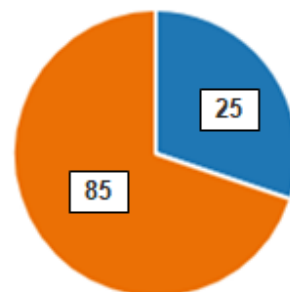
9. Lai samazinātu savu atstāto Ekoloģisko pēdu jūs varētu (atzīmējiet jums pieņemamos variantus):

- a. Ikdienā mazliet samazināt apkures jaudu dzīvoklī, mājā; (15)
- b. Apkurei izmantot koksnes granulas, malku, šķeldu; (20)
- c. Biežāk ikdienā pārvietoties ar velosipēdu, sabiedrisko transportu, kājām; (42)
- d. Ēst pārsvarā vietējo, sezonālu, bioloģiski audzētu pārtiku; (39)
- e. Izslēgt elektroierīces, kad tās nelietojat; (62)

10. Kuru apgalvojumu Jūs attieciniet uz savu mājsaimniecību?

- a. Atbildīgi enerģijas lietotāji;
- b. Vēl mācās saudzīgi lietot enerģiju;

5. Pētījums

Dati par 2016. gadu/Pēc Ekoskolu CO2 kalkulatora/

- Enerģija: 12862.63 (KG CO2)
- Transports: 17060.00 (KG CO2)
- Ūdens: 53.14 (KG CO2)
- Atkritumi: 601.84 (KG CO2)

Kopā: **30577.61 (KG CO2)**

Secinājums: Kopējie rezultāti ir labi, ja pieļaujamā norma ir 3t CO2 gadā uz cilvēku, tad iestādes rezultāts ir 106,17 kg CO2 gadā uz cilvēku, protams, ka ražojam arī mājās.

Dati par 2017. gadu/Pēc Ekoskolu CO2 kalkulatora/

- Enerģija: 12967.04 (KG CO2)
- Transports: 0.00 (KG CO2)
- Ūdens: 0.19 (KG CO2)
- Atkritumi: 19783.44 (KG CO2)

Kopā: **32750.67 (KG CO2)**

Secinājums: Papētot abu gadu rezultātus secinām, ka vēl jā mācās pareiza datu ievade kalkulatorā.

Dati par 2018. gadu/Pēc Ekoskolu CO2 kalkulatora/

- Enerģija: 12901,58 (KG CO2)
- Transports: 257,80 (KG CO2)
- Ūdens: 0,17 (KG CO2)
- Atkritumi: 12997,15 (KG CO2)

Kopā: **26156,70 (KG CO2)**

Secinājums: Situācija ļoti uzlabojusies, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, bet ir bažas, vai pareizi izprotam datu ievadīšanu.

Dati par 2019. gadu /Pēc Ekoskolu CO2 kalkulatora/

- Energija: 21044,94 (KG CO2)
- Transports: 173,10 (KG CO2)
- Ūdens: 0,18 (KG CO2)
- Atkritumi: 15066,56(KG CO2)

Kopā: **36284,78 (KG CO2)**

Secinājums: Situācija pēc kopējā rezultāta CO2 radīšanā ir ļoti pasliktinājusies. Domājam, ka rezultāts kļūst objektīvāks, jo precīzāk tiek uzskaitīti saražotie atkritumi, iekļaujot arī šķīrotos atkritumus: nodoto makulatūru, stikla burkas, kompostu. Elektrības patēriņa pieaugumu rada ventilācijas sistēmas darbināšana. Transporta jomas samazinājumu radīja Covid-19 pandēmija, jo tika atceltas ekskursijas un Erasmus+ projekta lidojumi.

Dati par 2020. gadu /Pēc Ekoskolu CO2 kalkulatora/

- Energija: 12315,64 (KG CO2)
- Transports: 368,00 (KG CO2)
- Ūdens: 0,16 (KG CO2)
- Atkritumi: 1521,80 (KG CO2)

Kopā: **14205,60 (KG CO2)**

Secinājums: Situācija pēc kopējā rezultāta CO2 radīšanā ir it kā uzlabojusies. Samazinājumu dod iestādes slēgšana Covid - 19 karantīnas dēļ un apmeklējuma samazinājums pandēmijas dēļ.

Dati par 2021. gadu /Pēc Ekoskolu CO2 kalkulatora/

- Energija: 11117,69 (KG CO2)
- Transports: 2136,90 (KG CO2)
- Ūdens: 45,71 (KG CO2)
- Atkritumi: 533,89 (KG CO2)

Kopā: **13834,19 (KG CO2)**

Secinājums: Situācija pēc kopējā rezultāta CO2 radīšanā turpina uzlaboties, kopējais rādītājs līdz šim krītas. Šogad precīzāks mērījums ūdenim, jo esam uzsākuši karstā ūdens patēriņa uzskaiti. Liela uzmanība tiek pievērsta radiatoru temperatūras regulēšanai un atkritumu šķīrošanai, kas acīmredzot ir devis rezultātus. Transporta pēdas palielinājumu rada lidojumi, tālie braucieni ar autobusiem, jo iesaistījāmies Erasmus+ projektā ar mobilitātēm uz Spāniju, Igauniju, Lietuvu.

6. Ilgtermiņa salīdzinājums

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Elektrības	3532	3730	3772	4270	4521	3883	2661	3783

patēriņš oktobrī (kWh)								
Elektrības patēriņš gada laikā (kWh)	41148	41219	41589	42618	43673	39486	35637	
Siltuma patēriņš novembrī (mWh)	31,15	43,40	24	23.157	27,9	16, 228	29.34	
Siltuma patēriņš gada laikā (kWh)	300,116	321,49	282,2	270,124	284,33	207,6	265.44	
Skolas ietekme uz klimata pārmaiņām (tonnas CO2) Siltuma ražošanai tiek izmantota koksne, kas ir CO2 neitrāls enerģijas avots	-	30,57	32,75	26,15	36,28	14,20	13,83	

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
Kas pēc novērtējuma datiem jūsu skolā darbojas vislabāk saistībā ar enerģijas taupīšanu?	1. 2018./2019. mācību gadā realizēts inženiertīklu pārbūves projekts, kurā realizēti mērķi: Jaunas, efektīvas un drošas apkures sistēmas izbūve ar iespēju kontrolēt un regulēt zonu temperatūru gan ēkā, gan atsevišķās telpās - Nolietojušos maģistrālo tīklu nomaina, kas novērš lietus un sadzīves kanalizācijas noplūdes. - Energoefektīva un mūsdienīga ventilācijas sistēmas ierīkošana, kas nodrošina svaiga gaisa apmaiņu grupu un koplietošanas telpās, ļaujot zonu mikroklimatu regulēt atbilstoši noslodzei. - Modernizēts siltummezgls, kas nodrošina efektīvu siltuma sadali (t.sk. karstā ūdens cirkulācija) - Pilnveidota elektroapgāde, lai nodrošinātu inženiersistēmu pilnvērtīgu darbību 2.Telpās gandrīz vienmēr tiek izslēgta gaisma, kad neviena tajās nav. 3.Brīvdienās iestādē tiek uzturēta zemāka temperatūra. 4.Ēkas visās telpās ir iespējama siltuma padeves kontrole atbilstoši laika apstākļiem, uzsākot apkures sezonu, ēku un apsaimniekojamās teritorijas pārzinis veic izskaidrojošo darbu ar darbiniekiem par atbilstošu rīcību siltuma taupīšanas ziņā.

5. Renovēta ēka, kas nodrošina siltuma taupīšanu.
6. Virtuve, veļas mazgātuve aprīkotas ar enerģiju taupošām ierīcēm.
7. Sistemātiski mācīti bērni par enerģijas taupīšanas jautājumiem.
8. Sadarbība ar vietējo siltumenerģijas uzņēmumu SIA "Alūksnes Silums", 2019.gada augustā uzstādītas ierīces siltumenerģijas taupīšanas monitoringam, uzsākts monitoringa process, notikusi kolektīva tikšanās ar SIA "Alūksnes Silums" valdes locekli M.Kaļvu par energoefektivitātes monitoringa rezultātiem.
9. Reizi gadā tiek veikta ventilācijas sistēmas sertificēta pārbaude, meklēti tehniskie risinājumi darbības uzlabošanai, notiek sistemātiska sadarbība ar būvniekiem sistēmas kļūdu novēršanā.
10. Ēku un apsaimniekojamās teritorijas pārzinis R.Mihejevs apguvis darbu elektroniskajā monitoringa sistēmā, seko rādītājiem, veic nepieciešamos taupības pasākumus, informē gan pedagogiskos, gan saimnieciskos darbiniekus.
10. Veikts plašs izglītojošs darbs ar vecākiem, bērniem.

Iestādē tika organizēti dažādi pasākumi un notika daudzveidīgas

AKTIVITĀTES 2020./2021.m.g. gada tēma "Enerģija":

Tika radīts "Sprīdīša" CO2 PĒDAS MODELIS - plakāts, kurā norādīti pareizas rīcības soļi, kā arī kopā ar 3. grupas bērniem sagatavota tā video prezentācija. Plakāts devās ceļojumā pa visām iestādes grupām, kur bērni ar to iepazīs, mācījās, pētīja. Mācījāmies pilnvērtīgi lietot Vides izglītības fonda CO2 KALKULATORU aprēķinot CO2 emisiju - savu pēdas nospiedumu - PII "Sprīdītis" radīto ietekmi uz klimata pārmaiņām. Uzzinājām, kurās jomās tā ir lielāka. Salīdzinājām vairāku gadu rezultātus, izdarījām secinājumus un turpinām mācīties ko varētu darīt, lai to mazinātu.

Kopā ar AS "Alūksnes siltums" valdes locekli Mārtiņu KAĻVU Ekopadome turpina darbu pie labākas iestādes ēkas energopārvaldības, regulāri sekojot mērījumiem siltuma, ūdens, enerģijas patēriņa jomās un veicot iekštelpu gaisa kvalitātes monitoringu, meklējot praktiskus risinājumus nepilnībām un cenšoties novērst ūdens, siltuma zudumus, pilnvērtīgu ventilācijas sistēmas darbību. Kaut ēkas resursu patēriņš ir normas robežās, vienmēr var atrast uzlabojamas lietas.

Klusi un nemanāmi, ar ļoti labiem rezultātiem gada garumā norisinājās akcija darbiniekiem "Izslēdz gaismu"-ja pamani nelietderīgi degošu, nejauši aizmirstu apgaismojumu, vienkārši izslēdz. Rezultāti ļoti labi, jo atbildīgais darbinieks varēja ziņot, ka pusgada laikā, apsekojot iestādes telpas pirms slēgšanas, neizslēgts apgaismojums piefiksēts tikai divas reizes.

Sagatavojām prezentāciju pedagogiem un vecākiem - "EKOLOĢISKĀ PĒDA" - par klimata pārmaiņu realitāti un to, ko varam darīt ikdienā. Par dabai draudzīgu kurināmo – malku, par mežu kā skābekļa rūpnīcu, par biotopiem. Ceram, ka materiāls noderēja darbojoties ar bērniem ikdienas aktivitātēs.

Katrā grupā iestādes skolotājas vadīja dažādas un daudzveidīgas

aktivitātes-nodarbības, pārgājienus uz AS “Alūksnes Siltums”, kokapstrādes uzņēmumu 4Plus ģimeņu sagatavotas prezentācijas par paradumiem mājstāvēniecībās, skolotāju sagatavotas, attālinātās nodarbības vecāku vadībā mājās, iestādes ārdurvju rūpīgas aizvēršanas kampaņu u.c.) prezentācijas tēmas mācīšanai aktivitātes nodarbību ciklā “SILTA, JAUKA ISTABĪŅA” par siltuma ražošanu, izmantošanu, kurināmā veidiem un ierīcēm.

Pateicoties aktīviem kolēģiem notika akcija “IEKUR UGUNTIŅU” – iekuriņu gatavošanai nepieciešamo materiālu savākšana (olu kastes, sveču atlikumi) un ziedošana R.Baltiņam, kā arī bērnu izglītošana par materiālu otrreizēju izmantošanu

Notika “SILTO DŽEMPERU DIENA”, kuras laikā iestādē tika samazināta temperatūra, uzvilkti silti džemperu un visi jutāmi komfortabli un darbojāmi arī nedaudz vēsākās telpās. Tajā pašā laikā taupījām resursus.

Septembrī un maijā Alūksnes PII «Sprīdītis» Ekopadome aicināja vecākus piedalīties APTAUJĀ un izvērtēt savus ENERGORESURSU EFEKTĪVAS IZMANTOŠANAS PARADUMUS

MĀJSAIMNIECĪBĀS. Apkopojot un salīdzinot abu aptauju rezultātus secinām, ka vecāki mācās kopā ar bērniem, ka ģimenes maina savus ikdienas ieradumus, ka ģimenes kļūst par atbildīgiem enerģijas lietotājiem un turpina ikdienā saudzīgi un pārdomāti lietot enerģiju. Protams, bijām vēlējušies, ka mūsu izglītojošās aktivitātes straujāk mainīs cilvēku ikdienas ieradumus, bet jāsamierinās, jāapbruņojas ar pacietību un jāturpina strādāt, veicot izglītojošos darbu, kas rezultātā novērstu pie paradumu maiņas. Objektīvais iemesls, kāpēc reālās izmaiņas ikdienā mājstāvēniecībās neienāk tik strauji ir ģimeņu ekonomiskā situācija, kas neļauj nosiltināt mājokļu, iegādāties jaunas, energoefektīvākas elektropreces utt.

Maijā notika praktiskas MEŽA STĀDĪŠANAS aktivitātes ar darbinieku un bērnu piedalīšanos. 1300 egļu stādus iestādīja 8 kolektīva pārstāvji, 5.grupas bērni ar skolotājam-50 stādus, pie reizes plogingojot un no mežsarga A.Kreiča uzzinot pareizus meža apsaimniekošanas noslēpumus un meža resursu lielo nozīmi tautsaimniecībā

Akcijā gada garumā “APCIEMO DIŽKOKU”, visām grupām kopā noejot ceļu no Alūksnes līdz Rīgai, aptuveni 208 km, loģiski sasaistījās daudzu Ekoskolu galveno tēmu uzdevumi praktiskā rīcībā un radīja bērnos lielāku izpratni gan par grūti saprotamo CO2 pēdu, gan koku veidiem un to dažādo pielietojumu cilvēku ikdienā, gan veicināja paradumu un prieku staigāt ar kājām. Priecājamies, ka veiksmīgi izdevās darbs ar sabiedrību. Rīcības dienās iestādes Facebook kontā izaicinājām apmeklēt dižkokus dažādas iestādes, darba kolektīvus Alūksnes, Apes, Gulbenes, Valmieras novados. Saņemām arī atgriezenisko saiti un kopā ar Alūksnes TIC sarūpējām nelielas balviņas akcijas dalībniekiem. Iestādes mājas lapā, Ekoskolas sadaļā jebkurš interesents var izmantot mūsu skolotāju sagatavotās mācību prezentācijas par Enerģijas jautājumiem. Vidzemes TV filmētajā RE TV ziņu sižetā 29.aprīlī pietiekoši plaši varēja uzzināt par mūsu, Ekovēstnieku, aktivitātēm Enerģijas un citās Ekoskolu jomās.

2021./2022. mācību gadā turpināta izglītojošā darba veikšana, aktualizējot enerģijas jautājumu Silto Džemperu dienā.

Par praktiskajām rīcībām R.Mihejevs ziņojis Ekopadomes sēdēs, kā

	arī ir apguvis darbu energoefektivitātes monitoringa datu bāzē
Kuros jautājumos enerģijas tēmā nepieciešami uzlabojumi?	1. Enerģijas taupīšanai ir jāklūst par ikviena bērna, darbinieka, vecāka ikdienas paradumu. Pavirša attieksme nav pieļaujama. Nepieciešams turpināt vecāku un bērnu izglītošanu enerģijas taupīšanas jautājumos. 2. Praktiska problēma ir pavirša durvju aizvēršana no vecāku puses.
Ko Ekopadome varētu darīt , lai enerģija tiktu izmantota lietderīgāk?	Mērķis: Atbildīgu lēmumu pieņemšana enerģijas taupīšanas jomā ik dienu! 1. Aktualizēt ar grupu darbiniekiem durvju rūpīgas aizvēršanas jautājumu, aicinot runāt, skaidrot bērniem, atjaunot bērnu gatavotās atgādnēs uz visām durvīm. Ceram caur bērniem aizsniegt vecākus! 2. Turpināt ikdienas pienākumus enerģijas atbildīgas lietošanas jomā: 2.1. Ekopadomes loceklim, ēku un apsaimniekojamās teritorijas pārzinim R. Mihejevam turpināt sekot, veikt praktiskos darbus enerģijas izlietojuma, taupīgas lietošanas uzraudzībā un informēt Ekopadomi par rezultātiem, iesaistīt kolektīvu nepieciešamo uzlabojumu veikšanā: 2.2. Uzraudzīt elektroenerģijas ikdienas patēriņu - vai tas nepieaug, ja ir izmaiņas, noskaidrot kādēļ tas radās. 2.3. Sekot, lai telpās vienmēr tiek izslēgta gaisma, kad neviena tajās nav, uzraudzīt, lai gaismas izslēgšana turpina būt ikdienas paradums ikvienam iestādē. 2.4. Sekot, lai iestādē tiek izmantotas un iegādātas tikai enerģiju taupošas ierīces. 2.5. Sekot siltuma samazinājumam brīvdienās siltummezglā. 2.6. Sekot efektīvai ventilācijas sistēmas darbībai 3. Enerģijas tēmas atbildīgajām skolotājām A. Šneiderei, V. Vērđiņai organizēt gadskārtējo Silto Džemperu dienu

TRANSPORTS

1. Ievads tēmā

Bērni kopā ar vecākiem var nokļūt uz pirmsskolu dažādos veidos – gan ar personīgo auto, gan sabiedrisko transportu, kā arī ar velosipēdu vai kājām. Dažām ģimenēm auto ir vienīgā iespējamā izvēle. Tomēr daudzos gadījumos Ekoskola var veicināt ceļu līdz pirmsskolai veikt ar videi draudzīgākiem pārvietošanās veidiem, kas var uzlabot arī bērnu garastāvokli un veselību.

2. Pirmsskolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 – apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5	
Kāda daļa bērnu dodas uz pirmsskolu ar velosipēdu vai kājām?	0–10%				x		Vairāk nekā 40%
Cik droši ir doties uz pirmsskolu ar velosipēdu vai kājām?	Ir vairāki bīstami posmi				x		Satiksme ir piemērota un droša
Vai pirmsskolas teritorijā ir pietiekami daudz drošu velonovietņu?	Nav drošu novietņu					x	Novietnes ir drošas un pietiekami daudz
Vai pirmsskolā ir notikušas velosipēdu zādzības?	Jā, regulāri					x	Nav notikušas
Kāda daļa bērnu dodas uz pirmsskolu ar sabiedrisko transportu?	0–10%	x					Vairāk nekā 40%
Kāda daļa darbinieku dodas uz pirmsskolu ar velosipēdu, kājām vai sabiedrisko transportu?	0–20%			x			Vairāk nekā 80%
Cik bieži pirmsskolā notiek pasākumi vai akcijas, kas aicina ierasties iestādē kājām, ar velosipēdu vai sabiedrisko transportu?	Nenotiek					x	Notiek reizi mēnesī
Cik bieži pirmsskolā izbraukuma ekskursiju vietā tiek rīkoti pārgājieni vai velobraucieni?	Ļoti reti				x		Vismaz trešā daļa no ekskursijām
Cik bieži pirmsskolā tiek organizēti velobraucieni vecākiem kopā ar bērniem vai citi pasākumi ar velosipēdiem, līdzsvara riteņiem?	Netiek organizēti			x			Vismaz divas reizes gadā
Vai, apmeklējot Ekoskolu pasākumus, ir notikusi sadarbība ar citām skolām, lai brauktu kopā un izmantotu transportu efektīvāk?	Nav notikusi nemaz				x		Notiek bieži
Cik tuvu pirmsskolas ieejai tiek izlaisti ar automašīnām atvestie bērni, radot veselības riskus no izplūdes gāzēm?	Pie pašas ieejas					x	Izlaišana notiek vismaz 100 m no ieejas
Vai pirmsskolas tuvumā apstājušās automašīnas izslēdz dzinēju un nepiesārņo gaisu, ja nākas ilgāk gaidīt bērnus?	Bieži neizslēdz					x	Vienmēr izslēdz, ir atgādinošas zīmes
Vai pirmsskolu no apkārt esošās satiksmes norobežo koki vai dzīvžogs, kas mazina gaisa piesārņojumu no izplūdes gāzēm?	Nav koku vai dzīvžoga					x	Pilnībā norobežo
Vai pirmsskolas pārtikas iepirkumā ir ņemts vērā, cik tālu tiek vesti produkti?	Nav ņemts vērā					x	Ir ņemts vērā
..... (jūsu jautājumi)							

3. Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējums

Izvērtējumā piedalās 10.grupas Mazās Ekopadomes 19 bērni (grupas nosaukums, bērnu skaits)
Iepazīšanās ar tēmu
Uzdodiet uzvedinošus jautājumus, lai noskaidrotu bērnu esošās zināšanas un priekšstatu par tēmu "Transports". Ja nepieciešams, īsi izskaidrojiet neskaidros jautājumus.
Jautājumu piemēri:
• <i>Kas ir transports?</i> Transports ir, kad var braukt, lidot, peldēt. • <i>Kādi ir transporta veidi?</i> Skrejriteņi, mašīna, lidmašīna, kuģis, motocikls, autobuss, tramvajs, vilciens, kvadracikls, traktors, gaisa tramvajs, ceļamkrāns, zemūdene, laiva, ūdensmotocikls. • <i>Kas ir sabiedriskais transports?</i> Tas ir autobuss, tikai ne autobusa formā. Kur var iesēties vairāki cilvēki. Ja brauc uz sacensībām, ekskursijām, koncertiem. • <i>Kā atšķiras automašīna un velosipēds?</i> Auto – četras riepas, mašīnai ir jumts, motors, degviela, apaļa stūre, drošības jostas, ir durvis. Velo – 2 riepas, nav jumta, nav motora, taisna stūre, var viens braukt, nav durvis.

- Vai jūs zināt, kas ir degviela? Tāda viela, ko lieto mašīnām – benzīns, ķīselis (dīzelis) U. tml.
Izpratnes jautājumi
Kvantitatīvs jautājums Kurš no jums zina, kāpēc ir svarīgi pārvietoties kājām vai ar velosipēdu (līdzsvara riteni, skrejriteni)? - Zina 100 % - nezina %
Kvalitatīvs jautājums Kāpēc ir svarīgi pārvietoties kājām vai ar velosipēdu (līdzsvara riteni, skrejriteni)? Bērnu minētās atbildes: - Nepiesārņo gaisu - Veselīgi
Jautājumi par rīcībām
Kvantitatīvs jautājums Vai daudz bērnu nāk uz bērnudārzu kājām vai brauc ar velosipēdu (līdzsvara riteni, skrejriteni)? - jā 31% - nē 69 %
Kvantitatīvs jautājums Vai ir droši nākt uz bērnudārzu kājām vai braukt ar velosipēdu (līdzsvara riteni, skrejriteni)? - jā 100 % - nē %
Papildus varat diskutēt, kas ir vajadzīgs, lai pārvietošanās būtu droša.
Kvalitatīvs jautājums Ko varētu darīt, lai vairāk bērnu nāktu uz bērnudārzu kājām vai brauktu ar velosipēdu, nevis automašīnām? Bērnu minētās atbildes: - Jārunā ar vecākiem - Jāpamostas agrāk - Jānoliek auto pie darba un jānāk ar kājām
Jautājumi par paradumiem
Kvantitatīvs jautājums Kā tu ierodies bērnudārzā? - kājām 26 % - ar velosipēdu, līdzsvara riteni vai skrejriteni 5 % - ar automašīnu 69 % - ar sabiedrisko transportu* %
*Norādiet konkrētus sabiedriskā transporta veidus (autobuss, vilciens, trolejbuss, tramvajs), kas kursē jūsu pirmsskolas tuvumā.
Atbildes uz šo jautājumu var noskaidrot, izmantojot pašu zīmētu plakātu, kur bērni atzīmē, ar kuru no transporta veidiem tajā dienā ieradušies bērnudārzā. Piemērs šeit: ej.uz/pii-transporta .
Kvalitatīvs jautājums Kā jums šķiet, kādēļ vecāki ved bērnus uz bērnudārzu ar automašīnām? Bērnu minētās atbildes: - Lai nenokavētu brokastis, sportu. - Tālu darbs – attālums. - Ar auto ātrāk.
Uz šo jautājumu var atbildēt tikai tie bērni, kas iepriekš atzīmējuši variantu “ar automašīnu”.

Secinājumi: Bērniem ir vecumam pietiekošas zināšanas par transportu, viņi paši arī labprāt aktīvi nāktu ar kājām uz dārziņu, bet vecākiem no rīta jāsteidzas uz darbu un bērni tiek vesti ar auto. Bērnu vides novērtējumā paši secināja un atzīmēja, ka vēlētos vairāk staigāt ar kājām, ko dārziņā realizēs kopā ar skolotājām, ikdienā dodoties tuvākās un tālākās pastaigās. Jāiesaista ikmēneša “Dienā bez auto”, figūru maršrutu izpētē un iziešanā.

4. Jautājumi vecākiem

Kādus transportlīdzekļus esat izmantojis(-usi) pēdējo 4 nedēļu laikā? (atzīmē visus atbilstošos)

- Privātā automašīna
- Īrēta automašīna
- Autobuss
- Taksometrs
- Motocikls
- Velosipēds
- Elektriskais skrejriteņis
- Vilciens
- Tramvajs vai trolejbuss
- Pārvietojos kājām
- Cits:

Kuru no iepriekš minētajiem transportlīdzekļiem esat izmantojis(-usi) **visvairāk** pēdējo 4 nedēļu laikā? (viena atbilde)

Ģimenes auto – 13, ar kājām-3, motocikls – 1, autobuss-1

Kādēļ tieši šo transporta veidu?

Auto- ērti, ātri, jāved vairāki ģimenes locekļi, attālums, nav pieejams sabiedriskais transports.

Kājām- patīk izkustēties, staigāt.

Autobuss – tāda nepieciešamība.

Vai ikdienā domājat, kā samazināt savas oglekļa emisijas?

1. jā – 33,3%
2. nē – 16,7%
3. dažreiz – 50%
4. nezinu, kas ir oglekļa emisija

Kā jūsu bērns(-i) visbiežāk nokļūst pirmsskolā?

1. kājām – 22,2%
2. ar velosipēdu – 5,6%
3. ar sabiedrisko transportu
4. ar automašīnu – 66,7%
5. cits – skrejriteņis – 5,6%

Kādā attālumā no pirmsskolas atrodas jūsu dzīvesvieta?

- a. līdz 3 km - 77,8%
- b. 3–5 km -0%
- c. 5–10 km - 11,1%
- d. vairāk nekā 10 km – 11,1%

Vai, jūsu prāt, doties uz pirmsskolu kājām vai ar velosipēdu ir droši? Ja nē, kādi uzlabojumi pirmsskolā vai tās apkārtnē būtu nepieciešami?

Viss ir droši.

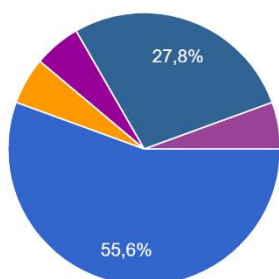
Secinājumi: Lielākā daļa ģimeņu dzīvo netālu no dārziņa, bet pārsvarā izmanto auto, jo atved bērnus un tālāk dodas darba gaitās. Kā iespēju saredzam popularizēt figūru maršrutu iziešanu ar ģimenēm un veidot paradumu bērniem staigāt ar kājām. Nepieciešams sagatavo izglītojošu materiālu vecākiem par iespējām samazināt oglekļa emisijas.

Vecāku anketas apkopojums.2022/2023.m.g.

Pedalējās 10., 11. grupu, Mazās Ekopadomes, vecāki. Iesniegtas 18 atbildes.

1. Kādus transportlīdzekļus esat izmantojis(-usi) pēdējo 4 nedēļu laikā?

18 atbildes

- Privātā automašīna
- Īrēta automašīna
- Autobuss
- Taksometrs
- Motocikls
- Velosipēds
- Elektriskais skrejriteņis
- Vilciens

2. Kuru no iepriekš minētajiem transportlīdzekļiem esat izmantojis (-usi) visvairāk pēdējo 4 nedēļu laikā? (Viena atbilde)

Kādēļ tieši šo transporta veidu?

18 atbildes

Ģimenes auto

Privāto automašīnu. Sabiedriskais transports man nepieciešamā laikā nekursē.

Jo pārvietojos ikdienā, kad slinkums iet ar kājām un gribas kaut kur nokļūt ātrāk!

Pārvietojos kājām- lai var izkustēties

Privāto automašīnu, jo patīk ātri un ērti pārvietoties .

Patīk staigāt.

Automašīnu, jo darba vietā atrodas pilsētas otrā pusē no vietas, kur dzīvoju.

Jo jāved vairāki bērni.

Ātrāk tikt līdz galamērķim

Savu auto, jo ikdienā ar to braucu uz darbu

Automašīnu, jo jāmēro 5km ceļš no mājām!

Mašīna. Jo vecākiem ir jātiek uz darbu, ko nevar apvienot ar iešanu kājām.

Privātā automašīna. Jo ar to ir visērtāk pārvietoties ikdienā.

Motociklu

privātā automašīna,

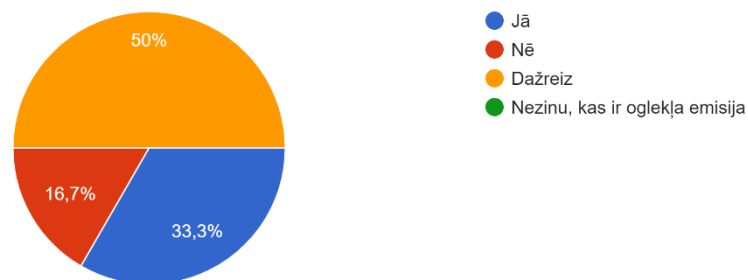
Auto. Tālu jānāk

Kājas

Autobuss, tādēļ ka bija vajadzība

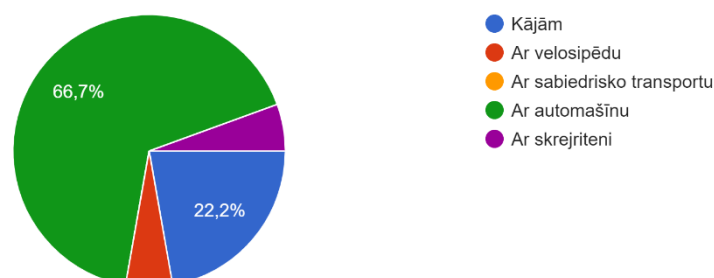
3. Vai ikdienā domājat, kā samazināt savas oglekļa emisijas?

18 atbildes

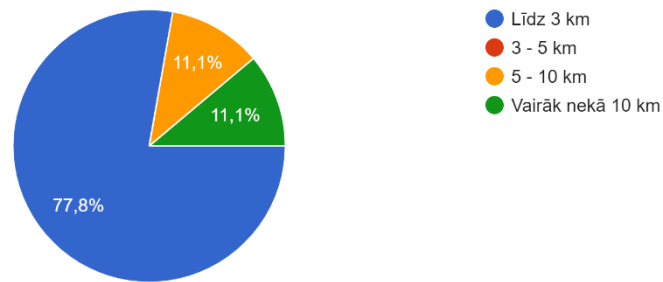
4. Kā jūsu bērns (-i) visbiežāk nokļūst pirmsskolā?

18 atbildes

5. Kādā attālumā no pirmsskolas atrodas jūsu dzīvesvieta?

18 atbildes

6. Vai jūsuprāt, doties uz pirmsskolu kājām vai ar velosipēdu ir droši? Ja nē, kādi uzlabojumi pirmsskolā vai tās apkārtnē būtu nepieciešami? 18 atbildes

Ir droši

Droši

Pilsētā dzīvojošajiem ir droši.

Ir pietiekami droši!

Ir diez gan droši, bet vecākiem pēc tam ir jāpaspēj arī uz darbu un celties vēl atundu agrāk, lai ietu ar kājām ir apgrūtinoši gan bērniem, gan vecākiem.

Ir droši pārvietoties ar kājām, bet nav velosipēda ceļa un ietves ir diezgan šauras, lai pa ietvēm pārvietoties gan kājām gājēji gan velosipēdi.

Droši.

Ir droši, ja vecāks seko līdz.

Ja, vajag tikai atstarotājus un viss kārtībā.

Pietiekami droši

Domāju, tas ir droši!

Jā droši.

Tieši pie pirmsskolas teritorijas ir droši. Bet no mājām uz pirmsskolu pusi no ceļa posma ejot ar kājām sanāk iet pa ceļu, jo nav trotuāra.

Jā

no šoferu viedokļa gājēju pāreja šķiet nav labi pārredzama, gadījies redzēt kā bērns izskrien no vārtiņiem un uzreiz pāri gājēju pārejai.

Jā droši

Ir droši

Pirmsskolas izglītības iestādes "Sprīdītis" vecāku aptauja!

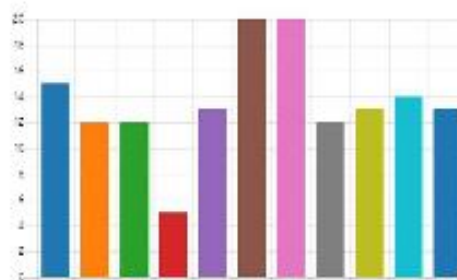
Anketēšana notika no 16.10. – 23.10.2020

Kopā tika iesniegtas 149 atbildes

1. Atzīmējiet iestādes grupas NR., kuru apmekle izglītojamais (bērns)?

[Detalētā informācija](#)

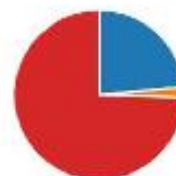
1. grupa	13
2. grupa	12
3. grupa	12
4. grupa	5
5. grupa	13
6. grupa	20
7. grupa	20
8. grupa	12
9. grupa	13
10. grupa	14
11. grupa	13

2. Kā Jūs ieradāties uz izglītības iestādi (līdzīgu norādiet biežāk izmantoto veidu)?

[Detalētā informācija](#)

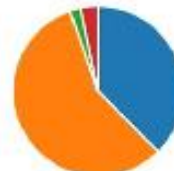
kočim	35
piezūkušais ar kočiem, bērnu ar...	3
visa ģimene ar velosipēdu	0
automašīnu	111
ar sabiedrisko transportu	0

3. Kā Jūs vertējat satiksmes drošību pie izglītības iestādes?

[Detalētā informācija](#)

drošu	56
jauzlabu	80
nav slikti	2
Citi	2

Cits:

- Pārsvārā kā drošu, izvēlamies trotuāru kur ar bērniem iet ir drošāk.
- Vēlamais auto novietošanas veids skujīnā. Tas mazinās iespējamās un esošās sadursmes.
- Nedroša tajos laikos, kad notiek intensīva bērnu atvešana/aizvešana uz/no dārziņa.
- Ir padomāts par drošību, bet novietot mašīnu, kā arī izbaukt ir neērti.
- Pārsvārā droša.

Pirmsskolas izglītības iestādes "Sprīdītis" darbinieku aptauja!

Anketēšana notika no 16.10. – 23.10.2020

Kopā tika iesniegtas 45 atbildes

1. Atzīmējiet!

[Detalizēta informācija](#)

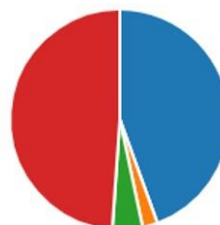
	Pedagoģiskais darbinieks	27
	Tehniskais darbinieks	18

2. Kā Jūs ierodaties uz izglītības iestādi (lūdzu norādīt biežāk izmantoto veidu)?

[Detalizēta informācija](#)

	kājām	20
	pieaugušais ar kājām, bērns ar...	1
	visa ģimene ar velosipēdu	2
	automašīnu	22
	ar sabiedrisko transportu	0

3. Kā Jūs vērtējat satiksmes drošību pie izglītības iestādes?

[Detalizēta informācija](#)

	drošu	21
	jāuzlabo	23
	nav aktuāli	0
	Cits	1

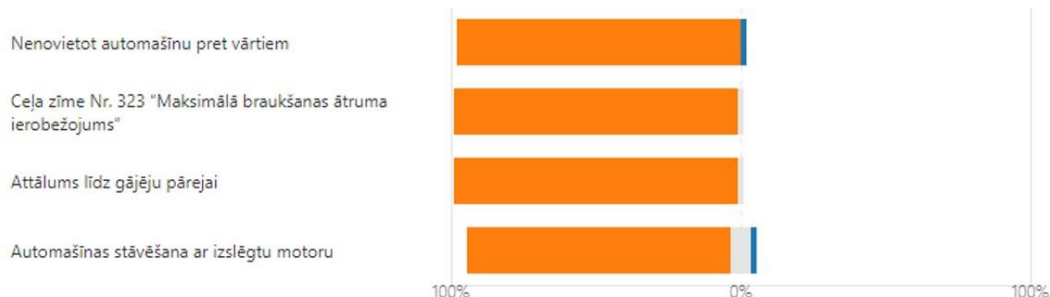
Cits:

- Esmu apmierināta.

4. Vai Jūs ievērojat satiksmes drošības noteikumus pie izglītības iestādes?

[Detalizēta informācija](#)

■ vienmēr ievēroju ■ reti ievēroju ■ nekad neievēroju

5. Kādus satiksmes drošības uzlabojumus būtu nepieciešamus ieviest?

[Detalizēta informācija](#)

● uzstādīt mākslīgo paaugstināj... 30
● Cits 15

Cits:

- Nemācēšu pateikt.
- Nolikt policistu vienā ielas galā un otrā.
- Manuprāt, pie iestādes ir droši.
- Stāvvietu vairāk. Bet tad jāveic ielas rekonstrukcija.
- Vairāk ceļu policijas kontroles, ne tikai rīta un vakarā pīkstundās, bet arī citos dienas momentos. Ātruma pārkāpēji un šoferi neievēro gājēju pāreju.
- Ceļa zīme par auto dzinēju izslēgšanu laikā, kad iet pēc bērna.
- Nav nepieciešami.
- Uzlabojumi nav nepieciešami.
- Neuzskatu, ka paaugstinājums uz brauktuves uzlabo drošību.
- Dzīvu Policistu pie vārtiem, jo mašīnas neievēro distanci un ceļa zīmi.
- Mākslīgais cilvēciņš bērna izskatā ar vesti. Tas liek piebremzēt.
- Paplašināt stāvvietu.
- Rast risinājumu mašīnu novietošanā.
- Ejot pāri ielai tam norādītajā vietā, vienmēr palūkoties pa kreisi un pa labi. Viss ir izdarīts. Guļošais policists ir lieks, jo šī ir vienvirziena iela. Tas jau ir drošāk.
- Ievērot 30 km ātrumu.

5. Pētījums

1. Veiciet kājāmgājēju un velo maršrutu izpēti. Mērķis ir apskatīt gājējiem un velobraukšanai piemērotus ceļus un ietves, kas ved uz pirmsskolu. Tas nozīmē iet pa šiem ceļiem un veikt piezīmes par to pozitīvajām un negatīvajām iezīmēm (piemēram, ceļa segumu, sliktu apgaismojumu, ceļa pārskatāmību, drošību, transporta intensitāti). Bērni var izveidot tuvējās apkārtnes maketu, lai maršrutus vizualizētu. Ja konstatētas

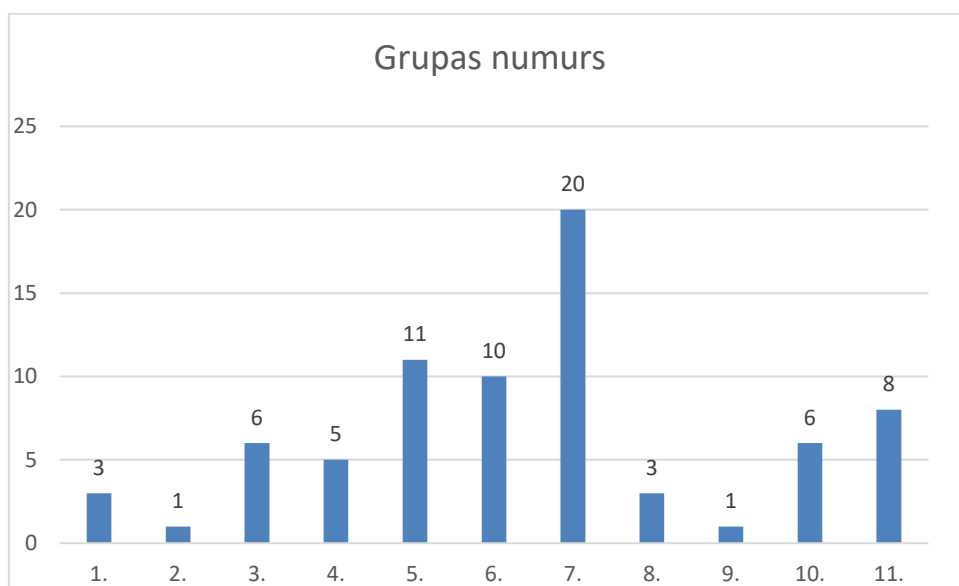
nopietnas problēmas, pētījuma rezultātus un ieteikumus ir vērts iesniegt pašvaldībā, lai situāciju uzlabotu.

2. Iesaistiet bērnus datu vākšanā par transporta veidiem, ar kuriem bērni vai darbinieki ikdienā nokļūst pirmsskolā. Iespējams pētīt un salīdzināt populārākos pārvietošanās veidus dažādos gadalaikos, izpētīt maršrutus un attālumus, ko veic bērni, zīmējot karti vai veidojot maketu no otrreizējiem materiāliem. Pēc informācijas iegūšanas pārrunāriet ar bērniem un vecākiem par veselībai un videi draudzīgiem pārvietošanās veidiem, to ieguvumiem veselībai un videi. Izdomāriet aktivitātes, pasākumus, kas varētu rosināt iet kājām, pārvietoties ar velosipēdu gan ikdienā, gan brīvdienās.

2018.gadā sagatavoti un iesniegti priekšlikumi Alūksnes novada Domē par gājēju drošības uzlabošanu, 2019.gadā šis jautājums aktualizēts NVO organizētā seminārā iedzīvotājiem par pilsētvides kvalitātes uzlabošanu. 2020.gadā Domē iesniegts Iestādes padomes, sadarbībā ar policiju sagatavots iesniegums par satiksmes drošības uzlabošanu pie iestādes, kā rezultātā pie PII "Sprīdītis" un PII "Pienenīte" tika uzstādītas atstarojošas ceļa zīmes pie gājēju pārejām.

2. EKOSKOLAS 2020./2021.MĀCĪBU GADA AKCIJAS "APMEKLĒ DIŽKOKU" IZMĒRĀMO REZULTĀTU APKOPOJUMS 2020.GADA SEPTEMBRIS – 2021.GADA 14. MAIJS

1. Cik reizes katra grupa ir apmeklējusi kādu no Dižkokiem.

Visaktīvākā ir bijusi 7.grupa, kura ir bijusi 20 reizes pie Dižkokiem.

PIEZĪME:

ELEKTRONISKAJAI TABULAI SAVLAICĪGI NAV PIEVIENOTS PRECĪZS KOPĒJO APMEKLĒJUMU SKAITS :

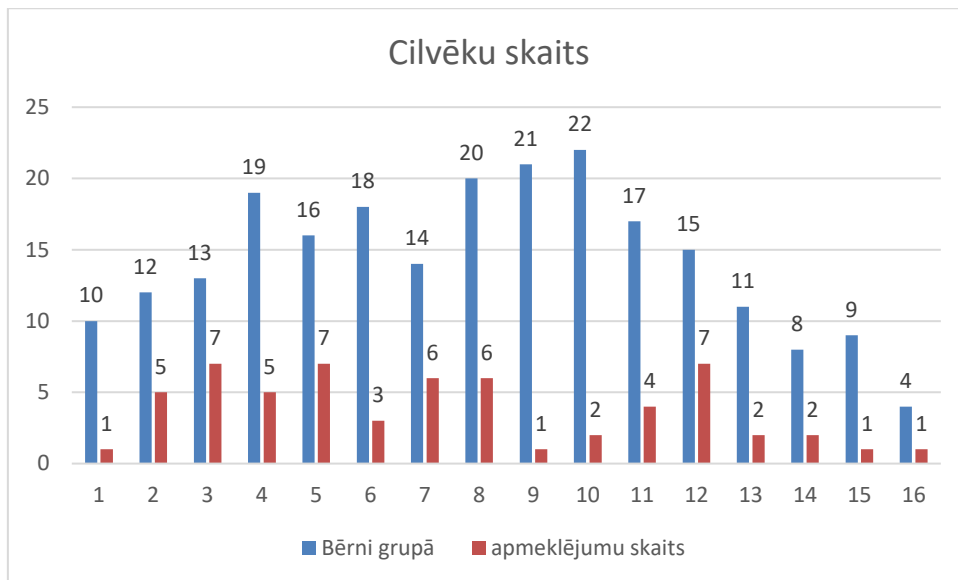
1.GRUPA - REĀLAIS APMEKLĒJUMS 4 REIZES

2.GRUPA - REĀLAIS APMEKLĒJUMS 6 REIZES

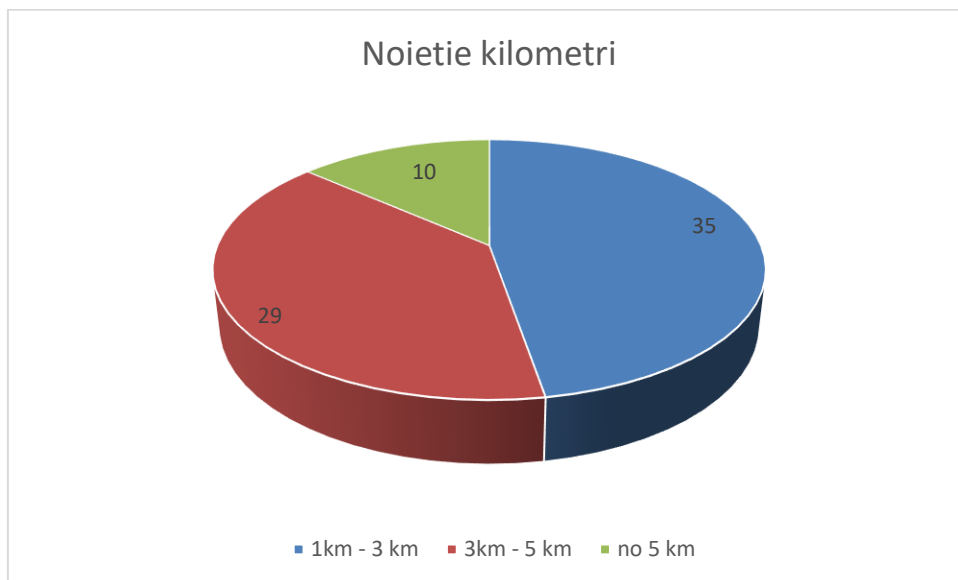
9.GRUPA - REĀLAIS APMEKLĒJUMS 12 REIZES

ŠIE APMEKLĒJUMI TURPMĀKAJOS APRĒĶINOS NAV IEKĻAUTI.

2. Cilvēku skaits katrā apmeklējuma reizē.

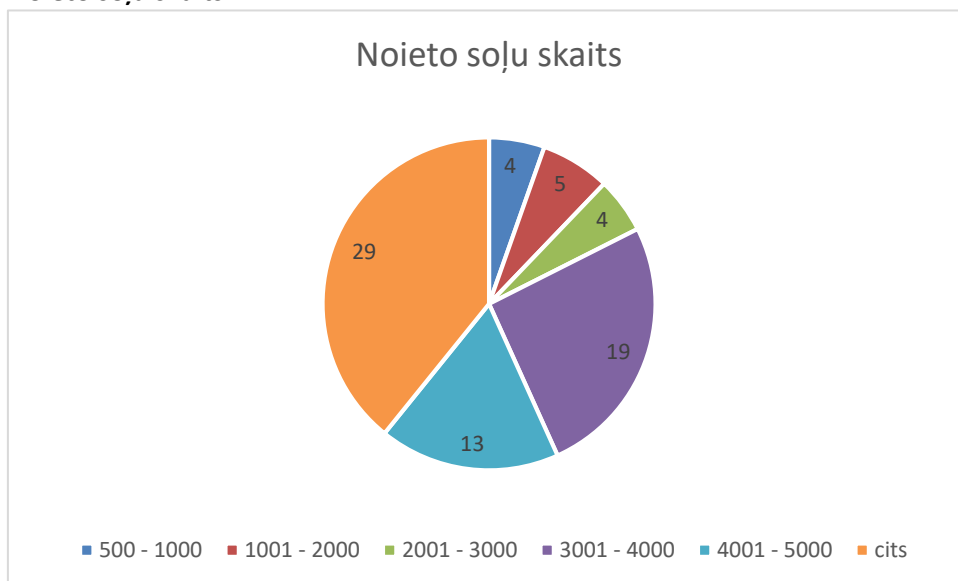

3. Maršruta attālums kilometros

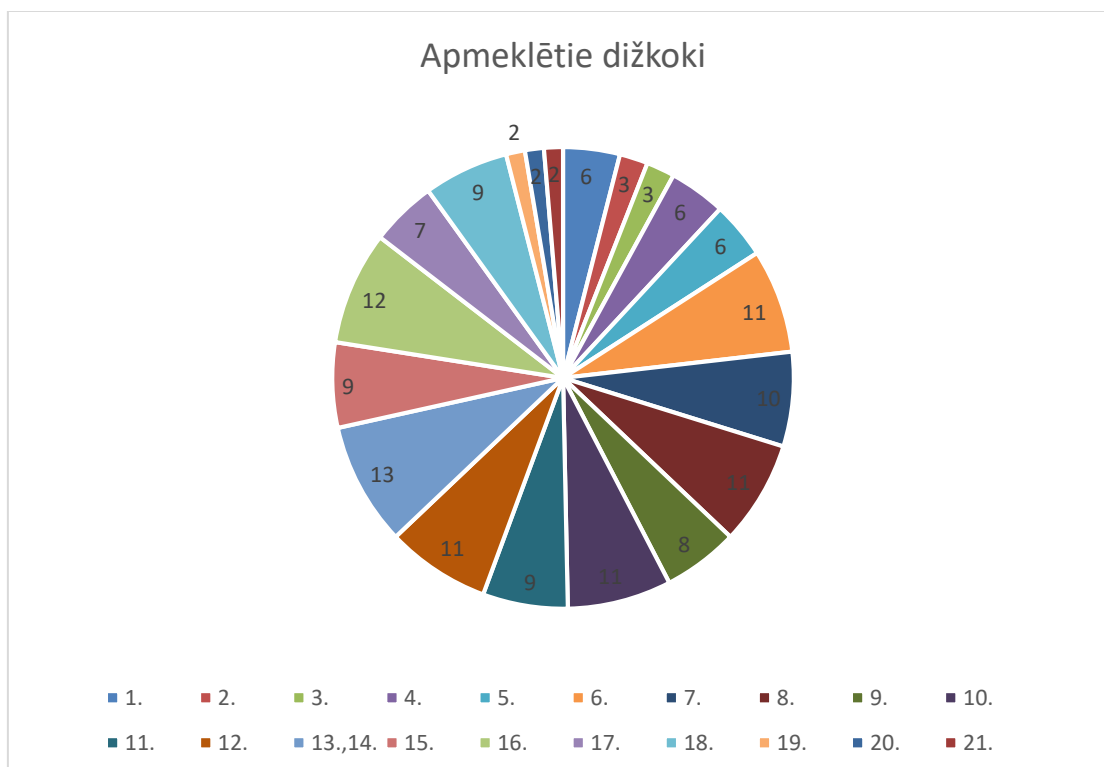
Visbiežāk ceļa garums ir bijis no 1 – 3km. 10 reizes ir izvēlēts maršruts, kurš pārsniedz 5 km, tas tikai liecina, ka bērniem patīk aktīvi kustēties un pētīt dabā notiekošās norises, piem., kā koki mainās pa gadalaikiem.

4. Noieto soļu skaits.

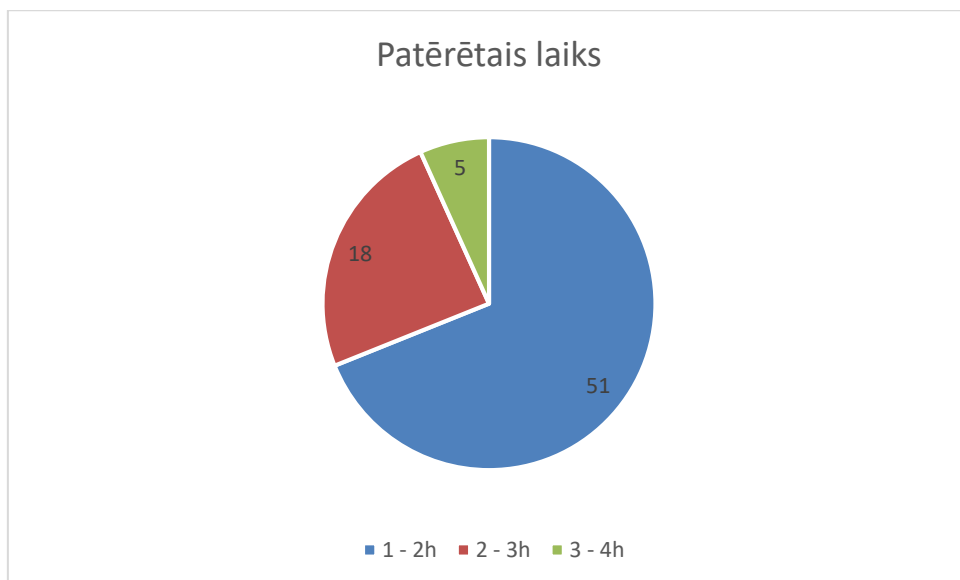
Aptauja liecina, ka visvairāk ir noieti vairāk kā 5000 soļi, tas liecina, ka bērni kopā ar skolotājām ir aktīvi.

5. Apmeklētie dižkoki.

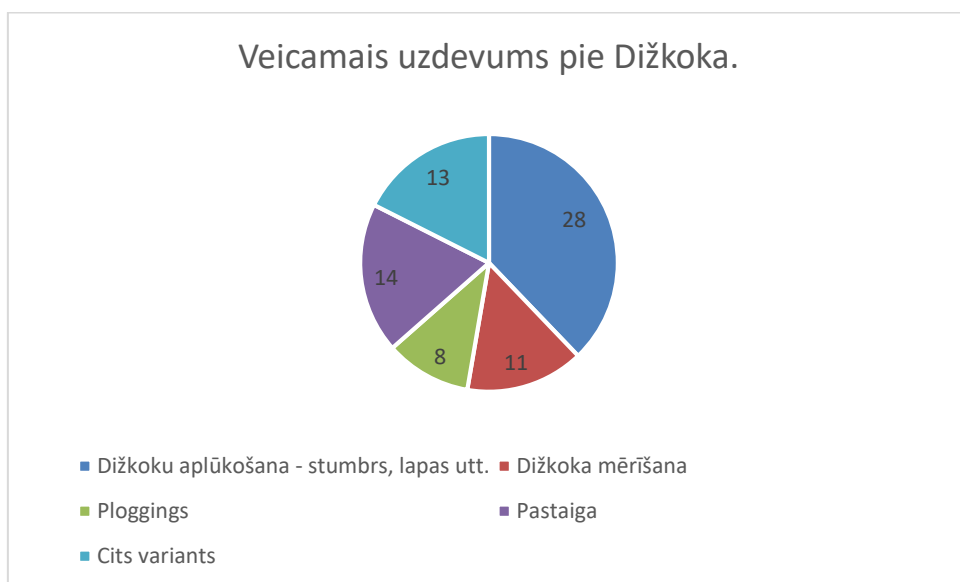

Visapmeklētākie ir Alūksnes muižas parkā sastopamie dižkoki, kā arī Alūksnes Pilssalā sastopamie dižkoki.

6. Patērētais laiks.

7. Veicamais uzdevums pie dižkoka.

Visbiežāk veicamais uzdevums ir bijis dižkoka aplūkošana – stumbrs, lapas, vainags utt.

Secinājumi:

1. Kopā dižkoki ir apmeklēti 74 reizes.
2. Vidēji kopā ir noieti vairāk kā 228,2 km.
3. Akcija veicināja bērnu dabisko vēlmi aktīvi kustēties un izzināt pasauli sev apkārt.
4. Veiksmīgi, iesaistoties visām vecuma grupām realizēti plānotie akcijas uzdevumi:
 1. Iepazīties ar Alūksnes Tūrisma informācijas centra sagatavoto materiālu “ Alūksnes pilsētas skaistākie dižkoki – maršruts ar uzdevumiem!”
 2. Mācīt orientēties kartē un dabā, pēc bērnu vecumu iespējām apmeklējot Alūksnes Tūrisma informācijas centra materiālā norādītos dižkokus.
 3. Apmeklēt dižkokus, kas nav norādīti materiālā, fiksējot un apkopojot maršrutus kartē, pēc bērnu vecumu iespējām.
 4. Vingrināt bērnus staigāt kājām, izjust, piedzīvot pārgājiena prieku dabā.
 5. Turpināt ploggingot, veicinot atbildīgu attieksmi pret vidi.
 6. Pētīt dižkokus, ceļu uz tiem, apkārtni ap tiem, integrēti realizējot vecumam atbilstošus pirmsskolas programmas uzdevumus visās mācību jomās.
 7. Rosināt izpratni par koksnes pielietojumu saimnieciskajā darbībā, taupīgu attieksmi pret to.

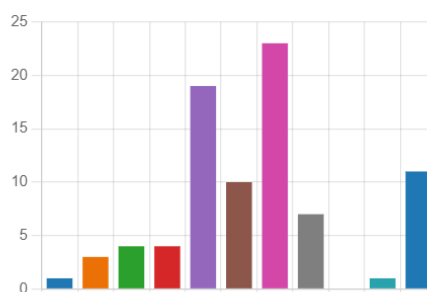
8. Apkopot pieredzes materiālus pedagogiem par āra aktivitātēm dabā.
8. Apkopot un vizualizēt kājām noieto maršrutu garumu, ilgumu, dalībnieku skaitu, interesantākās aktivitātes
9. Akcijas norisi atspoguļot iestādes, NVO sociālajos tīklos, vietējos laikrakstos
10. Prezentēt akcijā paveikto maijā grupu kopējā pasākumā, sadarbībā ar Alūksnes TIC
11. Izaicināt citas iestādes Rīcības dienās apmeklēt dižkokus, veicot plogingu un citus labos darbus ceļā uz tiem.

3. 2021./2022. mācību gada akcijas “Iepazīsti Alūksnes ūdenstilpnes” izmērāmo rezultātu apkopojums

1. Grupas numurs.

[Detalizēta informācija](#)

1.grupa	1
2.grupa	3
3.grupa	4
4.grupa	4
5.grupa	19
6.grupa	10
7.grupa	23
8.grupa	7
9.grupa	0
10.grupa	1
11.grupa	11

2. Datums

[Detalizēta informācija](#)

Cits	83
------	----

3. Maršruta attālums km

[Detalizēta informācija](#)

[Ieskatī](#)

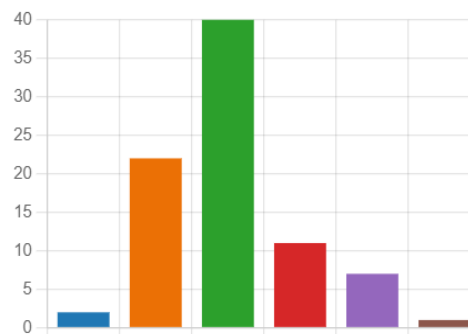
100m - 1km	2
1 km - 3 km	58
3 km - 5 km	22
5 km un vairāk	1

4. Noieto soļu skaits

[Detalizēta informācija](#)

0 - 1000	2
1000 - 2000	22
2000 - 5000	40
5000 - 7000	11
7000 - 9000	7
9000 un virāk	1

6. Patērētais laiks

[Detalizēta informācija](#)

0 h - 1 h	16
1 h - 2 h	52
2 h - 3 h	13
3 h - 4 h	2

7. Vai ūdenstilpē tika novēroti ūdensputni?

[Detalizēta informācija](#)

Jā	38
Nē	32
Cits	13

8. Vai ūdenstilpē tika manītas zivis?

[Detalizēta informācija](#)

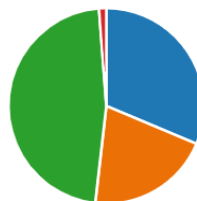
● Jā	11
● Nē	67
● Cits	5

9. Kurā gadalaikā tika apmeklēta ūdenstilpe?

[Detalizēta informācija](#)

● Rudens	26
● Ziema	17
● Pavasaris	39
● Vasara	1

5. Apmeklētie maršruti. Jāieraksta maršruta numurs. Drīkst veidot arī savu maršrutu.

83 Atbildes

ID ↑	Vārds	Atbildes
1	anonymous	Nr.9
2	Sanita STRAKŠA	Nr 13
3	Sanita STRAKŠA	Nr 45
4	Sanita STRAKŠA	Nr 14, Lielais muižas parks
5	Sanita STRAKŠA	Nr 35
6	Sanita STRAKŠA	Nr 14
7	Sanita STRAKŠA	Nr 25
8	Sanita STRAKŠA	Nr 13
9	Sanita STRAKŠA	21. + 22.
10	Inese VĪTOLA	Raiņa bulvāris- Helēnas iela- Dārza iela - Jaunās pils parks- Dārza iela- Helēnas iela - Raiņa bulvāris

11	Sanita STRAKŠA	Nr. 13
12	Inese VĪTOLA	Raiņa bulv., Helēnas iela, Dārza iela, O.Vācieša, Pils iela, Dārza iela, Latgales iela, Raiņa bulv.
13	Indra FRUNZA	Nr. 32; Nr.35
14	Sanita STRAKŠA	13
15	Laura MIHAILOVA	Nr.21
16	Jolanta APSĪTE	Raiņa bulvāris 5-Dārza iela-Alūksnes pils parks-Dārza iela-Raiņa bulvāris 5
17	Jolanta APSĪTE	Raiņa bulvāris-Dārza iela-Alūksnes pils parks-Dārza iela-Tirgotāju iela-Darba iela- Dārza iela-PII Sprīdītis
18	Jolanta APSĪTE	PII Sprīdītis-Zemgales -Valkas-Kanaviņu-Helēnas-Uzvaras-Zemgales-Raiņa bulvāris 5
19	Jolanta APSĪTE	Nr.6
20	Jolanta APSĪTE	nr.48
21	Jolanta APSĪTE	nr.53.
22	Jolanta APSĪTE	NR.19
23	Jolanta APSĪTE	nr.15.
24	Jolanta APSĪTE	nr.48
25	Sintija PUŠPURE	NR.12
26	Sintija PUŠPURE	nr.35
27	Sanita STRAKŠA	14
28	Sanita STRAKŠA	14
29	Jolanta APSĪTE	PII Sprīdītis-Pilssala"Alja"-PII Sprīdītis
30	Jolanta APSĪTE	PII Sprīdītis-Alūksnes dzelzceļa stacija-Pullans-PII Sprīdītis
31	Jolanta APSĪTE	PII Sprīdītis-Velo osta-Pilssala-PII Sprīdītis
32	Jolanta APSĪTE	PII Sprīdītis-vecais dzelzceļš-Jāņkalniņš-Jāņkalna iela-PII Sprīdītis

33	Sanita STRAKŠA	11
34	Sanita STRAKŠA	14
35	Sanita STRAKŠA	14
36	Sintija PUŠPURE	Alūksnes ezers
37	Sanita STRAKŠA	35
38	Sanita STRAKŠA	47
39	Sanita STRAKŠA	7
40	Sanita STRAKŠA	22
41	Sanita STRAKŠA	3. (diķis Latgales un šķūņa ielas krustojumā)
42	Ilze HOLLA	Ūdens tornis Jānkalniņā, ūdens atdzelžošanas stacija
43	Ilze HOLLA	Maršruts Nr. 12
44	Ilze HOLLA	Maršruts Nr. 11

45	Ilze HOLLA	Maršruts Nr. 39
46	Jolanta APSĪTE	NR.4.
47	Jolanta APSĪTE	Nr.1.
48	Jolanta APSĪTE	Raiņa bulvāris 5. -O. Vācieša iela, Velo Osta-Raiņa bulv. 5.
49	Jolanta APSĪTE	NR.1.
50	Jolanta APSĪTE	Nr .6.
51	Jolanta APSĪTE	Nr.6.
52	Sanita STRAKŠA	35
53	Sanita STRAKŠA	15+16
54	Sanita STRAKŠA	Nr. 35
55	Sanita STRAKŠA	35
56	Sanita STRAKŠA	35

57	Inese VĪTOLA	14
58	Inese VĪTOLA	Maršruts Nr.15
59	Inese VĪTOLA	Maršruts Nr.13
60	Inese VĪTOLA	Maršruts Nr.26
61	Inese VĪTOLA	Maršruts Nr.14
62	Inese VĪTOLA	Maršruts Nr.46
63	Inese VĪTOLA	Alūksnes muižas parks
64	Inese VĪTOLA	Vecais dzelzceļš, Jāņkalniņš
65	Inese VĪTOLA	Maršruts Nr.49
66	Sanita DRUNKA	35
67	Sanita DRUNKA	35
68	Sanita DRUNKA	35

83 Atbildes

69	Sanita DRUNKA	35
70	Solvita VANCĀNE	25
71	Solvita VANCĀNE	13
72	Solvita VANCĀNE	15
73	Solvita VANCĀNE	21
74	Solvita VANCĀNE	32
75	Solvita VANCĀNE	35

76	Solvita VANCĀNE	11
77	Solvita VANCĀNE	13
78	Solvita VANCĀNE	21
79	Solvita VANCĀNE	33
80	Ināra GREBŪNE	21, 12, 14.
81	Gunta BOJĀRE	12,
82	Sanita DRUNKA	21
83	Sanita DRUNKA	21

10. Kādu kultūrvēsturisku vai interesantu objektu redzējāt pie ūdenstilpes?

83 Atbildes

ID ↑	Vārds	Atbildes
1	anonymous	Alūksnes pils
2	Sanita STRAKŠA	Jaunā pils
3	Sanita STRAKŠA	Bānīsa stacija, Elavators
4	Sanita STRAKŠA	Bērnu rotaļlaukums, pāri ezeram - Saules tilts, Tempļa kalns, Pilssala
5	Sanita STRAKŠA	Tika novērots, kā laivu nolaišanas laukumā pie Mākslas skolas tika ielaista ezerā ļoti liela motorlaiva (kuteris)
6	Sanita STRAKŠA	Jaunā pils, pils parka diķu strūklakas
7	Sanita STRAKŠA	Mākslas skola, pilsdrupas

8	Sanita STRAKŠA	Jaunā pils
9	Sanita STRAKŠA	Vecais tilts uz Pilssalu, Mākslas skola, AKC
10	Inese VĪTOLA	Pirmoreiz šajā rudenī aizsalis diķis (daļēji).
11	Sanita STRAKŠA	Jaunā pils, Pie Mātes tēla svētku noformējums - karogu rinda
12	Inese VĪTOLA	Saistībā ar valsts svētkiem, apmeklējām pieminēkli "Mātes tēls"
13	Indra FRUNZA	Saskaitījām 8 diķus, 4 akas, šķērsojām 8 dažāda izmēra tiltus. Vērojām zosu kāsi; kā virietis ar speciālu tīklu ķēra mailītes. Skatījām pilsdrupas, Tīklu salīņu.
14	Sanita STRAKŠA	Alūksnes Jaunā pils
15	Laura MIHAILOVA	Alūksnes pils parks, Jaunā pils, pilssalas drupas-estrāde.
16	Jolanta APSĪTE	Dižkoki, Katrīnas rats
17	Jolanta APSĪTE	Pils diķis, kastāņi, pils
18	Jolanta APSĪTE	Alūksnes vidusskola, tās dārzs, diķis ar dažādiem ūdens augiem.
19	Jolanta APSĪTE	Dažādi tilti, Tempļa kalns
20	Jolanta APSĪTE	Vecais dzelzceļš
21	Jolanta APSĪTE	Kokapstrādes "4 Plus cehs"
22	Jolanta APSĪTE	Alūksnes vidusskola, Elektro tīkla ēka.
23	Jolanta APSĪTE	Peldvieta Vējiņš, skats uz Pilssalu, tiltiem, dižkoki
24	Jolanta APSĪTE	Jāņkalniņš, ūdenstornis
25	Sintija PUŠPURE	Alūksnes pils
26	Sintija PUŠPURE	Alūksnes novada skola
27	Sanita STRAKŠA	Parka teritorijā instalācijas - eņģeļi.
28	Sanita STRAKŠA	Parka teritorijā Ziemassvētku instalācijas - eņģeļi
29	Jolanta APSĪTE	Alūksnes ezers , Alūksnes novada pašvaldības aģentūra" ALJA"
30	Jolanta APSĪTE	Pullana ezers. Alūksnes šaursliežu dzelzceļš, Alūksnes pilsētas robežas burts A.lielais burts
31	Jolanta APSĪTE	Marienburgas astotais brālis, gājēju celiņš gar pilsdrupām. Velo ostā izlikti bērnu zīmējumi kā atgādnis par cilvēku rīcību, lai saudzētu Alūksnes ezeru.

32	Jolanta APSĪTE	Kvēpiša ezers - Ūdens tornis Jāņkalnīnā.
33	Sanita STRAKŠA	Ūdens tornis Jāņkalnīnā
34	Sanita STRAKŠA	Pamanīja to, ka uz diķiem ir vēl joprojām ledus.
35	Sanita STRAKŠA	Uz diķiem vēl joprojām ir biezs ledus.
36	Sintija PUŠPURE	Alūksnes pils, Pilssalas tilts.
37	Sanita STRAKŠA	Gājēju tilts uz Pilssalu.
38	Sanita STRAKŠA	ST ēka, Novada vidusskola
39	Sanita STRAKŠA	tika meklētas ūdens ņemšanas vietas - akas.
40	Sanita STRAKŠA	AKC, Alūksnes mākslas skola, Dižkoks papele, ugunsdzēsēju mašīna, kas sūknēja ūdeni
41	Sanita STRAKŠA	Blakus atrodas dārzu centrs Sprogas
42	Ilze HOLLA	Kvēptis, strautiņi, kas ietek Kvēptī
43	Ilze HOLLA	Alūksnes pilsētas ūdens atdzelžošanas stacija Jāņkalnīnā
44	Ilze HOLLA	plogingošana, atkritumu šķirošana
45	Ilze HOLLA	Notekūdeņu attīrīšanas stacija Alsviķu pagasta "Aizupītes"
46	Jolanta APSĪTE	Vecais dzelzceļš. Ezers Kvēptis.
47	Jolanta APSĪTE	Kultūrvēsturiski objekti Alūksnes parkā.
48	Jolanta APSĪTE	Mākslas skola sēka, dižkoki. Alūksnes ezers, Pilsdrupas.
49	Jolanta APSĪTE	Alūksnes parka kultūrvēsturiski objekti, Alūksnes ezera krastā.
50	Jolanta APSĪTE	Alūksnes ezera Tiklu sala, Pilsdrupas, Marienburgas 8 brālis.
51	Jolanta APSĪTE	Pilssalas stadions, Jaunais tilts.
52	Sanita STRAKŠA	Etwinig projekts "Tilti mūsu pilsētā". Pilssalas tilts
53	Sanita STRAKŠA	Diķi un tilti Alūksnes muižas parkā. Etwinig projekts "Tilti mūsu pilsētā"
54	Sanita STRAKŠA	Pilssalas tilts. Etwinig projekts "Tilti mūsu pilsētā"
55	Sanita STRAKŠA	Aktivitātes Pilssalas stadionā.
56	Sanita STRAKŠA	Saules tilts. Jaunais gājēju tilts. Tempļakalns. Etwinig projekts "Tilti mūsu pilsētā"

57	Inese VĪTOLA	Alūksnes jaunā pils
58	Inese VĪTOLA	Putnu paviljons
59	Inese VĪTOLA	Kolonnas pie diķa
60	Inese VĪTOLA	Alūksnes Mākslas skola
61	Inese VĪTOLA	Alūksnes Jaunā pils
62	Inese VĪTOLA	Tādu nebija
63	Inese VĪTOLA	Ozolu, kurā ir ritenis
64	Inese VĪTOLA	Vecais dzelzceļš
65	Inese VĪTOLA	Elevātors
66	Sanita DRUNKA	Alūksnes mākslas skola
67	Sanita DRUNKA	Dižkoks
68	Sanita DRUNKA	Vērojam strautiņus, un raksturojām skaņas.
69	Sanita DRUNKA	Gulbji.
70	Solvita VANCĀNE	Strūklakas
71	Solvita VANCĀNE	Alūksnes jaunā parka apskates objekti
72	Solvita VANCĀNE	Diķi.
73	Solvita VANCĀNE	Tilti.
74	Solvita VANCĀNE	Alūksnes siltuma enerģija
75	Solvita VANCĀNE	Pilssalas apskates objekti.

76	Solvita VANCĀNE	Ūdenstornis
77	Solvita VANCĀNE	Dīķis.
78	Solvita VANCĀNE	Alūksnes ezers
79	Solvita VANCĀNE	Glika ozoli-dīķis.
80	Ināra GREBŪNE	Jāņkalniņš, Pilssala
81	Gunta BOJĀRE	Alūksne jaunā pils
82	Sanita DRUNKA	Dižkoku
83	Sanita DRUNKA	Mākslas skolas ēka

4.2022./2023. gadā iestādē notiks reizi mēnesī “Diena bez auto”. Pētījums par paradumiem un to maiņu tiks veikts gada garumā.

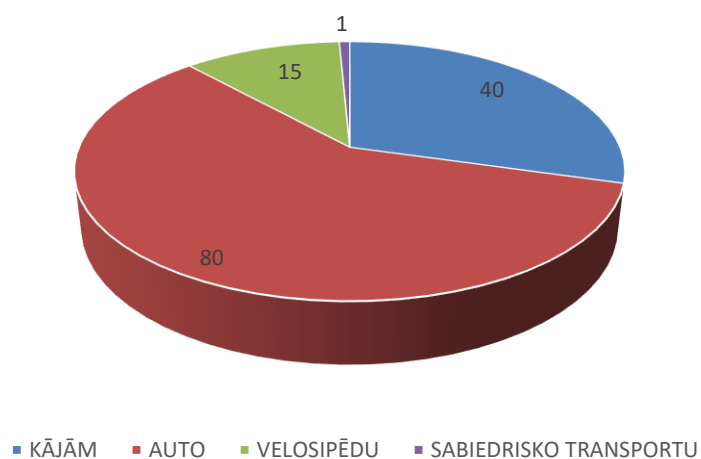
Tiks pētīti pastaigu maršruti un precizēti attālumi, noietie soļi, veidoti figūru maršruti.

Paraugs: Apkopojums par septembri. 22.09.2022

Paraugs Diena bez auto- septembris BĒRNI

GRUPA	KĀJĀM	AUTO	VELOSIPĒDU	SABIEDRISKAIS TRANSPORTS	CITS VEIDS	KOPĀ
1.		2				2
2.	7	12				19
3.	3	11				14
4.	3	2		1		6
5.	7	6	2			15
6.	1	12				13
7.	6	4	2			12
8.	2	4				6
9.	4	6	3			13
10.	5	13	1			19
11.	2	8	7			17
KOPĀ	40	80	15	1		136

Akcijas "Diena bez auto" apkopojums

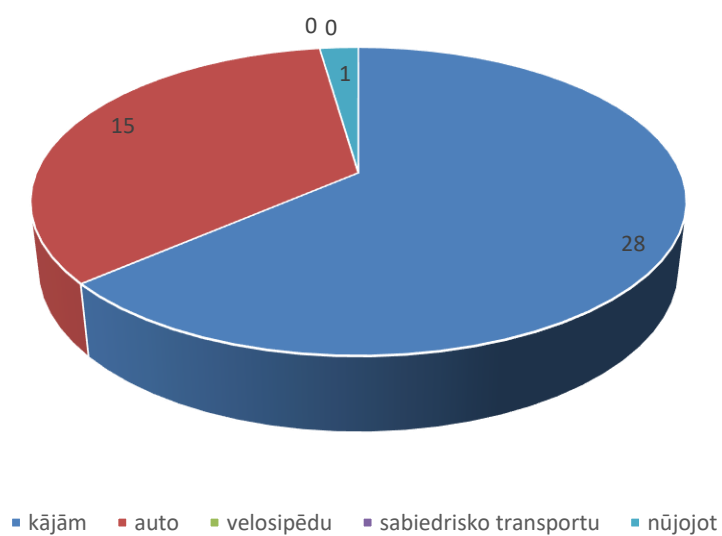

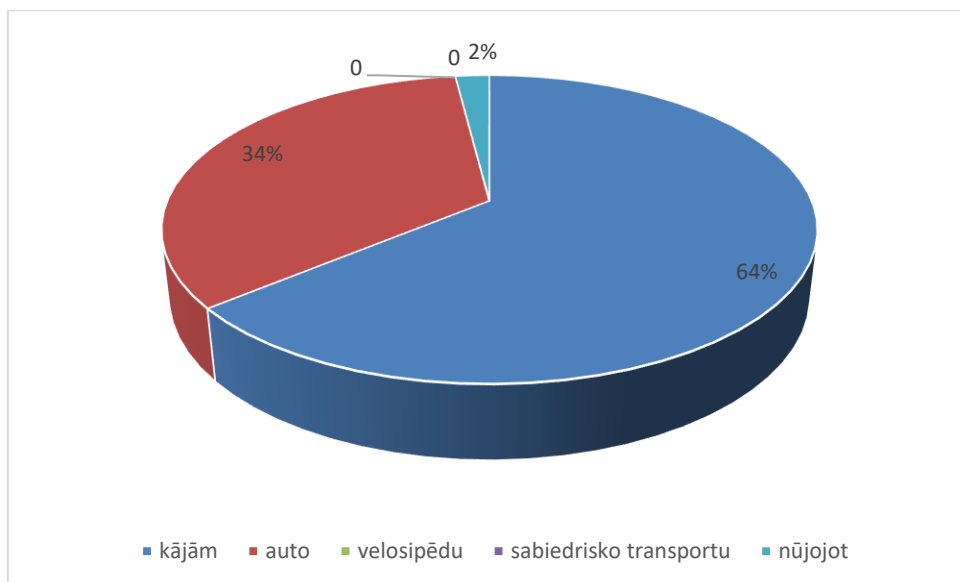
DIENA BEZ AUTO 22.09.2022

APKOPOJUMS- DARBINIEKI

Akcijā piedalījās 44 darbinieki.

64 % darbinieku ieradās ar kājām.

34 % darbinieku brauca ar auto, jo dzīvesvietas atrodas vairāk kā 10 km no PII “Sprīdītis”.

1 darbinieks ieradās darbā nūjojot.

SECINĀJUMI

- Akcijā piedalījās 136 bērni, 44 darbinieki
- Jāturpina motivēt gan bērni, gan vecāki vairāk staigāt ar kājām vai izmantot velosipēdus, īpaši tie, kas dzīvo netālu no dārziņa.
- 10.grupas, Mazās Ekopadomes bērni ierosināja pievienot ailīti, kā dodas mājās, jo tieši vakarpuses ir tās, kad vairāk dodas ar kājām.
- Izaicināt arī citas pirmsskolas, izglītības iestādes pievienoties “Dienai bez auto” citos mēnešos

6. Ilgtermiņa salīdzinājums

Kas jānoskaidro	Gads					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bērni, kas oktobrī uz pirmsskolu dodas: kājām (%)	22	25	30	23,4	24	22
ar velosipēdu (%)	10	12	12	2.01	6	3
ar sabiedrisko transportu (%)	-	-	3	0	0.5	2.3
ar automašīnu, kopā ar citiem bērniem (%)	12	10	3	-	0	0.75
ar automašīnu (tiek vesti atsevišķi) (%)	56	53	40	74.5	69.5	72.9
Darbinieki, kas uz pirmsskolu dodas kājām, ar velosipēdu vai sabiedrisko transportu (oktobrī) (%)	37,5	40	54	56.36	50	62.5
Darbinieki, kas uz pirmsskolu dodas ar automašīnu, braucot vairāki kopā (oktobrī) (%)	2.5	3	3	5.45	2	1
Darbinieki, kas uz pirmsskolu dodas ar automašīnu, braucot tajā vieni paši (oktobrī) (%)	60	57	55	38.18	48	59.37

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu skolā darbojas vislabāk saistībā ar videi draudzīgu transportu?</i>	Iestādes teritorijā ir iekārtota velotrasīte, kur bērni tiek apmācīti drošai satiksmei un motivēti izmantot velosipēdus. Velotrasīte pēc 3 gadus ilguša izskaidrojoša, motivējoša darba tiek izmantota ļoti aktīvi vasaras periodā, tiešām tā, kā paredzēts sākotnēji to veidojot. Sistemātiski notiek satiksmes drošības apmācība bērniem, tikšanās ar policijas darbiniekiem u.c. aktivitātes. Ejot grupu ikdienas pastaigās, tiek veicināta izpratne par videi draudzīgu pārvietošanos, drošības noteikumu ievērošanu, kā arī veidots praktisks paradums staigāt ar kājām. Ja vecāki bērnu ved ar velosipēdu, tiek izmantots kā sēdeklītis, tā ķivere, drošības lietas visiem liekas pašsaprotamas. Ir velonovietnes pie abām ieejām. Nekad nav nozagts velosipēds vai bērnu rati. Darbinieki dzīvo novada teritorijā, tāpēc nākas izmantot auto, bet tiek vesti kolēģi, ģimenes locekļi uz skolu vai darbu. Ja jādodas uz kursiem citā pilsētā, visbiežāk tā ir pilna mašīna ar braucējiem. Ekskursijās ar auto braucam vien tad, kad attālums pārāk liels, lai dotos ar kājām un vecāki brauc vairākas ģimenes kopā vai tiek izmantots viens autobuss. Satiksme ir pietiekoši droša, pie iestādes ir ātruma ierobežojuma zīmes, vienvirziena iela, pēc Iestādes Padomes iesniegtajiem ierosinājumiem par “guļošo policistu” izvietošanas nepieciešamību pie izglītības iestādēm vismaz tika uzstādītas papildus ceļa zīmes pie gājēju pārejām. . Iegādāti ratiņi pārtikas piegādātājiem, lai auto nebrauktu teritorijā. Iestādes tuvumā ir vairākas autostāvvietas. Bērni visu pirmsskolas laiku pie mums sistemātiski un regulāri tiek radināti staigāt ar kājām, dodoties ikdienas mērķpastaigās vai aktivitātēs laukumos. Grupu skolotājas organizē nelielus pārgājienus pilsētas teritorijas robežās un dodas ekskursijās kopā ar vecākiem ar autobusu vai sadaloties pa mašīnām grupas vecākiem un bērniem. Gan bērniem, gan ģimenēm tiek organizētas aktivitātes dabā, veicinot aktīva dzīvesveida izplatību vietējā sabiedrībā. 2019./2020. mācību gadā akcijā “Apmeklē dižkoku” kopā kājām nostaigājām 228,2 km. Nekavējoties tiek izmantoti un popularizēti jauninājumi pilsētā, piemēram daudzām grupām brauciens ar elektrovilcieniņu “Severīns”. Ikdienā biežāk jau var dzirdēt, ka uz bērnudārzu “nācu ar kājām”, bērni biežāk brauc ar velo, arī daži zina, kas ir braukt ar sabiedrisko autobusu. 2018.gadā sagatavoti un iesniegti priekšlikumi Alūksnes novada Domē par gājēju drošības uzlabošanu, 2019.gadā šis jautājums aktualizēts NVO organizētā seminārā

	iedzīvotājiem par pilsētvides kvalitātes uzlabošanu. 2020.gadā Domē iesniegts Iestādes padomes, sadarbībā ar policiju sagatavots iesniegums par satiksmes drošības uzlabošanu pie iestādes, kā rezultātā pie PII “Sprīdītis” un PII “Pienenīte” tika uzstādītas atstarojošas ceļa zīmes pie gājēju pārejām. Veikts maršrutu pētījums 2021./2022. mācību gada akcijai “Tīra jūra sākas Alūksnē” par ūdenstilpņu apmeklējumu. 2021./2022. mācību gadā ETWINNING projektu "Tilti mūsu pilsētā" realizēja 7.grupa sadarbībā ar Ogres PII "Riekstiņš" un Jelgavas PPII "Mācos mācīties"
<i>Kuros transporta jautājumos nepieciešami uzlabojumi?</i>	1. Nepieciešams turpināt motivēt ģimenes, darbiniekus, bērnus vēl aktīvāk pārvietoties dabai draudzīgā veidā: ar kājām, velosipēdu, izmantot kopā braukšanu 2. Neskatoties uz ikgadējām akcijām, regulāriem aicinājumiem, atkārtotu bērnu zīmētu atgādņu izvietošanu, Iestādes padomes aktivitātēm, nelielai daļai no vecākiem joprojām ir nelāgs ieradums pārkāpt satiksmes noteikumus: pārsniegt ātrumu, novietot auto pret vārtiem, neizslēgt auto dzinēju.
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i>	 ALŪKSNES PII “SPRĪDĪTIS” 2022./2023. MĀCĪBU GADA EKOSKOLAS TĒMA “TRANSPORTS” MOTO: “Nebrauc ar auto, brauc ar velo un ej ar kājām pa mājām!” Mērķis: Veicināt izglītojamo, darbinieku, vecāku, sabiedrības izpratni, aktivitāti un līdzdalību dabas un apkārtējās vides aizsardzībā, īstenojot Ekoskolas programmas tēmu “Transports”. Uzdevumi: ✓ Popularizēt ģimenēm, bērniem, darbiniekiem, vietējai kopienai, veselīgu aktīvu videi draudzīgu dzīvesveidu, aktīvās atpūtas iespējas, pozitīvu emocionālu pārdzīvojumu, piedaloties iestādes organizētajās Ekoskolas “Transporta” jomas aktivitātēs. ✓ Popularizēt un praktiski rosināt videi draudzīgu transporta veidu izmantošanu, riteņbraukšanu, iešanu ar kājām, braukšanu ar sabiedrisko transportu, braukšanu kopā. ✓ Mācīt orientēties kartē un dabā kopā ar skolotājiem un ģimeni, reģistrēt paveikto vai noieto ceļu kādā no platformām (

	piem. Strava, utt.). ✓ Izpētīt iestādes ēdināšanas pārtikas produktu ceļu, transporta veidus, rast ierosmes pārtikas ceļa samazināšanai ✓ Pilnveidot iestādes pastaigu maršrutus, atzīmējot attālumus, objektus, veidot figūru maršrutu apkopojumu Aktivitātes: ➤ Akcija “Diena bez auto!” - vienu reizi mēnesī ➤ Pētījums “Kā es ikdienā ierodos bērnudārzā?”- vienu reizi katrā gadalaikā ➤ Akcija “Izstaigā Sprīdīša ceļu!” – novembrī ➤ Pētījums “Mūsu ēdienkartes ceļš” – visu gadu ➤ Grupu pārgājieni, ekskursijas (izmantojot sabiedrisko transportu vai “braucam kopā”) tuvākajā apkārtnē kopā ar vecākiem – visu gadu ➤ Grupu pastaigas, izpētot attālumus, veidojot figūru maršrutus, plogingojojot -visu gadu ➤ Rīcības dienas “Mazas rīcības-liela ietekme” informēt vietējo kopienu par auto ietekmi uz vidi un sabiedrības veselību, pievērst cilvēku uzmanību izvēlēties ilgtspējīgākus pārvietošanās veidus (velo, iešanu ar kājām) - novembrī ➤ Pasākums “Drošības ABC”, izglītojot drošības jautājumos izglītojamos un vecākus - rudenī, pavasarī ➤ Grupās izgatavot no otrreizējiem materiāliem izstādei nākotnes objektus, saistībā ar videi draudzīgu pārvietošanos: velo trasi, sapņu auto un garāžu, u.c. - uz tēmas noslēguma pasākumu
--	--

ATKRITUMI

1. Ievads tēmā

Parasti mēs pat neapzināmies, cik daudz atkritumu radām un ko ar tiem darām. Atkritumu rašanos nosaka mūsu ikdienas paradumi – tāpēc Ekoskolas uzdevums ir radīt tādu vidi, kur rodas pieradums **samazināt** atkritumu rašanos, **atkārtoti izmantot** un **pārstrādāt** tos. Ir svarīgi arī izdomāt risinājumus, lai novērstu atkritumu izmešanu tam nepiemērotās vietās.

2. Pirmsskolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 – apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5		komentārs
Vai pirmsskolā izvērtējat, no kurām lietām varētu atteikties vai kuras varētu nepirkt, lai pēc tam neradītu liekus atkritumus?	Nekad				x		Katru reizi	Ļoti izvērtējam iespējamo kalpošanas ilgumu un nepieciešamību.
Vai, pērkot lietas, izvērtējat to ietekmi uz vidi, iepakojumu, kalpošanas ilgumu, izmantošanas iespējas, izcelsmi u. tml.?	Nekad				x		Katru reizi	Ne vienmēr izdodas novērtēt lietas kvalitāti, jo iepērkoties internetveikalos var redzēt tikai attēlu.. Arī veikalā iegādātās lietas ne vienmēr ir labas kvalitātes, kā sākotnēji varētu likties ņemot vērā cenas (piemēram, rotaļlietas)
Vai izvērtējat, kuras no šķietami nevajadzīgām un ārā metamām lietām var lietot atkārtoti, saremontēt, pārveidot u. tml.?	Nekad					x	Katru reizi	Vecākas rotaļlietas tiek nestas ārā, kur bērni turpina savas rotaļas. Tiek rotaļlietas arī labotas, lai to mūžs būtu garāks
Vai pirmsskolā ir iespēja apmainīties ar lietām, piemēram, grāmatām, apģērbiem vai citām?	Nekad					x	Regulāri notiek šādas aktivitātes	Starp grupām, vecāki savā starpā Darbinieki savā starpā. Šogad tā ir iespēja ziedot ukraiņu ģimenēm, ko nepaņem iestādē, tiek nogādāts uz Sarkano Krustu vai NVO.
Vai pirmsskolā ir atgādinājumi, kas veicina neradīt liekus atkritumus?	Nav					x	Daudzās vietās	
Cik bieži darbinieki drukā dokumentus, kurus iespējams lietot un uzglabāt elektroniski?	Bieži					x	Nekad	Cik tas ir iespējams. Daudzām papīru drukāšanas vajadzībām ir radies cits risinājums. Piem. dokumentu kopīgošana office365.com, kas aktīvi tiek izmantots iestādes iekšienē, tāpat arī ar starp novada PII. Lai aptaujātu darbiniekus, vecākus daudz tiek izmantotas nevis papīra formāta aptaujas, bet arī google.forms sagatavotās aptaujas. Vecāku vidū tiek izmantota iespēja dokumentus kopīgot google kontos, kas atsevišķās grupās tiek darīts.
Vai drukājot un kopējot tiek apdrukātas abas papīra puses?	Nekad					x	Vienmēr, kad iespējams	
Cik procentu no grupām krāj un atkārtoti izmanto lapas, kas apdrukātas no vienas puses?	0–20%					x	100%	Ikdienas brīvā laika zīmēšanas aktivitātēm un piezīmju lapiņām tiek izmantoti apdrukātie papīri, ko nes vecāki. Darbinieku piezīmēm tiek izmantotas paīra otras puses.
Vai pirmsskolas pasākumos tiek lietoti vienreiz lietojamie trauki?	Bieži					x	Nekad	Iestādē vienreiz lietojamus traukus neizmantojam, arī izbraukuma pasākumos, pārgājienos ģimenes un darbinieki tiek aicināti izmantot savas pudeles un

								traukus, ko paši ņem līdzī no mājām
Ja pirmsskolā vai tās tuvumā ir karsto dzērienu automāts, cik bieži tas tiek lietots, patērējot vienreizlietojamās glāzītes?	Bieži					x	Reti (atkritumu tvertnēs ir dažas glāzītes)	Iestādē tāda automāta nav.
Ja pirmsskolā ir ūdens automāts, cik bieži pirmsskolas pārstāvji lieto vienreizlietojamās glāzītes no ūdens automāta?	Bieži					x	Gandrīz nekad (atkritumu tvertnē ir dažas glāzītes)	Nav ūdens automāta
Vai bērniem ir ērti pieejams un tiek izmantots dzeramais krāna ūdens?	Nav pieejams, izmantoto ūdens automātu vai lielās pudelēs					x	Katrā grupā ir pieejams, tiek izmantots	Tiek izmantots dzeramais krāna ūdens, katram bērnam ir sava pudele, kā arī grupās ir nodrošinātas ūdens krūzes
Cik grupiņās, lai padzertos ārpus ēdienreizēm, bērni lieto savu daudzreiz lietojamo krūzi vai pudeli?	0–20%					x	Vairāk nekā 80%	Bērniem katram ir sava ūdens pudele, ja nav, tad ir nodrošināta krūzīte
Vai, esot ārā, dodoties pārgājienos, ekskursijās u. tml., vecāki bērniem dod līdzī ūdeni atkārtoti lietojamās pudelēs?	Dod vienreiz lietojamās pudelēs					x	Dod tikai atkārtoti lietojamās pudelēs	
Cik daudz plastmasas atkritumu (pārtikas produktu iepakojumi, kancelejas preces, to iepakojumi u. tml.) rodas skolotāju istabā, metodiskajā kabinetā vai citās telpās, kur bieži uzturas pedagogi?	Daudz (tā ir lielākā daļa atkritumu)					x	Nedaudz (tvertnēs dažas vienības)	
Cik aptuveni plastmasas atkritumu uz vienu bērnu rodas svinībās, ekskursijās, pārgājienos?	>4 atkritumu vienības					x	<1 atkritumu vienība	
Cik grupās ir pieejamas kastes papīra atkritumu šķirošanai?	0–20%					x	100%	Visās
Vai pirmsskolā ir pieejamas tvertnes plastmasas šķirošanai?	Nav					x	Vairākās vietās	Iestādei kopīga, kur tiek krāts viss kopā un pēc tam tiek nogādāts uz šķirošanas konteineriem pilsētā
Vai pirmsskolā ir pieejama informācija par atkritumu šķirošanu?	Nav					x	Vairākās vietās	Katrā grupā
Vai šķirošanas konteineros tiek liktas tikai tam paredzētās lietas?	Bieži ir kļūdas						Vienmēr ir pareizi	Iestādē nav šķirošanas konteineri, bet ir izveidotas vietas, kur ievietot sašķirotos papīru, baterijas un bioloģiskos, pārtikas un šķirojamās plastmasas izstrādājumus

Vai pirmsskolā notiek pasākumi vai akcijas, kas mudina vākt atkritumus pārstrādei, piemēram, makulatūru, baterijas u. tml?	Nenotiek					X	Notiek vairākas reizes gadā	Sadarbībā ar Zaļo jostu - makulatūras vākšana un bateriju vākšana
Vai pirmsskolā notiek pasākumi vai akcijas, kas izglīto ģimenes un veicina neradīt, atkārtoti izmantot un šķirot atkritumus mājās ?	Nenotiek					x	Notiek vairākas reizes gadā	Iestāde bija Waste Art projekta dalībniece, kura ietvaros tika izglītoti gan darbinieki, gan ģimenes. Iesāktais darbs tiek turpināts
Vai pirmsskolas virtuve pārtikas atkritumus nošķir no sadzīves atkritumiem?	Viss nonāk sadzīves atkritumos					x	Pārtikas atkritumi tiek vākti atsevišķi	Pārtikas atkritumi tiek nodoti mājāsaimniecību vajadzībām
Vai pirmsskolā ir iespēja kompostēt bioloģiskos atkritumus?	Nav					x	Gan pārtikas, gan lapu atkritumus	Iestādē ir 4 speciālās komposta kastes, iegādātas projektā Waste Art un divas pašgatavotas komposta kastes
Cik bieži pirmsskolas apkārtnē tiek piesārņota ar atkritumiem?	Ļoti bieži var ieraudzīt atkritumus					x	Atkritumu nav	
Vai pirmsskolas apkārtne ir pietiekami daudz atkritumu tvertņu?	Trūkst vai arī tās ir pārpildītas					x	Ir pietiekami	Pie 4 galvenajām ieejām, pietiekoši, varbūt varētu būt arī pie mazo grupu ieejām
Vai pirmsskola iesaistās atkritumu piesārņojuma novēršanā un vides sakopšanā savā apkārtne (piejūrā, mežā utt.)?	Neiesaistās					x	Iesaistās vairākas reizes gadā	Ploginga aktivitātes pilsētā, dodoties grupu pastaigās. Iestāde ir iesaistījusies piesārņoto vietu meklēšanā, ir bijusi iespēja sadarboties ar vietējiem mēdijiem, šīs vietas publicēt.
Vai pirmsskolas pasākumos tiek izmantoti baloni, gaisa laternas vai dalīti plastmasas aksesuāri?	Jā, bieži					x	Nekad	
Vai radošajos darbos bērni izmanto plastmasas dekoru (piemēram, spīguļus, actiņas, pērlītes), vienreizlietojamus piederumus (traukus, vates kociņus) un pārtikas produktus?	Jā, bieži			x			Nekad, izmanto tikai dabā savāktos vai otrreizējos materiālus	
Vai uzskates materiāliem, darba lapām tiek izmantota laminēšana, nevis videi draudzīgākas alternatīvas, piemēram, biežāka materiāla dokumentu kabatiņas?	Materiāli bieži tiek laminēti			x			Nelaminē nemaz vai laminē tikai materiālus ilgstošai lietošanai	Laminēts materiāls, kas domāts bērniem noteikti kalpos ilgāk, un pēc neilgas lietošanas nebūs jāizmet nolietojuma dēļ.
.....								

3. Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējums

Mūsu iestādē ceturto gadu notiek atkritumu svēršanas nedēļa pēc projekta “Waste Art” metodikas, kad līdz ar pētījumu tiek aktivizētas bērnu zināšanas un priekšstatu par pareizu šķirošanu. Šajā mācību gadā pamainījām pētāmo atkritumu veidus, pielāgojot mūsu iestādes reālajai situācijai. Skatīt pētījumu sadaļu.

Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējumu varat veikt diskusijas veidā, piefiksējot būtiskākās atbildes. Izvērtējumu var veikt vairākos piegājienos, katrā reizē noskaidrojot tikai dažus jautājumus. Darbam ar tēmu papildus varat izveidot “runājošo sienu”, ko var papildināt visa gada garumā un izmantot pārraudzībā un izvērtēšanā, kā arī citu informēšanā.

Šajā izvērtējumā ir iekļauti divu veidu jautājumi:

- kvantitatīvie jautājumi** – vienkārši “Jā/Nē” tipa jautājumi, kuriem norādīti atbilžu varianti; bērni atbildi saka skaļi, paceļ roku vai balso; pedagogs saskaita bērnu atbildes;
- kvalitatīvie jautājumi** – notiek diskusija par uzdoto jautājumu, bērni nosauc savas atbildes; pedagogs piefiksē dažādās bērnu atbildes; ja iespējams, novērtē arī kvantitatīvi, cik bieži katra atbilde izskan.

Jautājumus drīkst pielāgot atbilstoši bērnu vecumam un izpratnes līmenim.

Izvērtējumā piedalās _____ (grupas nosaukums, bērnu skaits)
Iepazīšanās ar tēmu
Uzdodiet uzvedinošus jautājumus, lai noskaidrotu bērnu esošās zināšanas un priekšstatu par tēmu “Atkritumi”. Ja nepieciešams, īsi izskaidrojiet neskaidros jautājumus.
Jautājumu piemēri: • <i>Kas ir atkritumi?</i> • <i>Kā rodas atkritumi?</i> • <i>Kādi dažāda veida atkritumi var būt?</i> • <i>U. tml.</i>
Izziņas procesā jums var noderēt šeit atrodamie materiāli: www.urda.lv/lv/noderigi-materiali/atkritumi-ka-resurss
Izpratnes jautājumi
Kvantitatīvs jautājums <i>Kurš no jums zina, kāpēc nedrīkst mest zemē atkritumus?</i> 1) <i>zina</i> % 2) <i>nezina</i> %
Kvalitatīvs jautājums <i>Kāpēc nedrīkst mest zemē atkritumus?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) 2)
Papildus var diskutēt par atkritumiem dažādās vidēs – bērnudārza iekštelpās (grupiņās), bērnudārza pagalmā, uz ielas, mežā u.tml.
Kvalitatīvs jautājums <i>Kur, jūsuprāt, nonāk atkritumi pēc tam, kad tie ir izmesti atkritumu tvertnē (vai konteinerā)?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) 2)

Papildus var diskutēt par šķīrotajiem atkritumiem – vai bērni zina, kas notiek ar tiem.
Kvalitatīvs jautājums <i>Kādi atkritumi, jūsuprāt, ir dabai viskaitīgākie?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) 2) Papildus var diskutēt, kāpēc tie ir kaitīgi.
Jautājumi par rīcībām
Kvalitatīvs jautājums <i>Ko varētu darīt, lai rastos mazāk atkritumu?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) 2)
Jautājumi par paradumiem
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai, ejot uz veikalu, vecāki pērk daudz produktu plastmasas iepakojumā?</i> 1) jā % 2) nē %
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai jūs mājās šķirojat atkritumus?</i> 1) jā % 2) nē %
Kvalitatīvs jautājums <i>Kāda veida atkritumus jūs mājās šķirojat?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) 2) Atbildes uz šo jautājumu var atrast, arī izmantojot attēlus vai zīmējumus ar atkritumu veidiem vai atkritumu konteineru veidiem. Bērni var paši atzīmēt, kura veida atkritumus šķiro, vai arī pacelt roku, kad pedagogs norāda uz konkrētā atkritumu veida/konteinera attēlu. Saskaitot bērnu atbildes, var iegūt kvantitatīvus datus.

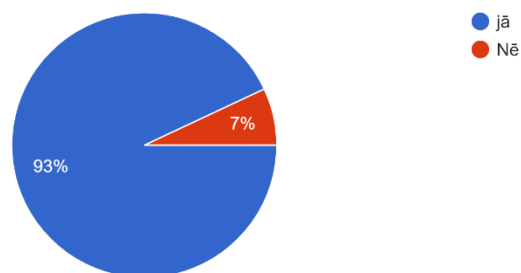
4. Jautājumi vecākiem.

Aptauja vecākiem veikta 2022.gada 24./25.oktobrī. Aptaujā piedalās 1.,2.,7.,8. grupu vecāki. Tie ir vecāki, kuru bērni apmeklē dārziņu vienu vai divus gadus, vēlējāties noskaidrot viņu izpratni, jo ar pārējiem ir ilgstoši un cītīgi strādāts pie izpratnes un praktiskām rīcībām. Aktivitāte - 43 atbildes <https://forms.gle/vNiqp88EdLr1jYZo6>.

Secinām, ka izpratne par atkritumu šķirošanu, neradīšanu sabiedrībā kopumā ir uzlabojusies

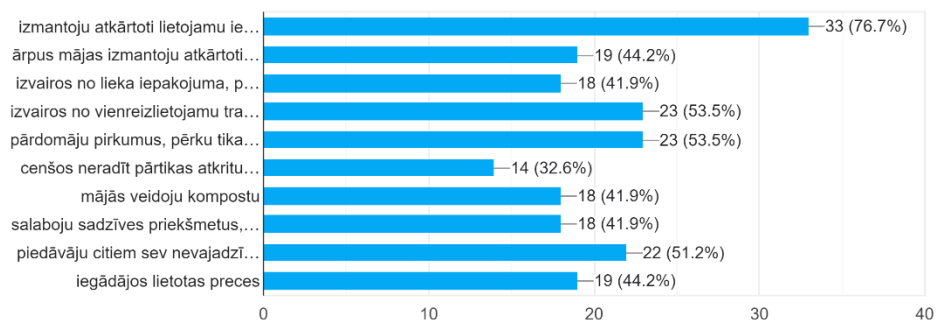
1. Vai ģimenē cenšaties samazināt ikdienā radīto atkritumu apjomu?

43 responses

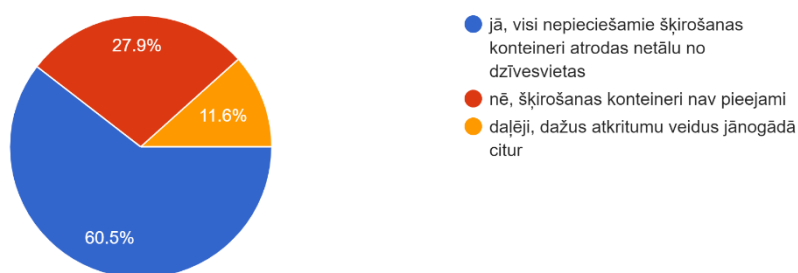
2. Ja atbildējāt "Jā", lūdzu, precizējiet, kādā veidā? (Atzīmē visus atbilstošos)

43 responses

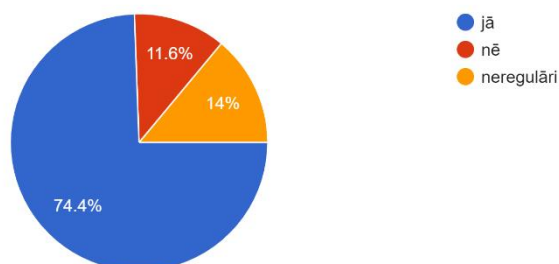
3. Vai jūsu dzīvesvietā ir pieejami atkritumu šķirošanas konteineri?

43 responses

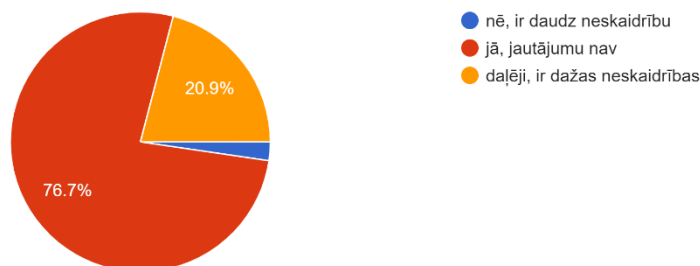
4. Vai jūsu ģimenē šķiro atkritumus?

43 responses

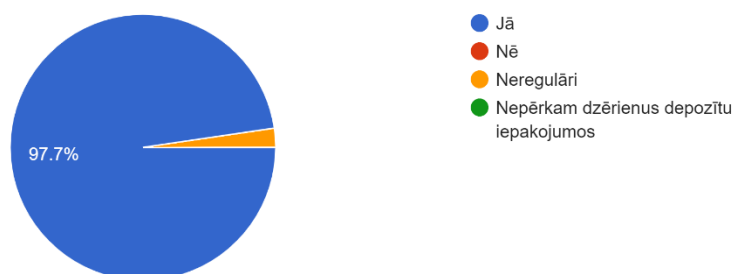
5. Vai informācija par prasībām atkritumu šķirošanā ir pietiekama un saprotama?

43 responses

6. Vai jūsu ģimene izmanto depoziņa sistēmu dzērienu iepakojuma nodošanai?

43 responses

5. Pētījums

Pēc Vidzemes Attīstības aģentūras organizētā projekta “Waste Art” 2018./2019. mācību gadā, kurā darbojās mūsu iestāde, nonācām pie slēdziena, ka iestādē vislielākais atkritumu ražotājs ir tieši iestādes virtuve, atkritumus rada produktu iepakojuma materiāls. Tāpat tur rodas pārtikas atkritumi – dārzeņu, augļu mizas. Grupās ir mazinājies pārtikas atkritumu daudzums. Tas ir panākts, piedāvājot iespēju vecāko grupu bērniem pašiem likt ēdienu.

Tāpat saglabājas problēma mazo bērnu grupās – autiņbiksītes. Mācību gada sākumā tās ir vairāk, vēlāk paliek mazāk, bērniem apgūstot iemaņas iet uz podiņa.

Pēc 1. pētījuma veicām izmaiņas, tagad virtuve šķiro stiklu, plastmasu, stikla burkas tiek piedāvātas pašiem darbiniekiem, ko neizmantos, tiek nodotas tālāk atbilstošos konteineros, Skolas piens tiek piegādāts lielākos fasējumos un teritorijā izvietotas vēl papildus komposta kastes.

Iestādē vēl joprojām darbiniekiem ir jāmacās kā pareizi šķirot bioloģiskos atkritumus, ko var likt komposta kastēs, ko nē, ko tomēr var likt pie pārtikas atkritumiem, kas tālāk tiek izmantoti mājāsaimniecību vajadzībām. Jāseko līdzi, lai tas tiek izdarīts pareizi.

Ir iestādē atstrādāta sistēma, kā rīkoties ar sašķirotajiem atkritumiem. Šķirojamā plastmasa (tai skaitā iepakojuma maisiņi no iestādes virtuves) tiek nogādāta uz šķirošanas konteineriem. Sašķirotais papīrs – makulatūra. Ir iestādē darbinieki, kas papīru, ko nav iespējams nodot makulatūrā izmanto savās mājāsaimniecībās kā iekura materiālu. Tāds pats rīcības plāns ar augļu kastēm. Lai neveidotos uzkrājumi, tiek piedāvāts pašiem darbiniekiem mājāsaimniecībām, ko nav iespējams izmantot, piem. bojātās kartona kastes – makulatūra.

Praktiskās atkritumu svēršanas rezultāti /2022.gada 17.- 21.oktobris/

Turpinot Waste Art projektā (2018./2019. m.g un 2019./ 2020. m.g.) laikā aizsāktās tradīcijas, iestādē turpinās praktiskā atkritumu svēršanas nedēļa. Katrā grupā, virtuvē, kabinetos, koplietošanas telpās tiek šķiroti dienas laikā izmantotie atkritumi, tie tiek nosvērti un tiek nogādāti uz kopējo šķirošanas vietu, kas nedēļas beigās tiek nosvērti. Tālākais rīcības plāns pēc

datu apkopošanas – šķirojamie atkritumi tiek nogādāti uz šķirošanas konteineriem, bet nešķirojamie uz kopējo konteineru. Šis darbs tiek veikts izvērtēšanai, lai saprastu, kas iestādē rodas visvairāk, ko varam efektīvāk samazināt

Atkritumu veids	Svars (kg nedēļā)	Tilpums (l nedēļā)	Skaitis (gb)
Šķirojamie atkritumi			
Papīrs, kartons (kg)	3,25		
Pārtikas atkritumi (litros vai kg)		65,35	
Bioloģiskie atkritumi (kg)	10,25		
PET pudeles ar marķējumu depozītam.			1 gb
PET pudeles, kanniņas bez marķējuma, nododamas šķirošanai			6 gb
Nešķirojamie atkritumi			
Papīrs (tai skaitā salvetes) (kg)	6,51		
Pamperi (tajās grupās, kur tie ir) (kg)	12,25		
Tekstilmateriāls (dzijas atgriezum, auduma atgriezum) (kg)	1,33		
Plastmasas iepakojuma materiāls, maisiņi(kg)	1,9		
Tetra pakas (kg)	0,65		
HDPE pudeles (piem.jogurta trauciņi) (kg)	2,70		
Nevienai grupai nepiederošie atkritumi(kg)	2,64		

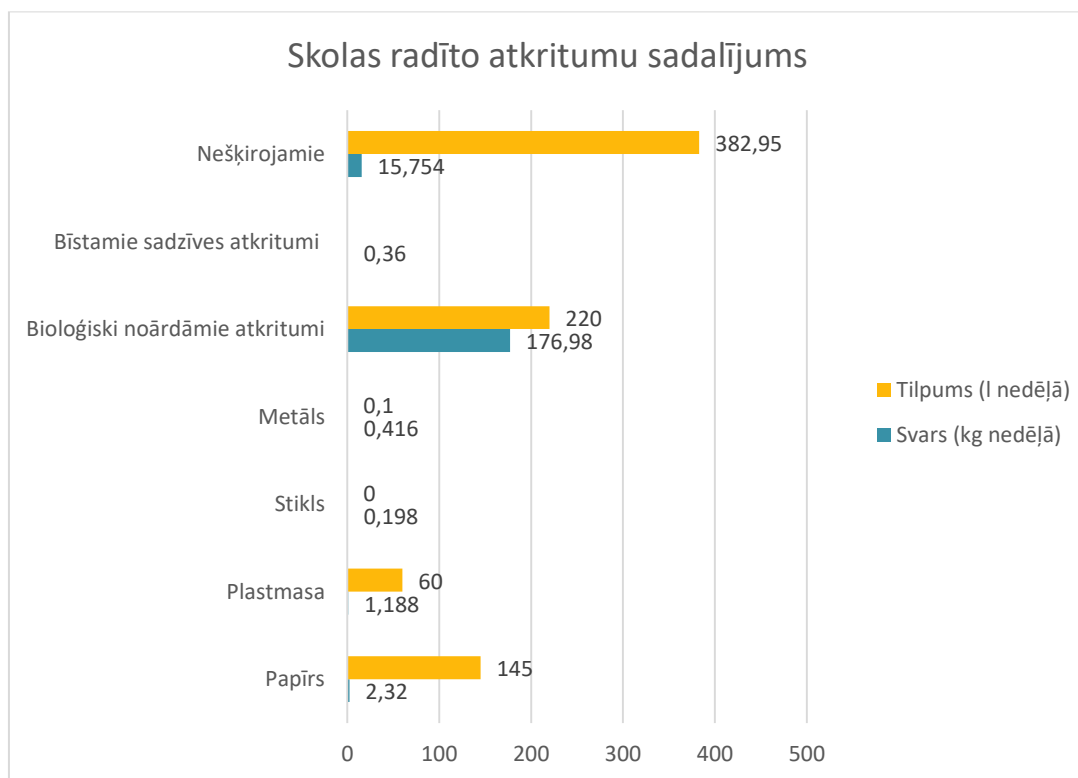
Atkritumu tops

	Atkritumu veids	Svars, kg	Tilpums, l
3 atkritumu veidi, kas visvairāk rodas skolā (dati ņemti pēc praktiskās atkritumu svēršanas nedēļas)	1. Pārtikas atkritumi (litros)		65,35
	2.Autiņbiksītes (pieder nešķirojamo atkritumu grupai) + pārējie nešķirojamie	12,25 +2,64= 14,89	
	2.Bioloģiskie atkritumi	10,25	

**PROJEKTA "WASTE ART" 1. PRAKTISKĀS ATKRITUMU SVĒRŠANAS
REZULTĀTI /2019.GADA 8. - 12. APRĪLIS/**

Atkritumu veids	Svars (kg nedēļā)	Tilpums (l nedēļā)
Šķirojamie:		
Papīrs	2,32	145
Plastmasa	1,188	60
Stikls	0,198	0
Metāls	0,416	0,1
Bioloģiski noārdāmie atkritumi	176,98	220
Bīstamie sadzīves atkritumi	0,36	
Nešķirojamie	15,754	382,95

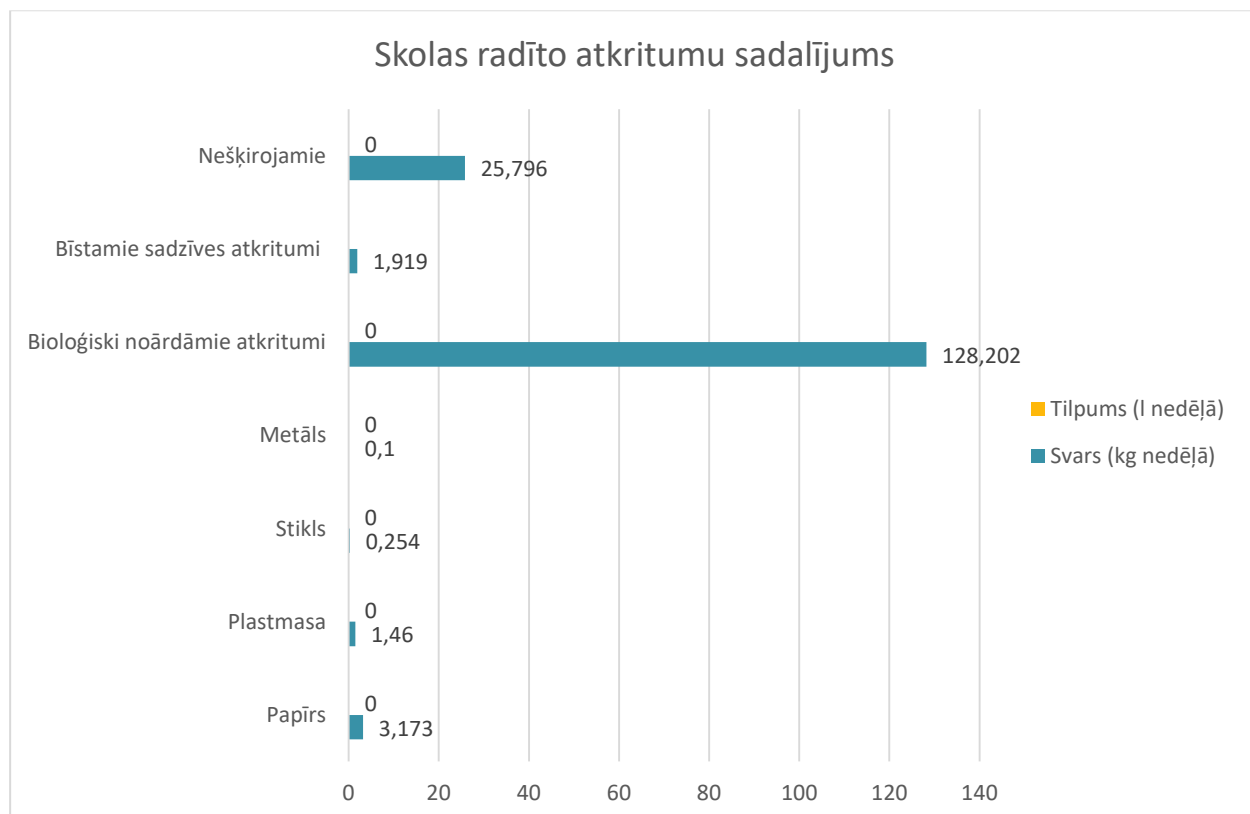
Atkritumu tops	Atkritumu veids	Svars kg	Tilpums l
	1. Bioloģiskie atkritumi /kurus neatdod mīļdzīvniekam/	18,98	60
	2. Nešķirojams papīrs	7,722	160
	3. Nešķirojama plastmasa	6,996	60

**PROJEKTA “WASTE ART” 2. PRAKTISKĀS ATKRITUMU SVĒRŠANAS
REZULTĀTI /2020.GADA 5. - 9. OKTOBRIS/**

Atkritumu veids	Svars (kg nedēļā)	Tilpums (l nedēļā)
Šķirojamie:		
Papīrs	3,173	0
Plastmasa	1,46	0
Stikls	0,254	0
Metāls	0,1	0
Bioloģiski noārdāmie atkritumi	128,202	0
Bīstamie sadzīves atkritumi	1,919	
Nešķirojamie	25,796	0

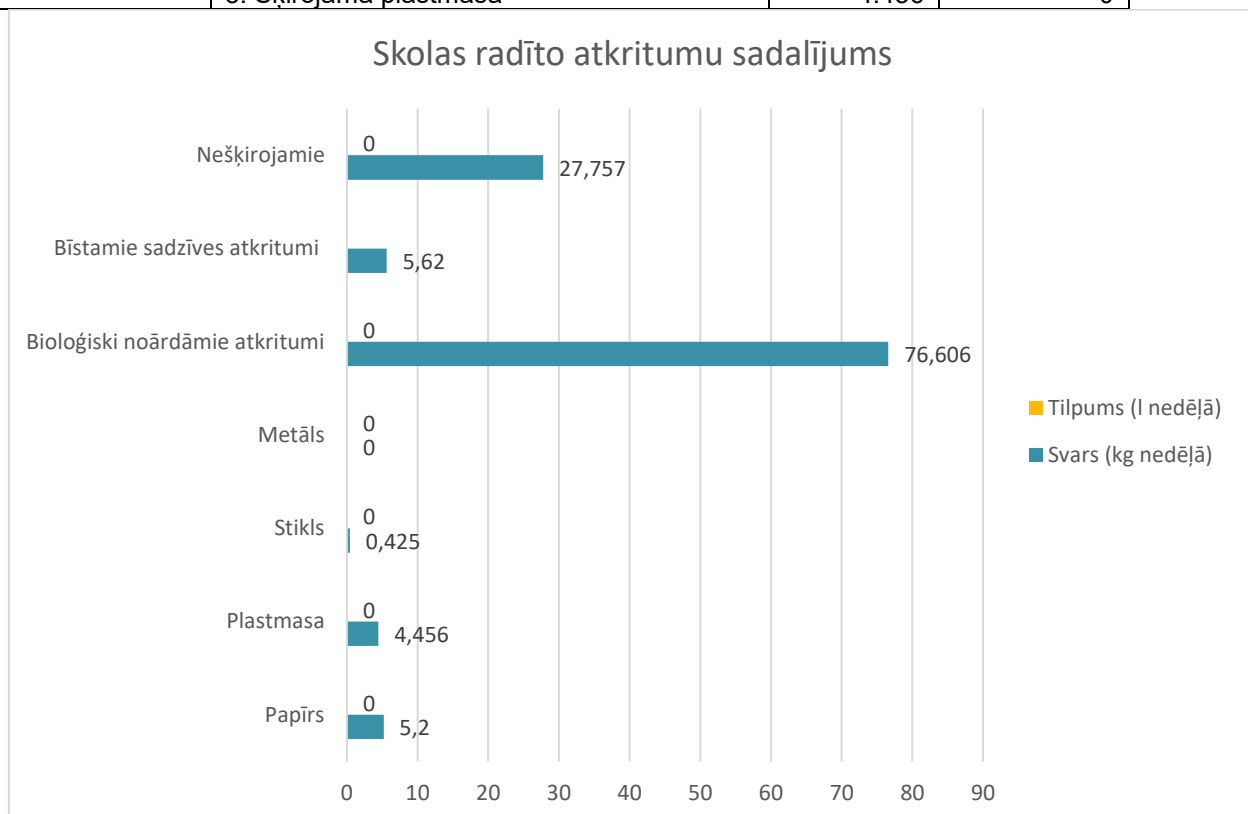
Atkritumu tops	Atkritumu veids	Svars kg
	1.Bioloģiski noārdāmie atkritumi /komposts vai izbaro mīldzīvniekam/	128,202
	2.Nešķirojamie atkritumi /salvetes, kefīra, piena pakas, pamperi u.c./	25,796
	3. Šķirojams papīrs	3,173

PRAKTISKĀS ATKRITUMU SVĒRŠANAS REZULTĀTI /2021.GADA 21.-22.OKTOBRIS/

Atkritumu veids	Svars (kg nedēļā)	Tilpums (l nedēļā)
Šķirojamie:		
Papīrs	5.2	0
Plastmasa	4.456	0
Stikls	0.425	0
Metāls	0	0
Bioloģiski noārdāmie atkritumi	76.606	0
Bīstamie sadzīves atkritumi	5.62	
Nešķirojamie	27.757	0

Atkritumu tops (Ierakstiet 3 atkritumu veidus, kas visvairāk rodas skolā)	Atkritumu veids	Svars kg	Tilpums l
	1. Bioloģiski noārdāmie atkritumi /komposts vai izbaro mīldzīvniekam/	76.606	0
	2. Nešķirojamie atkritumi/salvetes, kefīra, piena pakas, pamperi u.c./	27.757	0
	3. Šķirojamā plastmasa	4.456	0

6. Ilgtermiņa salīdzinājums

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nešķirotu sadzīves atkritumu apjoms (m ³)	48x1,1 52,8 m ³	46x1,1 50,6 m ³	43x1,1 47,3 m ³	32x1,1 35,2 m ³	36X1,1 39,6 m ³	29x1,1 31.9 m ³	24,2 x 1,1m ³ 26,6 m ³	Uz 1.11 16,4 x1,1 16,5 m³
Šķirotu atkritumu apjoms (m ³) (Makulatūra)	8590 kg	4520 kg	3120 kg	4780 kg	1300 kg	2280 kg	1760 kg (kopā ar PII "Cālis")kg	
Vai tiek šķiroti papīra atkritumi un makulatūra? (jā, nē)	Jā Sadarbība ar Zaļo jostu	Jā Sadarbība ar Zaļo jostu	Jā Sadarbība ar Zaļo jostu	Jā Sadarbība ar Zaļo jostu	Jā Sadarbība ar Zaļo jostu	Jā Sadarbība ar Zaļo jostu	Jā Sadarbība ar Zaļo jostu	Jā Sadarbība ar Zaļo jostu
Vai tiek šķiroti plastmasas atkritumi? (jā, nē)	Nē	Nē	Nē	Nē	Daļēji	Daļēji	Daļēji	Daļēji

Makulatūru izved tekošā gada pavasarī (aprīlī, maijā)

Nešķirotu atkritumu apjoma apkopojums ilgtermiņā.

Izvesto konteineru skaits. Konteineru tilpums 1,1 m³.

N.p.k.	Mēnesis	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Janvāris	4	6	2	6	3	2	2
2	Februāris	4	2	3	4	2	1	2
3	Marts	4	6	4	2	6	2	2
4	Aprīlis	4	4	2	4	2	2	2
5	Maijs	4	4	4	4	2	2	2
6	Jūnijs	4	4	2	2	2	2	2
7	Jūlijs	2	2	4	2	2	2	2
8	Augusts	2	2	2	2	2	2	0
9	Septembris	4	4	2	2	2	2	2
10	Oktobris	6	4	4	4	2	2	4
11	Novembris	4	3	3	2	2	2	
12	Decembris	4	2	6	2	2	2	
	Kopā (izvestie konteineri)	46	43	38	36	29	23	20

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu skolā darbojas vislabāk saistībā ar atkritumiem?</i>	- Mūsu iestādē jau daudzu gadu garumā sadarbībā ar Zaļo jostu norisinās 2 akcijas – makulatūras un bateriju vākšanas akcijas. Grupās tiek aktīvi vākti visi izlietotie papīri, kas tiek pievienoti makulatūrai. Veikts sistemātisks darbs bērnu izglītošanā atkritumu šķirošanas jautājumos, grupās izvietoti Ekopadomes gatavoti plakāti par atkritumu pareizu šķirošanu. Plašas aktivitātes Rīcības dienās par plastmasas atkritumu kaitīgumu, alternatīvām plastmasai. - Pārtikas atkritumi (ēdiens, ko bērni neapēd) katru dienu tiek nodoti mājsaimniecībai – mājlopiem. Vecākajās grupās turpinās projektā “Ēd atbildīgi” iesāktais darbs – bērni paši uzliek sev, tik, cik apēdīs. Ēdiena uzlikšana bērnu spēju robežās tiek uzsākta jau jaunākajā vecumā, sākot, piemēram, ar maizes šķēlītes daudzuma izvēli. - Mājlopiem neatdodamās lietas tiek kompostētas. Ir izgatavotas norādes, kur kurš pārtikas atkritums jāievieto, veikts izskaidrojošais darbs skolotāju palīgiem, ārsta palīgs sistemātiski atjauno informāciju un skaidrojumu darbiniekiem atkarībā no gadalaika, reālās situācijas mainās atsevišķas šķirošanas pozīcijas.. - Puķu dobju, lapu, zaru atkritumus izved pēc vajadzības pilsētas komunālais dienests uz pilsētas trūdošo atkritumu novietni. Bērni iesaistās lapu grābšanā iespēju robežās. Mazā Ekopadome apsekoja maisu daudzumu-šogad savākti 117 maisi lapu - Izveidotas trīs komposta vietas, kur darbinieki un bērni praktiski darot, mācās, kā lietderīgi izmantot trūdošos atkritumus. Pavasarī komposta kastes tiek iztukšotas, veidojot dobes, kurās bērni audzē dārzeņus un puķes. - Regulāri un sistemātiski notiek bērnu apmācība par atkritumu šķirošanu, samazināšanu caur nedēļas tēmām, pasākumiem, praktiskām aktivitātēm. Grupās top pašu gatavoti plakāti, atkritumu pētījumi saistībā ar nedēļas tēmām. Lielajās Talkās tiek aicinātas piedalīties ģimenes un darbinieki privāti. Pašu teritorija ir sakopta un talkas laukumā notiek, ja nepieciešams pilnveidot Dabas takas centrus. - Aizsākta un vairākus gadus turpina darboties ploginga kustība, Mūsu PII izpratnē tās ir pastaigas, kas ietver sevī arī atkritumu vākšanu pilsētas dažādās vietās. Šajā kustībā var iesaistīties pat paši mazākie bērni, ja vien pedagogs izskaidro, ko darām. - Stikla burkas, kas tiek savāktas virtuvē, vispirms tiek piedāvāts izmantošanai mājsaimniecībām, pārējais tiek sakrāts pēc tam tiek nodots atkritumu apsaimniekotājiem. - Iepakojumu plastmasu virtuves darbinieki krāj plastmasas atkritumu maisā, kuru grupas, ejot pastaigās, nogādā uz dzelteno šķirošanas konteineru - Plastmasas sadzīves ķīmijas iepakojumi tiek nogādāti uz dzelteno šķirošanas konteineru, to veic grupas pēc nepieciešamības. - Bundžas un vienreizējie metāla 3 l burku vāki tiek sakrāti, pēc tam pēc ilgāka laika posma nodotas metāllūžņu savākšanas punktā – Tolmetā.

	• Mūsu iestādes pedagogi ir arī Ekoskolas vēstneši pilsētā. Tā piemēram 2019.gada vasarā Alūksnes Bērnu un Jauniešu centrā notika nometne „A-Eko” 2.-4. klases bērniem, kurā viens no pedagogiem bija no mūsu iestādes. Šajā nometnē liels akcents tika likts tieši uz atkritumu tēmu – gan notika plogings, gan bērni tika teorētiski un praktiski izglītoti atkritumu šķirošanā, gan atgriezta lietām otro dzīvi, gan apmeklējot atkritumu savākšanas poligonu – Daibē un tehnoloģiju parku URDA • Esam pilsoniski aktīvi, tiek nekavējoties ziņots Pilsētvides servisam, ja pamanām nekārtības atkritumu apsaimniekošanā • Iestādē notiek dalīšanās un savstarpējā maiņa ar apgērbu darbinieku vidū, nepaņemto nogādā NVO vai Sarkanajam Krustam. Šogad mainīties ar apgērbi ir iespējams arī ar ukraiņu ģimenēm, kas uz pagaidu laiku ir apmetušies uz dzīvi Alūksnē • Uzsākta sadarbība ar Jaunlaicenes mednieku kolektīvu-nodoti iestādes teritorijā bērnu salasītie āboli, 2022.gada rudenī-25 kastes
<i>Kur saistībā ar atkritumiem nepieci ešami uzlabojumi?</i>	• Jāturpina darbinieku un bērnu aktivizēšana turpināt labi iesāktos praktiskos darbus: atkritumu samazinājums, šķirošana, plogings, kompostēšana, ābolu nodošana, lapu grābšana u.c.
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i>	• Ekopadomes locekļiem turpināt labi iesāktos praktiskos darbus atkritumu samazināšanas un apsaimniekošanas jomā, regulāri to aktualizēt visiem darbiniekiem un bērniem. • Sadalīt mēnešus bērnu grupām plastmasas atkritumu iznešanai un sekot grafika ievērošanai. • Pēc Vidzemes attīstības aģentūras projekta “Waste Art” metodikas, turpināt atkritumu svēršanu, kas ir gan izglītojoši, gan bērniem saistoši, gan reālas izmaiņas nesoši. • Turpināt Plogging kustību. • Organizēt risinājumu meklēšanā, saistībā ar komposta kastu apsaimniekošanu un ābolu ražas nodošanu dzīvniekiem. • Sistemātiski pārskatīt un aktualizēt bioloģisko atkritumu šķirošanas sistēmu, lai kompostā tiktu ievietoti atkritumi, kas sadalās raitāk. • Turpināt veicināt informācijas operatīvu elektronisku izplatīšanu, samazinot kopēšanas daudzumu. • Iesniegt priekšlikumus pilsētas atkritumu apsaimniekotājiem, uzņēmumam “Rūpe” par jumtiņu uzlikšanu atkritumu urnām pie soliņiem, autobusa pieturām, lai putni neiznēsā atkritumus pa apkārtni.

ŪDENS

1. Ievads tēmā

Lai arī Latvijā nav vietu, kur mēs varētu izsmelt dzeramā ūdens krājumus, ir vērts ūdeni taupīt, lai samazinātu tā iegūšanai un apstrādei nepieciešamo enerģiju. Tāpat ir svarīgi izpētīt, vai pirmsskolas radītie notekūdeņi nepiesārņo vidi un tiek pietiekami attīrīti, pirms ūdens atkal nonāk dabā.

2. Pirmsskolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 – apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5	
Vai pirmsskolā ir sastopami piloši krāni, ko nevar aizgriezt?				X			Nav sastopami, pēc noziņošanas pēc iespējas ātrāk tiek salaboti.
Vai bērni mēdz atstāt neaizgrieztus ūdens krānus?					X		Ļoti reti, regulāri tiek sekots
Vai pirmsskolā ir sastopami tualetes podi, kuriem ir tehniskas problēmas, pastāvīgi tek ūdens?				X			Ir sastopami, bet problēma tiek savlaicīgi novērsta.
Cik tualetēs ir podi ar diviem ūdens noliešanas režīmiem?				X			Vairāk ir ar 1 noliešanas režīmu, jaunākajās grupās mazie podiņi tiek skaloti ar ūdeni.
Vai pirmsskolā ir uzstādīti ūdens taupīšanas rīki (piemēram, aeratori, sensori)?					X		Pārsvārā ir ar aeratoriem
Cik tualetēs ir uzstādīti atgādinājumi par ūdens taupīšanu?					X		Visur, nepieciešamības gadījumā tiek regulāri atjaunoti
Cik bieži sastopama bērnu izšķērdīga rīkošanās ar ūdeni, piemēram, šļakstīšanās, spēlēšanās ar tekošu ūdeni?					X		Ļoti reti, tiek sekots rīcībai
Vai bērni aizgriež ūdens krānu, kamēr tīra zobus vai saziepē rokas?				X			Ne vienmēr, ir reizes, kad jāatgādina
Vai pirmsskola savāc un izmanto lietus ūdeni?					X		Vāc un izmanto iespēju robežās
Vai āra augu un zālienu laistīšanai tiek izmantots neapstrādāts ūdens (piemēram, lietus vai akas ūdens)?					X		Iespēju robežās izmanto neapstrādātu ūdeni
Vai pirmsskola izvērtē iespējamās ūdens piesārņojuma avotus (piemēram, no tīrīšanas vai augu kopšanas līdzekļiem, atkritumiem vidē, autotransporta) un novērš draudus?					X		Tiek izvērtēti visi avoti un apzināti risinājumi
Vai notekūdeņi pirms nonākšanas dabā tiek pietiekami attīrīti?					X		Notekūdeņi tiek pilnībā attīrīti
Vai pirmsskolā bērni mēdz apmeklēt notekūdeņu attīrīšanas iekārtas vai skatās video, pārrunā to, kur nonāk notekūdeņi un kas ar tiem tiek darīts?					X		Tā ir daļa no mācību procesa
Cik daudz vidi piesārņojoša sāls ziemā lieto pirmsskolas apkārtne?					X		Nemaz, izmanto citas metodes
Vai pirmsskolā notiek izglītojošas aktivitātes par globālām ar ūdeni saistītām problēmām (plūdi, sausums, ūdens pieejamība, piesārņojums)?				X			Tā ir daļa no mācību procesa
.....? (jūsu jautājumi)							

3. Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējums

Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējumu varat veikt diskusijas veidā, piefiksējot būtiskākās atbildes. Izvērtējumu var veikt vairākos piegājenos, katrā reizē noskaidrojot tikai dažus jautājumus. Darbam ar tēmu papildus varat izveidot "runājošo sienu", ko var papildināt visa gada garumā un izmantot pārraudzībā un izvērtēšanā, kā arī citu informēšanā.

Šajā izvērtējumā ir iekļauti divu veidu jautājumi:

- kvantitatīvie jautājumi** – vienkārši "Jā/Nē" tipa jautājumi, kuriem norādīti atbilžu varianti; bērni atbildi saka skaļi, paceļ roku vai balso; pedagogs saskaita bērnu atbildes;
- kvalitatīvie jautājumi** – notiek diskusija par uzdoto jautājumu, bērni nosauc savas atbildes; pedagogs piefiksē dažādās bērnu atbildes; ja iespējams, novērtē arī kvantitatīvi, cik bieži katra atbilde izskan.

Jautājumus drīkst pielāgot atbilstoši bērnu vecumam un izpratnes līmenim.

Izvērtējumā piedalās _____ (grupas nosaukums, bērnu skaits)
Iepazīšanās ar tēmu
Uzdodiet uzvedinošus jautājumus, lai noskaidrotu bērnu esošās zināšanas un priekšstatu par tēmu "Ūdens". Ja nepieciešams, īsi izskaidrojiet neskaidros jautājumus.
Jautājumu piemēri: • <i>No kurienes rodas ūdens, kas tek pa krānu?</i> • <i>Vai tas ir tāds pats kā ūdens upēs vai ezeros?</i> • <i>Vai krāna ūdeni Latvijā var dzert?</i> • <i>Kur mēs mājās (vai bērnudārzā) izmantojam ūdeni?</i> • <i>Vai par ūdeni ir jāmaksā?</i> • <i>Vai jūs zināt, kas ir kanalizācija?</i> • <i>U. tml.</i>

Izpratnes jautājumi
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai Latvijā ir svarīgi taupīt ūdeni?</i> 1) jā % 2) nē %
Kvalitatīvs jautājums <i>Kāpēc ir svarīgi taupīt ūdeni?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) 2)
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai jūs zināt, kāpēc ir slikti piesārņot ūdeni dabā?</i> 1) jā % 2) nē %
Kvalitatīvs jautājums <i>Kas var piesārņot (padarīt netīru, nederīgu, kaitīgu) ūdeni dabā?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) 2)
Jautājumi par rīcībām
Kvalitatīvs jautājums <i>Ko mēs varam darīt, lai taupītu ūdeni?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) 2)
Jautājumi par paradumiem
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai tu bērnudārzā centies taupīt ūdeni?</i> 1) jā % 2) nē %
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai tu mājās centies taupīt ūdeni?</i> 1) jā % 2) nē %
Kvalitatīvs jautājums <i>Ko tu dari, lai taupītu ūdeni?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) 2)
Atbildes uz šo jautājumu var noskaidrot, vizualizējot jautājumu “<i>Ko mēs varam darīt, lai taupītu ūdeni?</i>”, piemēram, izveidojot plakātu vai uz “runājošās sienas”. Tad bērni var atzīmēt, kuras no rīcībām viņi veic.

4. Jautājumi vecākiem

<i>Kaut arī Latvijā ir pietiekami dzeramā ūdens krājumi, ir vērts ūdeni taupīt, lai samazinātu tā iegūšanai un apstrādei nepieciešamo enerģiju.</i>
Vai ģimenē cenšaties samazināt ikdienā patērētā ūdens daudzumu? - Jā - Nē
Ja atbildējāt “Jā”, lūdzu, precizējiet, kādā veidā? (atzīmē visus atbilstošos)

• lietojam ūdens krānus, kuriem ir aeratori • aizgriežam krānu, kamēr tīrām zobus • aizgriežam krānu, kamēr saziepējam rokas • biežāk ejam dušā, nevis vannā • cenšamies dušā neuzturēties ilgi / nelejam vannu pārāk pilnu • izmantojam atbilstošo ūdens nolaišanas pogu tualetē (ja ir divas) • uzraugām, lai krāni nepil / lai tualetes poda tvertne netek • nemazgājam augļus vai dārzeņus tekošā ūdenī • nemazgājam traukus tekošā ūdenī • izmantojam trauku mazgājamo mašīnu • darbinām veļas mazgājamo mašīnu tikai tad, ja tā ir pilna • cits:
Vai mājās lietojat krāna ūdeni dzeršanai? - Jā, bez papildu apstrādes - Jā, tikai vārītu - Jā, filtrētu - Nē
Ja atbildējāt "Nē", kāda veida ūdeni lietojat dzeršanai un kādēļ?
Vai, izvēloties tīrīšanas un mazgāšanas līdzekļus, pievēršat uzmanību, lai tie būtu videi draudzīgi (ir ekomarkējums, bioloģiski noārdāmi, nekaitē ūdens iemītniekiem u. tml)? - Jā - Nē - Dažreiz

5. Pētījums

1. Izpētiet apkārtnes upes, ezerus vai citas ūdenstilpes. Noskaidrojiet, kāds ir to ekoloģiskais stāvoklis un kas to ietekmē (ūdenstilpes ekoloģisko stāvokli raksturo ūdens ķīmiskais sastāvs, augu un dzīvnieku sugu daudzveidība un sastopamības biežums, kā arī kopējais aizaugums ar ūdensaugiem). Novērojiet, vai apkārtne ir kādi iespējamie ūdens piesārņojuma avoti, piemēram, atkritumi. Iespēju robežās organizējiet talku, izvietojiet informatīvas zīmes vai informējiet pašvaldību. Veicot eksperimentu¹, palīdziet bērniem gūt vienkāršu priekšstatu par piesārņojumu un ūdens attīrīšanu.
2. Kopā ar bērniem uzspēlējiet "Ūdens detektīvus" un izpētiet, cik daudz dažādiem mērķiem tiek patērēts ūdens jūsu pirmsskolā, piemēram, pārtikas audzēšanai, pagatavošanai u. c. mērķiem virtuvē, higiēnai, laistīšanai, mazgāšanai utt. Izveidojiet apkopojumu, piemēram, ar "runājošās sienas" palīdzību, un pastāstiet par to pārējiem. Apkopojiet arī dažādas rīcības, ko var darīt katrā jomā, piemēram, noskaidrojiet, vai kādā no gadījumiem varētu tērēt mazāk ūdens? Vai visi pirmsskolas pārstāvji, piemēram, pavāri un apkopējas zina, kā un kādēļ taupīt ūdeni? Zīmējiet atgādinājumus, izstrādājiet padomus vecākiem. Pie reizes varat aktualizēt arī drošības jautājumus saistībā ar ūdeni. Līdzīgu pētījumu bērni var veikt arī mājās un dalīties savā un savas ģimenes ūdens izmantošanas pieredzē.

2021./2022. mācību gadā gada tēma ŪDENS, apkopojums par ūdenstilpņu apmeklējumu, daļu no pētījumiem redzams Vides novērtējumā pie Transporta tēmas
Vietnē :<https://aluksne.lv/wp-content/uploads/2021/09/GADA-TEMA-UDENS-PAVEIKTAIS.pdf> viss paveiktais Ūdens tēmā, tai skaitā māsaimniecību anketēšana un bērnu pētījumi.

Mazās Ekopadomes pētījums- ūdens krānu, tualetes podu un dušu apsekošana uz **14.10.2022.**
 Rezultāti paziņoti ēku un apsaimniekojamās teritorijas pārzinim

¹ Skat. piemēru Ekoskolu metodiskā materiālā pirmsskolām (36. lpp. pētījums "Glābsim ūdeni")
<https://ekoskolas.lv/lv/pirmsskolas/7-ekoskolu-soli>

PAR TUALETES PODIEM VEIKTAIS PĒTĪJUMS IESTĀDĒ

(NO 17.05.2021.- 21.05.2021.)

NODOTS ĒKU UN APSAIMNIEKOJAMĀS TERITORIJAS PĀRZINIM UZLABOJUMU VEIKŠANAI

Grupa, atrašanās vieta	Iesūtītais apraksts	Tekoši tualetes podi	Krāni
1.grupa	Mums viss ir kārtībā. Ūdeņi nekur nepil un arī nesūcas.	-	-
2.grupa	Nesen remontētais tualetes pods tek, bet minimāli.	1	-
3.grupa	3. grupā neviens pods netek.	-	-
4.grupa	Vidējais un malējais (meiteņu) pods tek.	2	-
5.grupa	1 pods tek – vidējais. Vecā tipa kaste (pa nakti puse iztek lēnām, sūcas)	1	-
6.grupa	Mums visi trīs podi, kaut arī aizgriezti, tek. Lapiņa bija pilnīgi piesūkusies ar ūdeni.	3	-
7.grupa	Meiteņu pusē mums krāns nav nogriežams, tur ir 2 kopā un nevar izkustināt. Otru nogriezu, bet sūce ir . Abiem salvetes slapjas.	2	Krānu problēma - 2 krāni pielikti viens otram blakus tā, ka nevar pagriezt
8.grupa	8. grupā divi podi, abi tek.	2	-
9.grupa	9. grupā pārbaudīti trīs podi. Viens jau iepriekš reģistrēts saimniecisko darbu burtnīcā kā bojāts. Visiem trīs podiem papīrs bija pilnībā izmircis.	3+ 1 (jau reģistrēts)	-
10.grupa	10.grupā (nemanāmi, bet notiek) tek 3 podi. Viens sauss	3	-
11.grupa	Par podiem- pa nakti visi slapji kļuvuši. Bet vakarā, kad izdarīju kā teici, viens papīrtis uzreiz palika mitrs.	4	-
Personāla tualete pie zāles	Pie zāles tualetes viss papīrs samircis.	1	-
Personāla tualete pie virtuves	Pie virtuves tualetes pods netek.	-	-

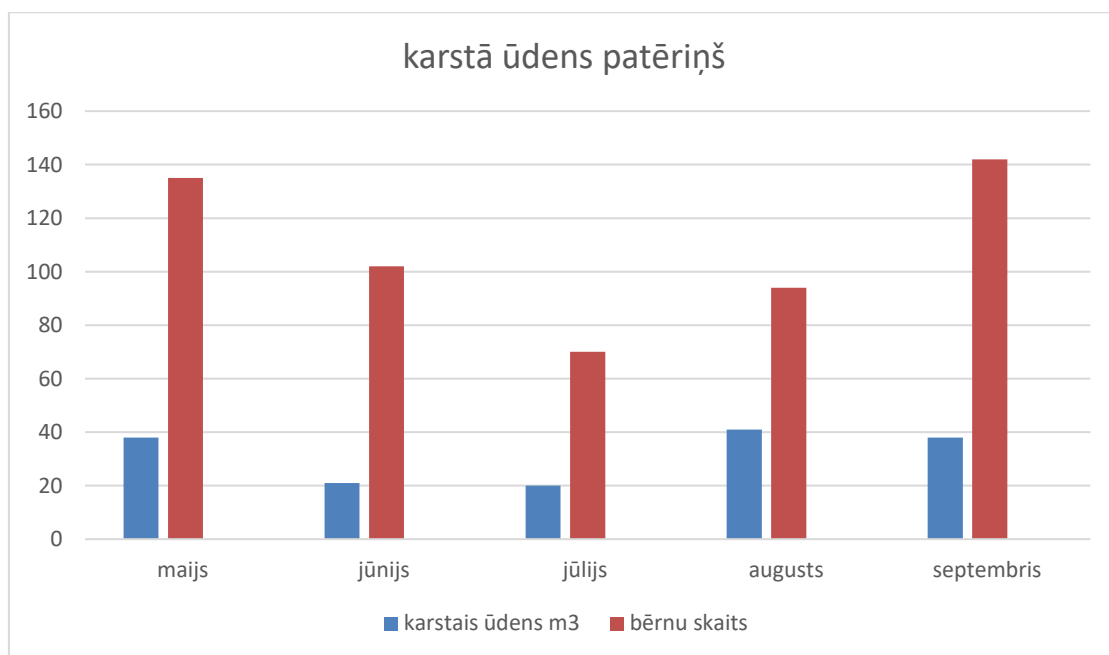
6. Ilgtermiņa salīdzinājums

Kas jānoskaidro?	Gads							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Patērētā ūdens apjoms (septembrī) (m ³)	175	188	178	126	156	161	129	138
Patērētā ūdens apjoms (gadā) (m ³)	1790	1881	1874	1652	1775	1624	1264	

Secinājumi:

1. Ūdens patēriņu ietekmē bērnu skaits (2022.gada septembrī - 142 bērni), grūti objektīvi novērtēt rezultātus
2. 2020. gada septembris – Covid – 19 slimības izplatība, biežāka roku mazgāšana, higiēna, dezinfekcija.
3. 2021. gada septembris - Covid -19 slimības izplatība, ierobežojumi, attālinātās mācības, mazs apmeklējums

Iestādē izmantotais karstais ūdens (2022. gada maijs – 2022. gada septembris)

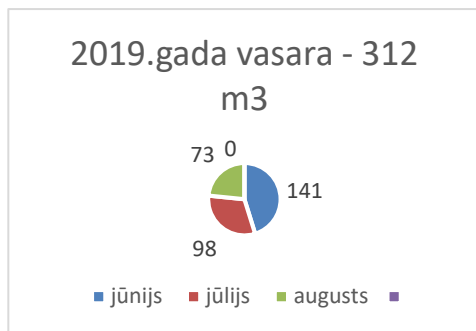
Secinājumi:

1. Vismazāk patērēts jūnijā, jūlijā, jo mazs bērnu skaits, strādā jūnijā 7 grupas, jūlijā 5 grupas.
2. Augustā liels ūdens patēriņš, jo sāk augusta beigās strādāt visas iestādes grupas, kabineti. Bērnu skaits palielinājies saistībā ar jūlija mēnesi, sācies adaptācijas laiks grupās. Iestādē trauku dezinfekcija, grupu ģenerālā uzkopšana.
3. Septembrī liels bērnu skaits, bet taupīgs un atbildīgs karstā ūdens patēriņš.

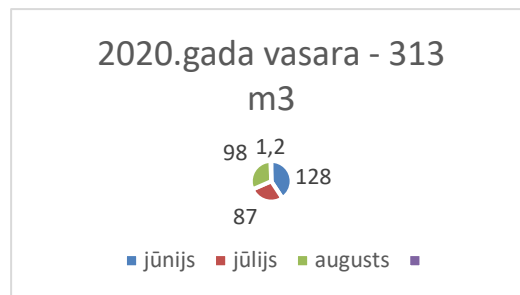
ŪDENS PATĒRIŅŠ 2019. UN 2020. GADA VASARAS MĒNEŠOS.

2019. gada vasarā netiek izmantota lietusūdens krātuve.

Kopš 2020. gada vasaras tiek izmantota viena lietusūdens krātuve.

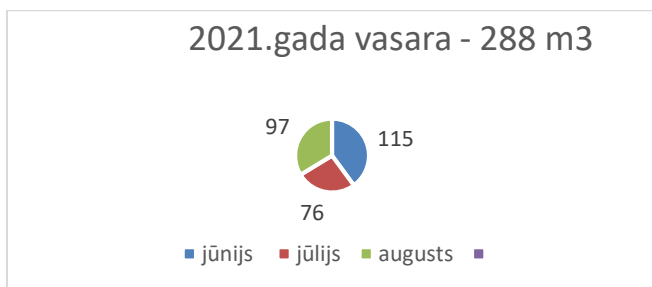

2019.gada vasarā kopā apmeklēja 250 bērnu.

Vidējais bērnu apmeklējums mēnesī - 96

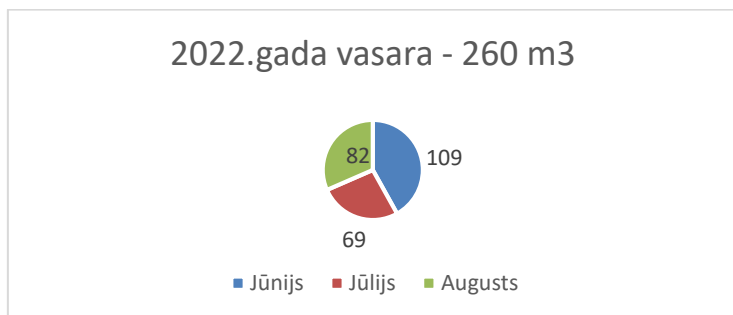
Ūdens patēriņš 2020.gadā pieaudzis par 1m³, lai gan šajā gadā izmantota lietussūdeņu krātuve. Lielāks bērnu skaits.

Vidējais bērnu apmeklējums mēnesī – 90 bērni.

Ūdens patēriņš samazinājies salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu:

- Mazāks bērnu skaits
- Vairāk tiek izmantots lietussūdens permakultūru dobju laistīšanai, smilšu kastēm, bērnu baseiniem,
- Pārrunāts un sekots līdz ūdens taupīgākai izmantošanai

Secinājumi:

Ūdens patēriņš turpina samazināties, bērnu vidējais apmeklējums samazinās un gadu no gada tiek veikts izskaidrojošais darbs darbiniekiem, bērniem par ūdens patēriņu.

Iekārtotas 3 lietussūdeņu savākšanas tvertnes.

Vidēji vasarā apmeklēja mēnesī 88 bērni.

Jūnijā lielāks bērnu skaits salīdzinājumā ar jūliju, augustu.

Augustā sāk strādāt visas grupas, grupu dezinfekcija, rotaļlietu mazgāšana, telpu uzkopšana jaunajam mācību gadam.

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
--	----------------------

<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu pirmsskolā vislabāk darbojas saistībā ar ūdens izmantošanu?</i>	• Veiksmīgi realizēta 2021./2022. mācību gada galvenā tēma ŪDENS, apkopojums pieejams iestādes mājas lapā. • Trīs ģimenes un viena skolotāja 2022.gada oktobrī saņēma Vidzemes plānošanas reģiona balvu par dalību projektā “Water Act” • Iestādē izmanto tīru dzeramo krāna ūdeni. • Darba dienas beigās un brīvdienās telpās tiek noslēgtas ūdens patēriņa ierīces. • Uzstādīti jauni ūdens skaitītāji, ēku un apsaimniekojamās teritorijas pārzinis veic uzsākta karstā ūdens patēriņa uzskaiti un seko elektroniskajai datu bāzei par ūdens patēriņu. • Secīgi tiek labota ūdens padeves sistēma (tualetes podi, krāni, dušas), saņemot ziņojumu no grupu darbiniekiem. • Iestādes teritorijā nekrājās notekūdeņi un ziemā teritorijā celiņu kaisīšanai tiek lietotas tikai smiltis. • Virtuve, veļas mazgātuve aprīkotas ar ūdeni taupošām ierīcēm. • Visās grupās, koplietojamajās telpās izvietoti bērnu gatavoti uzraksti par ūdens saprātīgu izmantošanu, roku mazgāšanu. • Ierīkotas trīs lietus ūdeņu krātuves, kas tiek izmantotas pavasara, vasaras un rudens mēnešos- puķu un permakultūru dobjū, smilšu kastu laistīšanai, komposta kastu laistīšanai, sagatavojot tās ziemei. Lietus ūdens izmantots augu laistīšanai, tualetes podu skalošanai, krāsošanai un zīmēšanai. Šajā jomā aktīvas puse grupu. • Veikta izpēte par ūdens patēriņu 2019., 2020.gadā, 2021., 2022.gadā. • Apsekoti grupās , koplietošanas telpās ūdens krāni, tualetes podi, dušas, izdarīti secinājumi, veikti nepieciešamie santehnikas darbi bojājumu novēršanai.
<i>Kuros jautājumos nepieciešami uzlabojumi?</i>	• Turpināt veikt izglītojošo darbu, mācību procesā rosināt vecākās grupas, Mazo Ekopadomi veikt ekskursijas uz notekūdeņu attīrīšanas, ūdens atdzelžošanas staciju. • Sadarbojoties ar ēku un apsaimniekojamās teritorijas pārzini sistemātiski, regulāri sekot patēriņam, bojājumiem un turpināt savlaicīgi nomainīt santehniku, iespēju robežās nomainot tualetes podus ar 2 režīmiem, ūdens krānus ar aeratoriem. • Rosināt visas grupas aktīvi izmantot lietus ūdeņus
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i> <i>(Šeit jūs pierakstāt idejas rīcības plānam, citiem vārdiem, risinājumus nepieciešamajiem uzlabojumiem)</i>	• Pēc nepieciešamības atjaunot grupās, koplietošanas telpās uzrakstus par ūdens taupīšanu. • Turpināt sadarboties ar ēku un apsaimniekojamās teritorijas pārzini ūdens taupīšanas jautājumos, santehnikas savlaicīgā salabošanā. • Mazās Ekopadomes grupu bērniem pavasarī organizēt apmeklējumu uz ūdens attīrīšanas un pilsētas ūdens atdzelžošanas stacijām. • Marts - ūdens mēnesis iestādē, iekļaut ūdens tēmu mācību procesā.

	• Līdz oktobra beigām turpināt lietot un darboties ar lietus ūdeni, sagatavot elektronisko grāmatu par lietus ūdens izmantošanu iestādē. • Turpināt apmeklēt pastaigu laikā ūdenstilpes, tās apsekot, izpētīt, ploggingot, veicot nepieciešamos eksperimentus, runājot par ūdens piesārņotību. Turpināt risināt jautājumu par trauku mazgājamās mašīnas iegādi.

AKCIJA “ TĪRA JŪRA SĀKAS ALŪKSNĒ”

Norises laiks: 2021./2022. mācību gads (septembris - maijs)

MĒRĶIS:

1. Mācīt izpratni par ūdens resursiem, to taupīšanu, tīrības saglabāšanu iesaistot bērnus un ģimenes:
 - ūdens rezervuāru izpēti ekspedīcijās,
 - ūdens lietošanas paradumu maiņa - saprātīgā taupīšanā, eko mazgāšanas līdzekļu izvēlē
2. Popularizēt ģimenēm, bērniem, iestādēm, vietējai kopienai veselīgu, aktīvu videi draudzīgu dzīvesveidu, aktīvās atpūtas iespējas, pozitīvu emocionālu pārdzīvojumu, apmeklējot un izpētot dažādus ūdens rezervuārus tuvākajā un tālākajā apkārtnē.

UZDEVUMI:

1. Aicināt ģimenes brīvajā laikā pēc iespējām apmeklēt dažādus ūdens rezervuārus, iepazīties ar tiem, iesūtīt foto virtuālās izstādes veidošanai.
2. Mācīt orientēties dabā un kartē, iepazīstot dažādus ūdens rezervuārus, atbilstoši bērnu vecuma spējām.
3. Grupām izvēlēties vienu ūdens rezervuāru pieejamā attālumā pētnieciskai un radošai bērnu darbībai visos gadalaikos, integrēti realizējot vecumam atbilstošus pirmsskolas programmas uzdevumus visās mācību jomās.
4. Sagatavoto pētniecisko, māksliniecisko materiālu prezentēt Ūdens dienā.
5. Vīngrināt bērnus staigāt kājām, izjust, piedzīvot pārgājiena prieku dabā, fiksēt, apkopot noieto attālumu.
6. Turpināt ploggingot, dodoties uz ūdenstilpnēm, veicinot atbildīgu attieksmi pret vidi.
7. Rosināt izpratni par ūdens nozīmi dabā, cilvēku dzīvē, piesārņojuma samazināšanu.
8. Rīcības dienās informēt un aicināt vietējo kopienu taupīt ūdens resursus, samazinot ūdens piesārņotību un veicot labos darbus ūdens rezervuāru saudzēšanā.
9. Veikt aptauju par ūdens lietošanas paradumiem ģimenēs, balstoties uz rezultātiem, sagatavot izglītojošus materiālus vecākiem.
10. Apmeklēt ūdens attīrīšanas staciju

PĀRTIKA

1. Ievads tēmā

Katru dienu uz pirmsskolu ēdnīcām no tuvākas un tālākas apkārtnes plūst pārtikas produktu kilogrami. Sadarbojoties ar pašvaldību un uzliekot skaidras zaļā iepirkuma prasības, var panākt, ka šī pārtika ir audzēta atbildīgi pret vidi. Pirmsskolā var panākt to, ka arvien mazāk cilvēkiem domātas pārtikas nonāk atkritumos vai tiek izbarota dzīvniekiem. Ir svarīgi arī izglītēt visu pirmsskolu un vecākus par videi nedraudzīgākajiem produktiem (rūpnieciski audzēta gaļa, olas, piens, palmu eļļa), lai mudinātu samazināt to klātbūtni mūsu ēdienā.

2. Pirmsskolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 – apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5		
Vai ēdināšanas iepirkumā ir bioloģiski sertificēti* produkti? <i>*Produktiem ir bioloģiskās lauksaimniecības ekomarkējums, nevis "Zaļā karotīte" vai citi simboli, kas nav ekomarkējums.</i>	0–20%	x					Vairāk nekā 80%	Zaļu tēja
Vai Ekopadomei ir iespēja piedalīties pārtikas iepirkuma sagatavošanā?	Nav					x	Vienmēr	
Vai ēdnīca ņem vērā sezonālātes aspektu ēdiena gatavošanā?	Nekad			x			Vienmēr	
Vai pirmsskolai ir dārzs, kur audzētos dārzeņus vai garšaugus ēdnīca izmanto ēdiena gatavošanai?	Nav		x				Ir plašs dārzs	Zaļumi. Augļu koki. Ogu krūmi, no kuriem bērni ievāca ražu, to nogādāja iestādes virtuvē, kurā pārrunāja kā pagatavot iegūto ražu, bērni ieteica pagatavot ķīseli ar, kuru cienājās visa iestāde launaga ēdienreizē.
Ja pirmsskolai ir dārzs, vai tiek veicināta lauksaimniecības šķirņu bioloģiskā daudzveidība? Piemēram, dārzā audzē dažādu šķirņu ķirbjus, nevis tikai vienas šķirnes, tāpat darot arī ar citiem augiem.	Audzē vienas šķirnes augus		x				Audzē dažādas šķirnes un saglabā sēklas	Dažādu šķirņu ir ogu krūmi, ābeles, ķirši.
Vai bērni pirmsskolā paši audzē garšaugus vai tējas?	Nemaz		x				Vairākās vietās	Grupu dobēs audzē garšaugus un tējas, pavasarī uz palodzes veidojam garšaugu kastes
Vai bērni pirmsskolā paši audzē dārzeņus?	Nemaz	x					Vairākus veidus	Audzējām ķirbi komposta kaudzē, tomātu, kartupeli-vairāk tas ir izzīņas un mācīšanās nolūkos.
Aptuveni cik liela daļa pirmsskolā sagatavotās pārtikas <u>netiek</u> apēsta?	> 40%				x		0–10%	
Kāda vecuma bērniem ir iespēja pašiem salikt savas porcijas?	Nevienam				x		Visu vecumu	Tiek apmācīti no jaunākā vecuma, iespēju robežās, ko konkrētā vecumā var darīt paši
Vai kādas grupas pāri palikušās ēdiena porcijas ir pieejamas citām grupām?	Nekad	x					Vienmēr	
Vai tiek apkopota informācija par ēdieniem, kas visbiežāk netiek apēsti?	Nekad			x			Regulāri	
Kāda ir sadarbība ar ēdinātājiem izmestā ēdiena daļas samazināšanā?	Nav atsaucības					x	Lieliska sadarbība	
Vai ir pieejama informācija par ēdnīcā pagatavoto ēdienu sastāvu?	Nav pieejama			x			Brīvi pieejama	
Cik bieži pirmsskolas ēdienkartē ir iekļautas sabalansētas veģetāras maltītes?	Nekad			x			Vismaz vienu reizi nedēļā ir diena bez gaļas	

Kāda ir ēdienu izvēle bērniem, kuri neēd gaļu un zivis?	"Salāti un kartupeļi"			x		Pilnvērtīgi ēdieni	Iespēja pastāv, šobrīd tā nevienam nav aktuāla. Ir veģetārā diena reizi mēnesī
Cik viegli bērnu vecākiem un pirmsskolas pārstāvjiem ir panākt izmaiņas ēdniecības ēdienkartē?	Grūti			x		Ļoti viegli	
Vai pirmsskolā ir pieejami rūpnieciski ražoti našķi, piemēram, saldumi, cepumi, kas satur palmu eļļu?	Viegli pieejami				x	Nav pieejami	
Vai pirmsskolas pedagogi un administrācijas pārstāvji lieto kafiju, cukuru u. tml. produktus ar "Godīgās tirdzniecības" (ang. "Fair trade") marķējumu?	Nekad		x			Vienmēr	
Vai pirmsskolā notiek pasākumi, kas izglīto par pārtikas ietekmi uz vidi?	Nekad			x		Tā ir daļa no mācību procesa	Grupu nodarbībās
Vai pirmsskolā notiek pasākumi, kas popularizē apkārtnes bioloģiskos zemniekus?	Nekad		x			Vairāki gadā	
Vai, apgūstot ēdiena gatavošanu, tiek pievērsta uzmanība videi draudzīgiem ēdieniem, piemēram, no sezonāliem, vietējiem produktiem, bez gaļas u. tml.?	Nekad				x	Vairākas reizes gadā, dažādām grupām	
.....?							
(jūsu jautājumi)							

3. Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējums

Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējumu varat veikt diskusijas veidā, piefiksējot būtiskākās atbildes. Izvērtējumu var veikt vairākos piegājienos, katrā reizē noskaidrojot tikai dažus jautājumus. Darbam ar tēmu papildus varat izveidot "runājošo sienu", ko var papildināt visa gada garumā un izmantot pārraudzībā un izvērtēšanā, kā arī citu informēšanā.

Šajā izvērtējumā ir iekļauti divu veidu jautājumi:

- kvantitatīvie jautājumi** – vienkārši "Jā/Nē" tipa jautājumi, kuriem norādīti atbilžu varianti; bērni atbildi saka skaļi, paceļ roku vai balso; pedagogs saskaita bērnu atbildes;
- kvalitatīvie jautājumi** – notiek diskusija par uzdoto jautājumu, bērni nosauc savas atbildes; pedagogs piefiksē dažādās bērnu atbildes; ja iespējams, novērtē arī kvantitatīvi, cik bieži katra atbilde izskan.

Jautājumus drīkst pielāgot atbilstoši bērnu vecumam un izpratnes līmenim.

Izvērtējumā piedalās _____ (grupas nosaukums, bērnu skaits)
Iepazīšanās ar tēmu
Uzdodiet uzvedinošus jautājumus, lai noskaidrotu bērnu esošās zināšanas un priekšstatu par tēmu "Pārtika". Ja nepieciešams, īsi izskaidrojiet neskaidros jautājumus.
Jautājumu piemēri: - Kas ir pārtika? - Kur cilvēki var iegūt pārtiku? - Kas ir nepieciešams, lai izaudzētu pārtiku? - Vai jūs mājās audzējat savu pārtiku? - Vai Latvijā aug apelsīni (vai citi eksotiskie augļi)? Kur tie aug? Kā nokļūst veikalos? U. tml.
Izpratnes jautājumi
Kvantitatīvs jautājums Parādiet bērniem bioloģiskās lauksaimniecības un Latvijas ekoprodukta marķējumu:

Kurš ir redzējis šos simbolus? - ir redzējis % - nav redzējis %
Pārrunājiet, ko nozīmē šie simboli un kā bioloģiski audzēta pārtika atšķiras no parastās.
Kvalitatīvs jautājums Kāpēc ir slikti izmest pārtiku atkritumos? Bērnu minētās atbildes:

2.
Jautājumi par rīcībām
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai tu zini, kā mums jāēd, lai nenodarītu pāri dabai?</i> 1. jā % 2. nē %
Kvalitatīvs jautājums <i>Kā mums jāēd, lai nenodarītu pāri dabai?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1. 2.
Šī tēma ir sarežģīta, un sākotnējā izvērtējumā bērni visdrīzāk nezinās par rīcībām, kas mums jādara, lai ar savām pārtikas izvēlēm un ēšanas paradumiem nekaitētu dabai. Tāpēc pamazām iepazīstiniet bērnus ar dažādiem atbildīgās ēšanas principiem un pārtikas ietekmi uz vidi. Procesā noderēs vizuāli materiāli no projekta “Ēdam atbildīgi”. Piemēram, šīs infografikas – <u>Mūsu pārtikas izvēļu ietekmes</u> un <u>Atbildīga pārtikas patēriņa principi</u> , atmiņas spēle bērniem “Ēdam atbildīgi”.
Jautājumi par paradumiem
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai tu bērnudārzā parasti apēd visu porciju?</i> 1. jā % 2. nē %
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai tu mājās mēdz gatavot ēst (kopā ar vecākiem)?</i> 1. jā % 2. nē %
Kvalitatīvs jautājums <i>Kādas ēdienus jūs parasti mājās gatavojat?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1. 2.
Papildus varat diskutēt, vai minētie ēdieni ir videi un veselībai draudzīgi.

4. Jautājumi vecākiem

Aptaujājot vecākus, iesakām izmantot Ekoskolu anketu pārtikas patēriņa paradumu noskaidrošanai māsaimniecībās. Šeit pievienojiet galvenos secinājumus. Anketa atrodama šeit: ej.uz/partikas_aptauja. Jums būs nepieciešams:

1. *Izvērtējums_māsaimniecības.doc*
2. *Izvērtējums_māsaimniecības_9_jaut_tabula.doc*
3. *Ģimenes_anketu_apkopošanas_modelis.doc*

5. Pētījums

1. Izmantojiet projekta “Ēdam atbildīgi” anketas, lai kopā ar bērniem izpētītu pirmsskolas ēdnīcas atbilstību atbildīgā pārtikas patēriņa principiem. Anketas piemērotas gan skolām, gan pirmsskolām un ir atrodamas šeit: ej.uz/partikas_aptauja. Jums būs nepieciešams:

- a. *Izvērtējuma_ievads.doc*
- b. *Izvērtējums_ēdnīca_obl.doc*
- c. papildus var izmantot *Izvērtējums_ēdnīca_izv.doc*

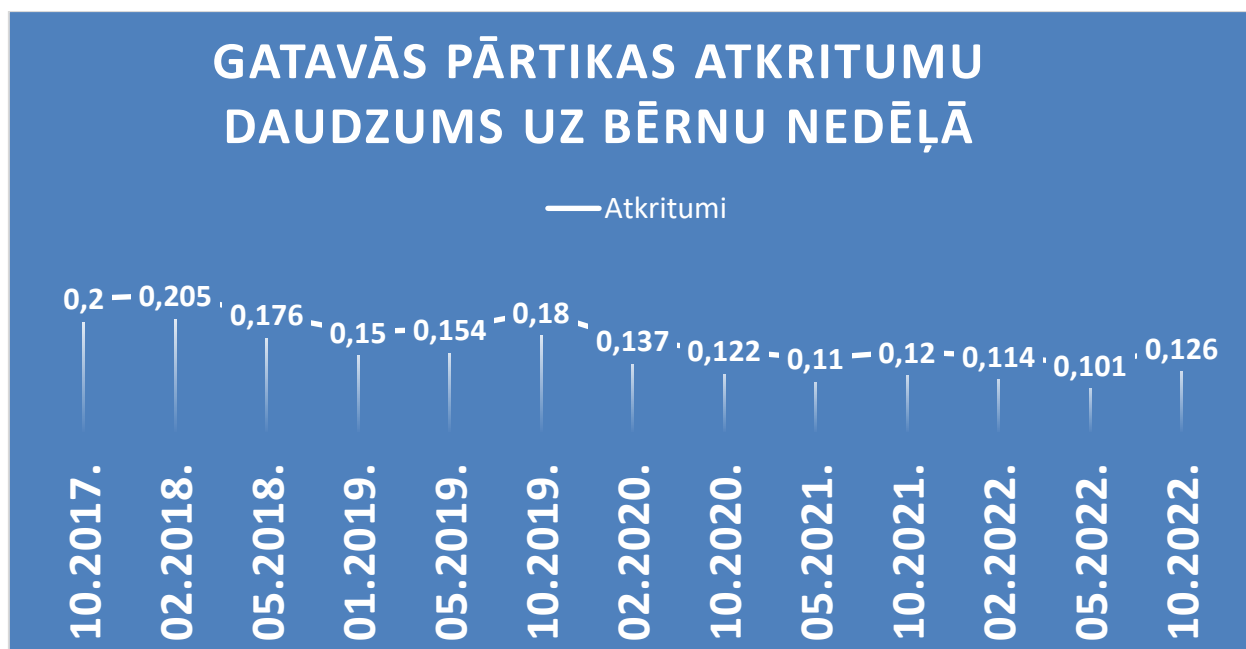
2. Noskaidrojiet, kuru bērnu iecīnīto produktu sastāvā ir palmu eļļu. To var darīt, vācot un izpētot produktu iepakojumus (produktu iepakojumu vākšanā iesaistiet vecākus). Vizualizējiet pētījuma rezultātus un pārrunāiet ar bērniem palmu eļļas negatīvo ietekmi uz vidi. Jums noderēs projekta “Ēdam atbildīgi” materiāls ej.uz/ea-temu-materials (skat. 19. lpp.). Papildus tam varat meklēt videi draudzīgākas palmu

eļļu saturošo produktu alternatīvas vai mācīties gatavot našķus paši. Labās prakses piemērs šeit: ej.uz/palmu-piemers.

6. Ilgtermiņa salīdzinājums

*Darba lapa pārtikas atkritumu izpētei skolā: ej.uz/partikas-atkritumi1

Kas jānoskaidro	Gads					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (līdz oktobrim)
Izmestās pārtikas daudzums gadā, (kg)	10000L	7500L	6860L	5460L	6000L	6019L
Izmestās pārtikas daudzums gadā uz vienu bērnu, (kg)	50L	37,5L	34,3L	27,3L	30L	30L
Izmestās pārtikas daudzums vidēji dienā uz vienu bērnu, (grami)	0,200L	0,150L	0,137L	0,110L	0,110L	0.114L
Bioloģiski sertificētas pārtikas īpatsvars (no kopējām ēdināšanas izmaksām, %)						

Gatavās produkcijas atkritumu līkne ir nostabilizējusies. Ilgstoši pētot un sadarbojoties ārsta palīgam, virtuves un grupu darbiniekiem, secinām, ka atkritumu vairāk rudenī, kad dārziņu sāk apmeklēt jauni bērni, kam daudzveidīgs ēdiens ir nezināms. Covid laiks ar mazu bērnu apmeklējumu patreiz beidzies, ir diezgan vienmērīgs apmeklējums, kas virtuves darbiniekiem atvieglo produktu daudzuma plānošanu un atkritumu līdz ar to mazāk.

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu skolā darbojas vislabāk saistībā ar pārtikas tēmu?</i>	1. EKOPADOME KATRU GADU AICINA IESTĀDES ĢIMENES DALĪTIES AR RUDENS VELTĒM NO SAVA DĀRZA. ATSAUCĪBA IR LIELA GAN NO BĒRNU ĢIMENĒM, GAN NO DARBINIEKIEM. 2. TIEK TURPINĀTS UZSKAITĪT UN PĒTĪT GATAVĀS PĀRTIKAS ATKRITUMU DAUDZUMU, APSTĀKĻUS, KAS IETEKMĒ, NOVĒRSTAS NEPILNĪBAS. PĀRTIKAS

	ATKRITUMU DAUDZUMS PĒC ILGGADĒJA DARBA ŠOBRĪD SASNIEDZIS OPTIMĀLO IESPĒJAMO LĪMENI. 3. PIEDĀVĀTI BĒRNIEM VESELĪGI PĀRTIKAS PRODUKTI, TĀDĀ VEIDĀ UN ĒDIENKĀRTĒ, KURĀ VIŅIEM GARŠO LABĀK. 4. VEĢETĀRĀS DIENAS ĒDIENKARTE REIZI MĒNESĪ, SADARBOJOTIES AR PAVĀRĒM, DAŽĀDOJOT PIEDĀVĀJUMU. MEKLĒTI JAUNI RISINĀJUMI, PIEMĒRAM ŠAJĀ RUDENĪ UZSĀKTA KĒKSIŅU CEPŠANA, IZMANTOJOT CITRONU MIZAS, MAIZES SAGRIEŠANA MAZOS GABALIŅOS UTT. 5. IZGLĪTOJOŠAIS DARBS AR BĒRNIEM UN VECĀKIEM PAR GAĻAS SAMAZINĀJUMU UZTURĀ UN PRODUKTIEM, KURI VAR AIZSTĀT GAĻU AR SAVĀM UZTURVĒRTĪBĀM. 6. ĒDIENA PATSTĀVĪGA IELIKŠANA ŠĶĪVĪ. 7. ĀRKĀRTĪGI RŪPĪGS S PĀRTIKAS IEPIRKUMU KOMISIJAS DARBS 8. IEPRIEKŠĒJĀ MĀCĪBU GADĀ EKOPADOME IZSTRĀDĀJA VIENOTUS KRITĒRIJUS BĒRNU PAŠAPKALPOŠANĀS PRASMĒM IESTĀDĒ PA VECUMIEM, LAI MAZINĀTU DARBINIEKU INTERPRETĀCIJU PAR BĒRNU SPĒJĀM. 9. 10-14. OKTOBRĪ IKGADĒJĀ NEDĒĻA “ĒD ATBILDĪGI” APVIENOTA AR PUTRAS NEDĒĻU UN PĀRTIKAS ATKRITUMU SVĒRŠANAS NEDĒĻU, IESAISTĀS VISAS GRUPAS. 10. 22.NOVEMBRĪ SAIMNIECISKO DARBINIEKU PIEREDZES BRAUCIENS UZ VIĻAKAS Z/S KOTIŅI, DEGUSTĀCIJA REKOVAS DZIRNAVĀS-ZINĀŠANU PAPLAŠINĀŠANA PAR VITĒJO RAŽOTĀJU PRODUKCIJU. 11. ĒDIENU DARBINIEKU PASĀKUMIEM GATAVOJAM PAŠI VAI IZVĒLAMIES VIETĒJOS ĒDINĀTĀJUS.
<i>Kur saistībā ar pārtiku nepieciešami uzlabojumi?</i>	1. AKTUALIZĒT IZSTRĀDĀTĀS BĒRNU PAŠAPKALPOŠANĀS PRASMJU TABULAS SAIMNIECISKAJIEM DARBINIEKIEM, LAI VEIDOTU VIENOTAS PRASĪBAS 2. SISTEMĀTISKI TURPINĀT VISU LABI IESĀKTO PRAKTISKAJĀ ĒDINĀŠANAS SISTĒMĀ, EKOPADOMEI SAGLABĀT LABO SADARBĪBU AR ĀRSTA PALĪGU. 3. IZPRAST PRODUKTU PIEGĀDES ATTĀLUMUS IESTĀDES VIRTUVEI.
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i>	1.ORGANIZĒT SKOLOTĀJU PALĪGU SANĀKSMES, KURĀS TIKTU AKTUALIZĒTI, PĀRRUNĀTI VIENOTIE NOTEIKUMI IESTĀDĒ BĒRNUPAŠAPKALPOŠANĀS PRASMJU APMĀCĪBĀ UN PIELIETOŠANĀ. 2.AKTUALIZĒT PRAKTISKO DARBU AR BĒRNIEM GRUPU DOBĒS NO SĒJAS LĪDZ RAŽAI AR EKOPADOMES SKOLOTĀJU AKTĪVU PIEMĒRU, AKCIJA “MANAS GRUPAS DĀRZENIS”- PANĀKT, LAI KATRA GRUPA IESĒJ, IESTĀDA VIENA VEIDA DĀRZENI/DĀRZEŅUS UN RŪPĒJAS PILNU

	CIKLU LĪDZ NOVĀKŠANAI. 3. SADARBĪBĀ AR ĀRSTA PALĪGU PIEVIENOT ĒDIENKARTĒ EKO MARKĒJUMU KLĀT PRODUKTAM, KO IZMANTO 4. 10 GRUPAS MAZAJAI EKOPADOMEI SADARBOJOTIES AR NOLIKTAVAS PĀRZINI APKOPOT PRODUKTU PIEGĀDES ATTĀLUMUS, IZVEIDOT VIZUĀLU MATERIĀLU, SKAIDROT BĒRNIEM, DARBINIEKIEM.
--	--

VIDE UN VESELĪBA

1. Ievads tēmā

Laikā, kad patēriecības kultūra vilina bērnus izvēlēties videi un veselībai kaitīgus ieradumus, vides izglītības mērķis ir piedāvāt alternatīvas – aizraujošas bezmaksas, veselīgas un radošas aktivitātes, kas palīdz iepazīt dabu un ilgtspējīgu dzīvesveidu. Ekoskolai jādod iespēja apgūt nepieciešamās prasmes, lai varētu dzīvot labklājīgi, nepiesārņojot un neapdraudot vidi, kas šo labklājību nodrošina.

2. Pirmsskolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 – apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5		
Vai pirmsskolā rudenī ir pieejami vietējie augļi no bērnu vai darbinieku mājām? (Neattiecas uz skolas augļu programmu)	Nav pieejami					x	Visās grupās,	Ikgadējs aicinājums darbiniekiem, vecākiem nest uz virtuvi vasaras, rudens augļus, dārzeņus, ogas, zaļumus
Cik bieži pusdienās pasniedz saldinātus dzērienus?	Katru dienu				x		Nekad	Veidojot ēdienkarti tiek ievēroti cukura noteiktās normas, bet tiek strādāts pie cukura samazināšanas aizvietojo ar citronūdeni
Vai pirmsskola sadarbojas ar ēdinātāju un iesaka uzlabojumus ēdienkartei?	Neiesaka				x		Iesaka un veiksmīgi sadarbojas	
Vai pirmsskolā notiek ēst gatavošanas meistarklases, kur var iemācīties gatavot videi un veselībai draudzīgus našķus?	Nenotiek nekad				x		Notiek vairākām vecuma grupām	Tehnoloģijas nodarbības grupās
Grupas pasākumos un svētkos ir tradīcija nest līdzī tikai videi un veselībai draudzīgas uzskodas	Nevienā grupā				x		Visās grupās	Tiek aicināti visas grupās nest pašgatavotu cienastu, ne visi vecāki ievēro.

Cik bieži balvās un Ziemassvētku dāvanās rūpnieciski ražoti saldumi, kas satur palmu eļļu, daudz cukura, tiek aizvietoti ar veselīgām uzskodām?	Dāvanās vienmēr ir tikai saldumi				x		Saldumi dāvanās ir reti	Saldumu paciņas tiek aizstātas ar pašgatavotiem cepumiem, apsveikumiem, rotallietām
Vai pirmsskolā izmantotie tīrīšanas, dezinfekcijas līdzekļi ir videi un veselībai draudzīgi (sertificēti, ir ekomarkējums)?	Tādu nav				x		Visi līdzekļi ir ekosertificēti	Pēc darbības uzsākšanas Ekoprogrammā ir notikusi pāreja uz Eko tīrīšanas līdzekļiem
Vai pirmsskolā remontam tiek izmantoti videi draudzīgi būvmateriāli un krāsas, kā arī videi draudzīgas mēbeles (sertificētas, ir ekomarkējums)?	Tam nepievērš uzmanību			x			Pārsvārā ir ekosertificēti	Iespēju robežās, domāts par to tiek.
Vai pirmsskolas apkārtņē ir tīrs gaiss?	Konstatēts liels piesārņojums					x	Gaiss ir tīrs	
Vai pirmsskolā un pirmsskolas apkārtņē ir liels troksnis?	Troksnis ir liels					x	Troksnis ir mazs	
Kāda daļa bērnu pavada brīvo laiku pasīvi (piemēram, sēžot)?	Vairāk nekā puse			x			Mazāk nekā 10%	Pārsvārā bērni vēlas kustēties
Vai pirmsskolā tiek veicināta aktīva izkustēšanās brīvajos brīžos?	Netiek veicināta					x	Tiek veicināta regulāri	
Cik bieži tiek rīkotas fiziskās aktivitātes un sacensības brīvā dabā?	Reti, tikai sporta nodarbībās				x		Bieži notiek pasākumi ar uzdevumiem ārā	Katru dienu notiek pastaigas, ja vien nav drausmīgi laika apstākļi.
Vai pirmsskolā tiek rīkotas apzinātības, relaksācijas vai tml. aktivitātes garīgajai veselībai?	Netiek rīkotas			x			Notiek bieži dažādām vecuma grupām	
.....?								
(jūsu jautājumi)								

3. Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējums

Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējumu varat veikt diskusijas veidā, piefiksējot būtiskākās atbildes. Izvērtējumu var veikt vairākos piegājienos, katrā reizē noskaidrojot tikai dažus jautājumus.

Darbam ar tēmu papildus varat izveidot “runājošo sienu”, ko var papildināt visa gada garumā un izmantot pārraudzībā un izvērtēšanā, kā arī citu informēšanā.

Šajā izvērtējumā ir iekļauti divu veidu jautājumi:

- kvantitatīvie jautājumi** – vienkārši “Jā/Nē” tipa jautājumi, kuriem norādīti atbilžu varianti; bērni atbildi saka skaļi, paceļ roku vai balso; pedagogs saskaita bērnu atbildes;
- kvalitatīvie jautājumi** – notiek diskusija par uzdoto jautājumu, bērni nosauc savas atbildes; pedagogs piefiksē dažādās bērnu atbildes; ja iespējams, novērtē arī kvantitatīvi, cik bieži katra atbilde izskan.

Jautājumus drīkst pielāgot atbilstoši bērnu vecumam un izpratnes līmenim.

Izvērtējumā piedalās _____ (grupas nosaukums, bērnu skaits)
Iepazīšanās ar tēmu
Uzdodiet uzvedinošus jautājumus, lai noskaidrotu bērnu esošās zināšanas un priekšstatu par tēmu “Vide un veselība”. Ja nepieciešams, īsi izskaidrojiet neskaidros jautājumus.
Jautājumu piemēri: - Kāpēc ir svarīgi būt veseliem? - Kas palīdz mums būt veseliem? - Kas palīdz dabai būt veselai? U. tml.
Izpratnes jautājumi
Kvantitatīvs jautājums Parādiet bērniem dažas ekomarkējuma zīmes (varat izmatot nākamajā jautājumā dotās).
Vai esat redzējuši šīs zīmes? - jā % - nē %
Papildus varat diskutēt, kur bērni ir redzējuši šīs zīmes. Tad vienkāršotā veidā paskaidrojiet bērniem, kas ir “ekomarkējums”. Varat bērniem parādīt arī īstus produktu iepakojumus, uz kuriem ir šīs zīmes.

Jums var noderēt informācija šeit: ekomarkejums.lv.

Kvantitatīvs jautājums

Kuras no šīm zīmēm ir ekomarķējumi?

Cik bērnu pareizi atpazīst katru zīmi (ka tā ir vai nav ekomarķējums)?

- atbild pareizi %
- atbild pareizi %
- atbild pareizi %
- atbild pareizi %
- atbild pareizi %
- atbild pareizi %
- atbild pareizi %
- atbild pareizi %

Atbildes būs vieglāk noskaidrot un apkopot, rādot bērniem pa vienam simbolam un jautājot “Kā jums šķiet, vai šis ir ekomarķējums?”. Tad var piefiksēt, cik bērni pareizi atpazīst katru simbolu.

Kvalitatīvs jautājums

Kāpēc ir svarīgi rūpēties ne tikai par savu, bet arī dabas veselību?

Bērnu minētās atbildes:

-
-

Jautājumi par rīcībām

Kvalitatīvs jautājums

Kā mēs varam rūpēties gan par savu, gan dabas veselību reizē?*

Bērnu minētās atbildes:

-
-

*Jautājumu var pārfrāzēt tā, lai bērniem vieglāk saprast. Galvenā doma – nosaukt rīcības, kas ir gan videi, gan veselībai draudzīgas, piemēram, braukšana ar velosipēdu, iešana kājām.

Jautājumi par paradumiem

Kvantitatīvs jautājums

Vai tu bieži ēd konfektes, cepumus, čipsus vai citus veikalā nopirkus našķus?

- jā %
- nē %

Papildus var diskutēt par videi un veselībai draudzīgākiem našķiem, pievienoto cukuru, sāli un palmu eļļu.

Kvantitatīvs jautājums

Vai jūs ģimenē daudz braucat ar automašīnu?

- jā %
- nē %

Papildus var diskutēt par videi un veselībai draudzīgākiem transporta veidiem.

Kvalitatīvs jautājums

Ko jums vislabāk patīk darīt brīvajā laikā (kad neesat bērnudārzā)?

Bērnu minētās atbildes:

-

2.

4. Jautājumi vecākiem

Kā jūs ģimenē **visbiežāk** pavadāt brīvo laiku kopā ar bērniem?

- a. Pasīvi (piemēram, spēlējot galda spēles, skatoties filmas/TV u. c.)
- b. Aktīvi (piemēram, ejot pastaigās, braucot ar velosipēdiem, sportojot u. c.)
- c. Vienlīdz daudz gan aktīvi, gan pasīvi

Pārvietošanās kājām vai ar velosipēdu ir ne tikai veselībai, bet arī videi draudzīga.

Cik bieži jūs pārvietojaties kājām vai ar velosipēdu, nevis mehanizētajiem transportlīdzekļiem?

- a. Vienmēr
- b. Vairumā gadījumu
- c. Dažreiz
- d. Reti

Rūpnieciski ražota pārtika ir viens no galvenajiem liekā svara un vides problēmu cēloņiem. Vai ikdienā pievēršat uzmanību tam, lai uzturs ģimenē būtu videi un veselībai draudzīgs?

- a. Nepievēršam lielu uzmanību
- b. Sekoju, lai būtu veselīgs (vairāk augļu un dārzeņu, mazāk cukura u. tml.)
- c. Sekoju, lai būtu videi draudzīgs (vairāk sezonālu un vietējo, bioloģiski sertificētu produktu, mazāk rūpnieciski ražotas gaļas, palmu eļļu saturošu produktu u. tml.)
- d. Ir svarīgi, lai būtu gan veselīgs, gan videi draudzīgs

Atpūta dabā palīdz uzlabot ne tikai fizisko, bet arī garīgo veselību, kā arī veicina interesi par dabas vērtībām.

Cik bieži jūsu ģimene dodas pārgājienos, apmeklē dabas parkus vai takas vai vienkārši atpūšas dabā?

- a. Ļoti bieži un visos gadalaikos
- b. Bieži, bet pārsvarā siltajā laikā
- c. Dažreiz
- d. Reti
- e. Nekad

Ekomarkējums ir simbols uz ekoloģiski sertificēta produkta iepakojuma, **kas garantē**, ka tas ir ražots no dabai draudzīgiem izejmateriāliem un ar videi nekaitīgām ražošanas metodēm. Produkti ar ekomarkējumu nedrīkst saturēt videi un veselībai kaitīgas izejvielas.

Atzīmējiet visus simbolus, kuri ir ekomarkējums!

1. Novērojot ķērpjus vai ar citām metodēm, izpētiet gaisa piesārņojuma līmeni pirmsskolas tuvumā. Apkopojiet informāciju par šāda piesārņojuma ietekmi uz veselību un pārrunāiet iespējas piesārņojumu pirmsskolas apkārtnē mazināt, piemēram, stādot kokus, dzīvžogu, iespēju robežās mudinot pašvaldību mazināt satiksmes intensitāti, popularizējot videi draudzīgu pārvietošanos, mudinot automašīnas atstāt tālāk no iestādes u. tml. Pētījuma veikšanai var noderēt šie materiāli:

- labās prakses piemērs par ķērpju pētīšanu pirmsskolā šeit;
- nopietnāks, skolēniem paredzēts praktiskā darba apraksts šeit; pirmsskolas var izmantot tikai attēlus un veikt pētījumu līdzīgi kā iepriekš minētajā labās prakses piemērā; attēli pieejami šeit;
- cits materiāls par ķērpjiem kā gaisa tīrības indikatoriem šeit.

2. Izveidojiet apkopojumu ar tuvākajā apkārtnē esošām, bērniem piemērotām aktīvās atpūtas vietām – rotaļu laukumiem, dabas takām, velomaršrutiem u. tml. Pētījumā iesaistiet arī vecākus, lai noskaidrotu ģimeņu iecienītākās atpūtas vietas. Kopā ar bērniem izdariet secinājumus, vai tuvākajā apkārtnē ir pietiekami daudz iespēju aktīvi un videi draudzīgi pavadīt brīvo laiku. Dalieties ar izpētīto!

Iestādē ir izveidots pastaigu maršrutu apkopojums, divos iepriekšējos mācību gados tika veikta maršrutu, noieto attālumu uzskaitē saistībā ar Ekoskolas gada tēmām, akcijās “Apmeklē dižkokus” un “Tīra jūra sākas Alūksnē”, kā arī aktivizētas ģimenes doties pastaigās, meklējot dižkokus un apmeklējot ūdenstilpnes. Šajā mācību gadā tēmā Transports uzsākta maršrutu attālumu, noieto soļu uzskaitē, kā arī uzsākta figūru maršrutu izveide.

6. Ilgtermiņa salīdzinājums.

Kas jānoskaidro	Gads					
	2020	2021	2022			
Bērni, kuri brīvo laiku labprātāk pavadā aktīvi, (%) VECĀKĀS GRUPAS	85%	90%	100%			
Vecāko grupu bērni, kuri zina, kas ir ekomarķējums (prot saviem vārdiem paskaidrot), (%)	40%	10%	0%			
Vecāko grupu bērni, kuri atpazīst ekomarķējuma simbolus, (%)	20%	5%	0%			

Vērojams, ka tie ir atsevišķi bērni, kas nevēlas aktīvi kustēties, čīkst, ja jādodas pastaigās. Nepieciešams strādāt ar mazo grupu vecākiem, jo, kad bērni uzsāk dārziņa gaitas allaž ir 1-2 bērni, kuri nav staigājuši, visur vadāti auto vai ratos. Par ekomarķējumu uzdevumi jāietver vecāko grupu nodarbībās, jo tam nav pievērsta pastiprināta uzmanība pēdējo gadu laikā.

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu pirmsskolā vislabāk darbojas saistībā ar vides un veselības tēmu?</i>	1. EKOPADOME KATRU GADU AICINA IESTĀDES ĢIMENES UN DARBINIEKUS DALĪTIES AR RUDENS VELTĒM NO SAVA DĀRZA. ATSAUCĪBA IR LIELA GAN NO BĒRNU ĢIMENĒM, GAN NO DARBINIEKIEM. UZSKATĀMU PIENESŪMU VAR REDZĒT ĒDINĀŠANAS IZMAKSU SAMAZINĀŠANOS OKTOBRA MĒNESĪ. TURPINĀSIM ĪSTENOT ŠO LABO PIEREDZI ARĪ TURPMĀK. 2. NOTIEK ĒST GATAVOŠANAS NODARBĪBAS BĒRNIEM, KURĀS VAR IEMĀCĪTIES GATAVOT VIDEI UN VESELĪBAI DRAUDZĪGUS NAŠĶUS, VISMAZ REIZI MĒNESĪ IR

	MĀJTURĪBAS NODARBĪBAS, KURĀS BĒRNI MĀCĀS GATAVOŠANAS KULTŪRU, GATAVOT VESELĪGI UN IZBAUDĪT PAGATAVOTO. 3. FIZISKO AKTIVITĀŠU PIEDĀVĀJUMS BĒRNIEM IR REGULĀRS, INTERESANTS UN DAŽĀDS. 4. VEIKTS SPORTA ZĀLES REMONTS, TROKŠNU SLĀPĒŠANAI GRIESTOS IR IEKLĀTAS SPECIĀLAS PLĀTNES. 5. LAUKUMIEM IEGĀDĀTAS DIVAS CERTIFICĒTAS IERĪCES BĒRNU FIZISKAJAI ATTĪSTĪBAI. 6. VEIKTS ILGTERMIŅA DARBS GADA GARUMĀ, LAI NOTIKTU PĒC IESPĒJAS EFEKTĪVĀKA VENTILĀCIJAS SISTĒMAS DARBĪBA. 7. IEPRIEKŠĒJĀ MĀCĪBU GADĀ ŪDENS TĒMĀ APTAUJĀTI VECĀKI PAR TĪRĪŠANAS, UZKOPSĀNAS PARADUMIEM MĀJĀS, SAGATAVOTS MATERIĀLS VECĀKIEM PAR EKOLOGISKIEM MAZGĀŠANAS LĪDZEKĻIEM
<i>Kuros jautājumos nepieciešami uzlabojumi?</i>	1. TURPINĀT SEKOT, LAI MATERIĀLI TĒLPU REMONTAM, LABIEKĀRTOŠANAI, MĀCĪBU MATERIĀLI TIKTU PĒC IESPĒJAS IEGĀDĀTI VIDEI DRAUDZĪGI. 2. JĀTURPINA SISTEMĀTISKI SEKOT VENTILĀCIJAS SISTĒMAS DARBĪBAI, GAIŠĀ KVALITĀTEI TĒLPĀS. 3. PĒC IESPĒJAS VAIRĀK, VISĀM GRUPĀM, JĒGPILNAS FIZISKĀS AKTIVITĀTES ĀRĀ. 4. AKTUALIZĒT IZPRATNI PAR EKOMERĶĒJUMU VECĀKO GRUPU BĒRNIEM UN VISIEM DARBINIEKIEM.
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i> <i>(Šeit jūs pierakstāt idejas rīcības plānam, citiem vārdiem, risinājumus nepieciešamajiem uzlabojumiem)</i>	1. TURPINĀT SEKOT UN ANALIZĒT GAIŠĀ KVALITĀTI TĒLPĀS, IZMANTOJOT ELEKTRONISKO MONITORINGA SISTĒMU. REGULĀRI INFORMĒT DARBINIEKUS PAR VENTILĀCIJAS SISTĒMAS PAREIZU LIETOŠANU. 2. SEKOT JAUNIEGĀDĀJAMO LIETU, REMONTIEM NEPIECIEŠAMO LIETU ATBILSTĪBAI – VIDEI DRAUDZĪGS. 3. ATBALSTĪT, MEKLĒT LABĀKO RISINĀJUMU BĒRNU SPORTA UN CITU AKTIVITĀŠU ORGANIZĒŠANĀ SVAIGĀ GAIŠĀ. 4. SAISTĪBĀ AR GADA TĒMU "TRANSPORTS" IESAISTĪT ĢIMENES IESTĀDES AKTIVITĀTĒS PAR VIDEI DRAUDZĪGU PĀRVIETOŠANOS, VEICINĀT AKTĪVU DZĪVESVEIDU. 5. ORGANIZĒT NODARBĪBU MAZĀS EKOPADOMES UN 5 GADĪGO GRUPU BĒRNIEM PAR VESELĪGU DZĪVESVEIDU UN EKOMARKĶĒJUMU NOZĪMI. 7. SAGATAVOT VISĀM GRUPĀM UN SAIMNIECISKAJIEM DARBINIEKIEM INFO MATERIĀLU PAR MARKĶĒJUMU NOZĪMI, SKAIDROT SANĀKSMĒS .

PIRMSSKOLAS VIDE UN APKĀRTNE

2. Pirmsskolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 – apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5	
Cik daudz augu atrodas pirmsskolas telpās?	Augu nav			X			Augi ir katrā telpā
Vai bērni nodara pāri telpaugiem (tos aplaužot, bojājot)?	Daudziem augiem ir bojājumi					X	Augiem bojājumu nav
Vai pirmsskolas telpaugi tiek izmantoti mācību nodarbībās?	Nekad			X			Bieži
Kādu daļu no pirmsskolas pagalma aizņem zālājs, koki, krūmi u. c. augi?	0–20%, pārsvarā ir				X		Vairāk nekā 80 %

	asfalts, bruģis						
Cik lielā mērā pirmsskolas teritorijas sakopšanai tiek lietots videi draudzīgs aprīkojums (tāds, kas nepatērē fosilo degvielu)?	Nemaz				x		Tikai šāds
Vai pirmsskolā tiek audzēti augi (garšaugi, dārzeni, ziedaugi u. c.), ko izmantot mācībās un pasākumos?	Netiek audzēti				x		Daudz augu, bieži izmanto
Vai pirmsskolas pagalmā iespējams iepazīt un uzzināt vairāk par apkārtnē sastopamiem augiem un dzīvniekiem, ir ierīkotas vietas, kur pētīt dabu?	Nav nekādas informācijas				x		Daudz zīmīšu, standu, informatīvu materiālu, aktivitāšu centriņi
Pirmsskolas pagalmā un apkārtnē ir daudz iespēju vadīt mācību nodarbības	Tas nav iespējams				x		Jebkurā mācību jomā
Pirmsskolas pagalmā un apkārtnē tiek vadītas mācību nodarbības	Reti				x		Bieži, katrai grupai ir vairākas nodarbības katrā mācību jomā
Pirmsskola organizē zaļos pārgājienus, kuru laikā tiek izziņātas dabas vērtības pirmsskolas tuvākajā un tālākajā apkārtnē	Neorganizē				x		Vairākas reizes gadā katrai grupai
Vai pirmsskolas pagalmā ir vietas, kur apsēsties un atpūsties?	Nav				x		Pietiekami daudz
Vai pirmsskolas pagalmā ir vietas, kur aktīvi pavadīt laiku (piemēram, rotaļlaukumi, kur kāpelēt, balansēt, šūpoties, spēlēt bumbu u. tml.)?	Nav				x		Daudz vietu ar dažādu aprīkojumu
Vai bērni katru dienu dodas pastaigās vai rotaļāties ārā, arī tad, ja laiks ir nedaudz slapjš vai auksts?	Dodas tikai siltā un sausā laikā				x		Dodas katru dienu neatkarīgi no laika apstākļiem
Vai pirmsskolas teritorijā ir skulptūras, sienu gleznojumi vai citi mākslas darbi, tostarp saistībā ar kādu vides, dabas tēmu?	Nav		x				Vairāki
Vai bērni ar cieņu izturas pret aprīkojumu pirmsskolas pagalmā?	Bieži bojā				x		Nav problēmu
Vai kopumā pirmsskolas apkārtnē veicina bērniem un pedagogiem vēlmi pavadīt laiku ārā?	Nemaz neveicina				x		Ir daudz veicinošu elementu
Vai bērniem, bērnu vecākiem un pedagogiem ir iespēja izteikt ieteikumus par to, ko viņi vēlētos redzēt pirmsskolas pagalmā?	Nav iespējas, netiek uzklauti				x		Ir vairākas iespējas gan bērniem, gan pieaugušajiem
.....? (jūsu jautājumi)							

3. Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējums

Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējumu varat veikt diskusijas veidā, piefiksējot būtiskākās atbildes. Izvērtējumu var veikt vairākos piegājienos, katrā reizē noskaidrojot tikai dažus jautājumus.

Darbam ar tēmu papildus varat izveidot “runājošo sienu”, ko var papildināt visa gada garumā un izmantot pārraudzībā un izvērtēšanā, kā arī citu informēšanā.

Šajā izvērtējumā ir iekļauti divu veidu jautājumi:

- kvantitatīvie jautājumi** – vienkārši “Jā/Nē” tipa jautājumi, kuriem norādīti atbilžu varianti; bērni atbildi saka skaļi, paceļ roku vai balso; pedagogs saskaita bērnu atbildes;
- kvalitatīvie jautājumi** – notiek diskusija par uzdoto jautājumu, bērni nosauc savas atbildes; pedagogs piefiksē dažādās bērnu atbildes; ja iespējams, novērtē arī kvantitatīvi, cik bieži katra atbilde izskan.

Jautājumus drīkst pielāgot atbilstoši bērnu vecumam un izpratnes līmenim.

Izvērtējumā piedalās 4. un 3.grupa, 10 bērni (grupas nosaukums, bērnu skaits)
Iepazīšanās ar tēmu
Uzdodiet uzvedinošus jautājumus, lai noskaidrotu bērnu esošās zināšanas un priekšstatu par tēmu “Pirmsskolas vide un apkārtnē”. Ja nepieciešams, īsi izskaidrojiet neskaistos jautājumus.
Jautājumu piemēri:

• Ko nozīmē vārds “vide”? • Kāda ir veselīga vide? • Vai jums patīk būt ārā, bērnudārza pagalmā? • Ko mūsu bērnudārza pagalmā var ieraudzīt? • U. tml.
Izpratnes jautājumi
Kvantitatīvs jautājums Vai ir svarīgi, ka bērnudārza telpās un ārpus tām ir daudz augu? 1) jā 68.5 % 2) nē 31,5 %
Kvalitatīvs jautājums Kāpēc ir svarīgi, ka bērnudārza telpās un ārpus tām ir daudz augu? Bērnu minētās atbildes: 1) Mēs tos pazīstam 2) Varam rūpēties par augiem
Kvantitatīvs jautājums Kuram no jums patīk spēlēties ārā? 1) patīk 85 % 2) nepatīk 15 %
Kvalitatīvs jautājums Kāpēc ir svarīgi spēlēties arī ārā, nevis tikai telpās? Bērnu minētās atbildes: 1) Ir interesanti un var spēlēt ķeršanas 2) Varam satikt citu grupu bērnus un spēlēties smilšukastē
Jautājumi par rīcībām
Kvalitatīvs jautājums Ko vajadzētu uzlabot, lai būtu interesantāk pavadīt laiku ārā, bērnudārza apkārtnē? Bērnu minētās atbildes: 1) Iekārtot smilšu un ūdens centru 2) Jaunas rotaļlietas āra klasē
Jautājumi par paradumiem
Kvantitatīvs jautājums Kuram no jums patīk būt ārā un pētīt dabu (augus, kukaiņus, putnus)? 1) patīk 72 % 2) nepatīk 28 %
Kvalitatīvs jautājums Ko tev vislabāk patīk darīt mūsu bērnudārza pagalmā (rotaļu laukumā)? Bērnu minētās atbildes: 1) Gatavot ēst no dabas materiāla 2) Braukt ar velosipēdu un šūpoties

4. Jautājumi vecākiem

Kādi, jūsaprāt, varētu būt ieguvumi no mācībām ārpus telpām?
Vai jūs vēlētos, ka vairāk mācību nodarbību mūsu pirmsskolā norisinās ārpus telpām?
- Jā, noteikti - Drīzāk jā - Nezinu - Drīzāk nē - Noteikti nē

Vai, jūsuprāt, mūsu pirmsskolas apkārtnē veicina bērniem vēlmi pavadīt laiku ārā?

- Jā, noteikti
- Jā, bet nepieciešami nelieli uzlabojumi
- Nē, nepieciešami lieli uzlabojumi
- Nezinu

Kas, jūsuprāt, nepieciešams mūsu pirmsskolas apkārtnē, lai bērniem būtu interesanti vairāk mācību nodarbību un brīvo laiku pavadīt ārā? (iespējams atzīmēt vairākas atbildes)

- Vairāk koku, apstādījumu, zālāju
- Vairāk dabisku teritoriju, kur vērot dabu (piem., atsevišķs laukums, kur ir nepļauts zāliens)
- Informatīvi stendi, kas ļauj uzzināt par apkārtnes augiem un dzīvniekiem
- Vieta, kur bērniem audzēt dārzeņus vai citus augus
- Vairāk soliņu atpūtai
- Vietas, kur vadīt mācību nodarbības ārā
- Aktivitāšu laukumi, kur droši kāpelēt, lēkāt, šūpoties
- Vietas, kur spēlēt bumbu
- Smilšu kastes
- Skulptūras, sienu gleznojumi vai citi mākslas darbi
- Cits _____

Secinājumi: Protams, bērniem patīk atrasties āra vidē, rotaļāties, pētīt dabu, darbiniekiem jāturpina nemītīga āra vides pilnveide, lai tur būtu interesanti atrasties un jēgpilni nodarboties.

5. Pētījums

1. Izpētiet dabas vērtības tuvējā apkārtnē un izstrādāiet “zaļo pārgājienu” maršrutus. Izstaigāiet maršrutus, ja iespējams – veidojiet kartes un dabas objektu aprakstus. Ieteicams ar pētījuma rezultātiem iepazīstināt vietējo pašvaldību, vecākus, citus interesentus, lai popularizētu izstrādāto maršrutu plašākā sabiedrībā.
2. Izveidojiet pirmsskolas pagalmā vietu, kur bērniem pašiem audzēt garšaugus, ziedus vai dārzeņus. Pētiet augu augšanas procesu, to kopšanu, auga daļas. Salīdziniet, kā atšķiras vienas sugas dažādu šķirņu augi.

6. Ilgttermiņa salīdzinājums.

Kas jānoskaidro	Mācību gads					
	2021/ 2022	2022/ 2023				...
Ārā vadītās mācību nodarbības 1. semestrī (skaits)	178					
Ārā vadītās mācību nodarbības 2. semestrī (skaits)	323					

Bērni katru dienu piemērotos laika apstākļos (izņemot dienas, kad ir lietusskāzes, sniegputenis, liela atkala) dodas laukumā vai pastaigās ārpus dārziņa. Tabulā ir atzīmētas tieši nodarbības laukumā vai mērķpastaigās.

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu pirmsskolā vislabāk darbojas</i>	• 2021./2022.m.g. 3.grupas vecāki un Iestādes padome piedalās AAN fonda un biedrības “Daibes ilgtspējas

<i>saistībā ar pirmsskolas apkārtni un tās izmantošanu?</i>	centrs” rīkotajā 16. projektu konkursā “Atbalsts iedzīvotāju iniciatīvām”, kur saņem finansējumu projekta realizēšanai – Nojume nodarbībām laukumā un “Vides spēles – mācies caur rotaļām”. • Ekopadomes skolotāja S.Strakša 2021./2022. mācību gadā izveidoja elektronisko materiālu izmantošanai mērķpastaigām dabā Alūksnes parkā. https://read.bookcreator.com/aYPRzSzpkwRvZWR9gZM64P407ae2/RxKrxJz8TDSb7xC7mdYJqQ • Laukums ir pietiekoši plašs, zaļš, ir pietiekoši teritorijas, lai varētu vadīt āra rotaļnodarbības, sporta aktivitātes un pētniecisko darbu laukumā. • Iestādes teritorijā ir atrodamas daudzveidīga koku sugas – gan savvaļas koki kā liepa, egle, pīlādzis, bērzi, ozols, vītols, tā arī augļu dārza koki un krūmi. • Pakāpeniski tiek atjaunots un papildināts koku sugu klāsts, tiek stādīti jaunie kociņi (egle, ozols, goba). 2022.gada pavasarī būtiskii izzāģēti zari, apkoptas vecās ābeles vecāka-dārznieka vadībā. • Regulāri tiek organizēti zaļie pārgājieni, ekskursijas, kuru laikā, bērni praktiskā veidā izzina dabas vērtības skolas tuvākajā un tālākajā apkārtne • Katrā grupā, atbilstoši vecumposmam, bērni iesaistās augu audzēšanā, uz palodzes, dobēs. • Izaudzētos garšaugus lieto uzturā, veicinot vietējās, sezonālas, bioloģiski audzētās produkcijas nozīmi. Izzinām praktiska veidā bioloģisko daudzveidību, nelietojam pesticīdus. Augu atlieku kompostēšana, iestādes laukumā izvietotajās komposta kastēs, zemes izmantošana dobēm, lielākas izpratnes veidošana par kompostēšanas nepieciešamību. • 3., 4., 5., 6. grupas laukumā garšvielu dobēs dažādu dārzeņu garšaugu, ziedu audzēšana. Dārzeņu un ābolu ražas pārstrāde (rokdarbu nodarbībā) , izaudzētā lietošana uzturā, ziedu izpēte dabas nodarbībās. • Sadarbība ar sētnieci, tiek atstāta zona ar nepļautu zāli visas sezonas garumā. • Atbalsta akcijas Ukrainai ietvaros iesētas un izaudzētas saulespuķes 7., 3.,4.,5. grupu dobēs. Veikta augu izpēte un sēklu saglabāšana nākamajam gadam, kā arī sēklu savākšana putnu barošanai ziemā. • Ir izveidoti pastaigu maršruti pirmsskolas apkārtne, pilsētā, kas regulāri tiek izmantoti • Projekta ietvaros izveidota viena āra klase • Iesēti divi dabiskās pļavas m2 • Atjaunotas sētiņas rožu dobēm
<i>Kuros jautājumos pirmsskolas vidē un apkārtne nepieciešami uzlabojumi?</i>	• Āra klases un iestādes teritorijas aktīvāka izmantošana apmācībai svaigā gaisā, dabā visām vecuma grupām. • Turpināt sekot teritorijas zaļās zonas sakopšanai, atbalstīt sētnieci ar idejām un praktisku rīcību: Ogu krūmu apsekošana, atbilstoša apkopšana. Rožu dobes atjaunošanas turpināšana.

	Vecās, nedrošās ābeles nogriešana • Invazīvas augu sugas Kanādas zeltgalvītes jeb Kanādas zeltslotiņas esamība iestādes teritorijā. • Bērnu aktivitāšu centru pilnveides, atjaunošanas nepieciešamība, iekārtot centru āra laukumā aktivitātēm ar ūdeni un smiltīm. • Koka komposta kastes labošana-nomaina 3.,4.,5.,6.grupas laukumā
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i> <i>(Šeit jūs pierakstāt idejas rīcības plānam, citiem vārdiem, risinājumus nepieciešamajiem uzlabojumiem)</i>	• Turpināt aktualizēt grupās āra klases izmantošanu atbilstoši tēmām, sezonas (rudens, ziema, pavasaris, vasara) nodarbībām laukumā, izveidot tabulu, kur beidzoties semestrim aizpildīt āra nodarbību skaitu, apkopot rezultātus. • Apzināt iespējas izveidot funkcionālu darbības zonu aktivitātēm ar ūdeni un smiltīm āra laukumā, iesaistīties praktiskā izveidē. • Apkopt, apgriezt ogu krūmus. • Apsēkot un noteikt rožu dobes uzlabošanas iespējas, veidot sadarbību ar vecāku-dārznieku. • Turpināt invazīvā auga Kanādas zeltgalvītes jeb Kanādas zeltslotiņas izskaušanu iestādes teritorijā, vienoties ar sētnieci par auga regulāru nopļaušanu. Sekot pareizai komposta sagatavošanai, uzkrāšanai un izvešanai. • Sadarbībā ar saimnieciskajiem darbiniekiem veikt augu kastu pārvietošanu un komposta kastes labošanu. • Iesaistīties info zīmīšu, QR kodu atjaunošanā laukuma augu atpazīšanai.

MEŽS

1. Ievads tēmā

Nedrīkst aizmirst, ka aptuveni pusi Latvijas teritorijas klāj meži un tiem ir būtiska loma dabā, cilvēku dzīvē un valsts ekonomikā. Tādēļ pirmsskolas uzdevums ir veidot izpratni par meža lomu dabā un cilvēku dzīvē, kā arī mudināt rīkoties atbildīgi, saudzējot dabas vērtības, daudzveidību un meža resursus.

2. Pirmsskolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – *nepieņemami*, 2 – *slikti*, 3 – *apmierinoši*, 4 – *labi*, 5 – *lieliski* (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5	
Vai mācību procesā tiek izmantots tuvējā apkārtnē esošs mežs?	Netiek			X			Bieži, visu gadu
Vai koksnes produktiem (papīram u. tml.) ir <u>FSC</u> sertifikāts?	Nekur				X		Visur
Vai mēbelēm vai interjera elementiem pirmsskolā ir izmantota tropisko lietusmežu koksne?	Tam nepievērš uzmanību					X	Nav izmantota
Vai pirmsskolā tiek meklēta iespēja izmantot lietotus kokmateriālus (piemēram, atrodot jaunu pielietojumu vecajiem vai atjaunojot vecus koka izstrādājumus tā vietā, lai pirktu jaunus)?	Nekad					X	Katru reizi
Vai pirmsskolā izvērtējat drukāšanas nepieciešamību?	Reti					X	Vienmēr
Cik lielā mērā pirmsskolā lieto rakstāmpapīru, kas ražots no	Nemaz				X		Lieto tikai šādu

otreiz pārstrādātām šķiedrām?							
Cik lielā mērā pirmsskolā lieto tualetes papīru, salvetes vai papīra dvieļus, kas ražoti no otrreiz pārstrādātām šķiedrām?	Nemaz					X	Lieto tikai šādu
Cik daudz dabas materiālu tiek izmantots mācību procesā vai gatavojot dekorus telpām?	Gandrīz nemaz					X	Izmanto bieži un daudzveidīgi
Vai pirmsskola piedalās koku stādīšanas aktivitātēs?	Nepiedalās						X Vismaz reizi gadā
Vai pirmsskolā notiek pasākumi, kas izglīto par pārmērīgu mežu izciršanu un tās radīto ietekmi uz vidi (piemēram, lietusmežu izciršanu palmu eļļas plantācijām vai ganībām, kailciršu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību)?	Nekad				X		Tā ir daļa no mācību procesa
.....? (jūsu jautājumi)							

3. Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējums

Izvērtējumā piedalās 3. un 4.grupa, 10 bērni (grupas nosaukums, bērnu skaits)
Iepazīšanās ar tēmu
Uzdodiet uzvedinošus jautājumus, lai noskaidrotu bērnu esošās zināšanas un priekšstatu par tēmu "Mežs". Ja nepieciešams, Tsi izskaidrojiet neskaidros jautājumus. Jautājumu piemēri: • Kas ir mežs? • Vai Latvijā ir daudz mežu? • Vai mežs ir mājas? Kas aug mežā? Kas dzīvo mežā? • U. tml.
Izpratnes jautājumi
Kvantitatīvs jautājums Kurš no jums zina, kādēļ ir slikti izmest atkritumus mežā? 1) Zina 72.5 % 2) Nezina 27.5 %
Kvalitatīvs jautājums Kādēļ ir slikti izmest atkritumus mežā? Bērnu minētās atbildes: 1) Var aiziet bojā dzīvnieki 2) Nesmuks mežs
Kvalitatīvs jautājums Kādas labas lietas cilvēki var iegūt no meža? Bērnu minētās atbildes: 1) Ogas un sēnes 2) Malku
Jautājumi par rīcībām
Kvalitatīvs jautājums Ko mēs varam darīt, lai aizsargātu mežus, palīdzētu meža dzīvniekiem un augiem? Bērnu minētās atbildes: 1) Nepiesārņot (nemest mežā papīrus) 2) Nelauzt kokus
Jautājumi par paradumiem
Kvantitatīvs jautājums Vai jūs kopā ar ģimeni esat bijuši mežā? 1) jā 90 % 2) nē 10 %
Kvalitatīvs jautājums Ko jūs darījāt mežā?

Bērnu minētās atbildes:

- 1) *Pastaigājāmajies*
- 2) *Lasījām čiekurus, sēnes, ogas un sūnas*

.....

Šeit var bērniem piedāvāt arī atbilžu variantus ar aktivitātēm, ko var darīt mežā, piemēram, pastaigāties, uzzināt kaut ko jaunu (apmeklēt dabas takas), lasīt sēnes vai ogas, stādīt kokus, vērot putnus u. tml. Atbildes bērni var arī uzzīmēt.

4. Jautājumi vecākiem

Cik bieži jūs ar ģimeni dodaties pastaigāties vai atpūsties mežā?

- Gandrīz katru dienu - Dažas reizes mēnesī - Dažas reizes gadā - Ļoti reti

Kā jūs parasti rīkojaties, ja ieraugāt mežā atkritumus?

- *Ziņoju, izmantojot lietotni “Vides SOS”*
- *Ziņoju meža īpašniekam vai pašvaldībai*
- *Salasu atkritumus un izmetu tam paredzētā vietā*
- *Nedaru neko*
- *Cits _____*

Vai mājās pievēršat uzmanību tam, lai atbildīgi lietotu meža resursus? (iespējams atzīmēt vairākas atbildes)

- *Nepievēršam uzmanību*
- *legādājamies papīru ar FSC sertifikātu*
- *legādājamies koka mēbeles ar FSC sertifikātu*
- *Lietojam papīru, kas ražots no otrreiz pārstrādātām šķiedrām*
- *Lietojam tualetes papīru, papīra dvieļus vai salvetes, kas ražoti no otrreiz pārstrādātām šķiedrām*
- *Taupīgi lietojam papīru (piemēram, izmantojam abas puses, lieki nedrukājam)*
- *Nelietojam vai maz lietojam produktus, kas veicina lietus mežu izciršanu (piemēram, produktus, kas satur palmu eļļu)*
- *Ziedojam vai iesaistāmies nevalstiskās organizācijās, kas rūpējas par meža aizsardzību*
- *Cits _____*

5. Pētījums

1. Izpētiet tuvējo mežu. Kādi koki un citi augi tajā aug? Kādus kukaiņus, putnus un citus dzīvniekus var ieraudzīt vai saklausīt? Papildus tam varat izpētīt, vai mežam piemīt bioloģiski vērtīgām mežaudzēm raksturīgi elementi, piemēram, veci koki ar lielu apkārtmēru, krituši koki, dobumi kokos u. c. Izziņas procesā jums var noderēt šie materiāli: ej.uz/bio-mezaudzes un ej.uz/meza-daudzveid. Mežu izpētē iespējams sadarboties ar ekspertiem, piemēram, no Pasaules dabas fonda, Latvijas dabas fonda, Latvijas Ornitoloģijas biedrības, Dabas aizsardzības pārvaldes u. c.
2. Izpētiet, cik daudz papīra ikdienā tiek lietots pirmsskolā. Kādiem mērķiem visbiežāk lieto papīru? Kādās situācijās var samazināt papīra patēriņu vai lietot papīru atkārtoti? Plašākam pētījumam varat apskatīt ne tikai kopēšanai, drukāšanai un rakstīšanai paredzēto papīru, bet arī citus papīra veidus un izstrādājumus. Pētījumam jums var noderēt aktivitāte “Kā es lietoju papīru?” ²

² Skat. piemēru Ekoskolu metodiskā materiālā pirmsskolām (15. lpp.)
<https://ekoskolas.lv/lv/pirmsskolas/7-ekoskolu-soli>

Dalība Cūkmena programmā - 5.grupas Mazās Ekopadomes bērni sekmīgi veica šo programmu divus gadus - 2020./2021. m.g., 2021./2022.m.g., saņēma diplomus un Cūkmens tikās ar bērniem uzsākot un noslēdzot programmu
 Akcija “Pētīsim dižkokus” 2020./2021. mācību gadā ar vecumam atbilstošiem uzdevumiem.

2021./2022. mācību gadā Latvijas Valsts Mežu un Kalsnavas Arborētuma projekts "No irbēm līdz žubītēm", iesaistījās 3.,5.,8.grupa - pētīja putnus, izmantojot projekta materiālus, ko iegādājās iestāde.

6. Ilgtermiņa salīdzinājums.

	Gads					
Kas jānoskaidro	...	2019	2020	2021	2022	...
Papīra* patēriņš oktobrī, (kg)						
Papīra* patēriņš gadā, (kg)		90 kg	90 kg	90 kg		

* šeit domāts – kopēšanai, drukāšanai un rakstīšanai paredzētais papīrs

Mācību adā tiek iegādātas 50 pakas biroja papīra uz visu iestādi, katru gadu paliek papīra rezerves, vidēji 20 pakas uz nākamā gada. Dažas pakas iegūstam, nododot makulatūru. Jau vairākus gadus aizvien vairāk palielinās elektroniskās saziņas izmantošana, tomēr, dokumenti, kas ir jāprintē, ir jāprintē, to daudzums nesamazinās.

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu pirmsskolā vislabāk darbojas saistībā ar meža tēmu?</i>	- Papīra šķirošana (makulatūras akcija), katrā grupā, kabinetā ir makulatūras vākšanas kaste - Lietojam papīru, kas ražots no otrreiz pārstrādātām šķiedrām - Biroja papīrs tiek iegādāts tikai ar FSC sertifikātu - Lietojam tualetes papīru, papīra dvieļus vai salvetes, kas ražoti no otrreiz pārstrādātām šķiedrām - Taupīgi lietojam papīru, piemēram, izmantojam abas puses, lieki nedrukājam, - Izmantojam papīra otru pusi no veidlapām, ko sagādā vecāki - Iestādē nelietojam produktus, kas veicina lietus mežu izciršanu (piemēram, produktus, kas satur palmu eļļu) - Darbinieku brigāde ik gadu piedalās pašvaldības meža stādīšanas talkās (kopš 2020.gada) - Dalība Cūkmena programmā- 5.grupas Mazā Ekopadome - Sadarbība ar mednieku kolektīviem - zīļu, ābolu vākšana, nodošana
<i>Kuros jautājumos meža</i>	Turpināt dalību Cūkmena programmā, rosinot

tēmā nepieciešami uzlabojumi?	iesaistīties vecākās grupas • Turpināt iesaistīties meža stādīšanas talkā
Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus? (Šeit jūs pierakstāt idejas rīcības plānam, citiem vārdiem, risinājumus nepieciešamajiem uzlabojumiem)	• Organizēt tikšanos ar vecākiem - mežsargs, mednieks Mazajai Ekopadomei, vecāko grupu bērniem • Praktiski organizēt darbinieku komandu, iesaistoties meža stādīšanas talkā • Rosināt un atbalstīt 5.,4. grupas skolotājas iesaistīt bērnus Cūkmena programmā

BIOLOĢISKĀ DAUDZVEIDĪBA

1. Ievads tēmā

Bieži pirmsskolas apkārtnē var atrast dažādas dzīvotnes un ekosistēmas, kas var kalpot par labu pamatu cilvēku un dabas attiecību izziņai. Iepazīstināšana ar dabu var radīt bērniem tālāku interesi par dabas vērtībām un personisku vēlmi palīdzēt aizsargāt dabu no neapdomīgas rīcības.

2. Pirmsskolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 – apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5	
Cik lielu daļu no pirmsskolas pagalma aizņem zālāji?	0–20% no teritorijas				X		Vairāk nekā 80%
Cik liela ir augu daudzveidība pirmsskolas zālājā?	Maza, viscaur dažas sugas			X			Liela, daudz dažādu augu
Kādu daļu no pirmsskolas teritorijas perimetra veido koki vai dzīvžogs?	0–10%			X			Vairāk nekā 40%
Cik daudz koku ir pirmsskolas pagalmā?	Koku nav				X		Daudz koku, dažādas sugas
Vai pirmsskolas teritorijā ir puķu dobes ar vietējiem augiem, ziedoši koki vai krūmi, kas piesaista kukaiņus?	Nav			X			Daudzās vietās un dažādi augi
Vai pirmsskolas teritorijā ir izveidotas īpašas dzīvotnes kukaiņiem – kukaiņu viesnīca, zaru kaudze, reti pļauts zālājs?	Nav				X		Vairākas dažāda veida dzīvotnes
Cik kukaiņu sugu iespējams pamanīt pirmsskolas apkārtnē 5 minūšu pastaigas laikā (septembra sākumā)?	Kukaiņu nav				X		Vairāk nekā 10 sugas
Vai pirmsskolas teritorijā ir zonas, kur zālājs tiek pļauts tikai vienreiz gadā (līdzīgi pļavām)?	Nav				X		20% no zālāja
Vai pirmsskolas teritorijā nezāļu un kaitēkļu apkarošanai lieto herbicīdus un pesticīdus?	Bieži					X	Nekad
Vai pirmsskolas teritorijā ir ierīkoti elementi putnu piesaistīšanai, piemēram, putnu būrīši, barotavas, dzirdinātavas?	Nav				X		Vairākās vietās un dažādi
Vai pirmsskolas teritorijā ir ierīkotas vai dabiski sastopamas mītnes citiem dzīvniekiem, piemēram, ežiem, vāverēm, abiniekiem?	Nav		X				Ir vairākas
Vai bērni ar cieņu izturas pret dabas vērtībām pirmsskolas apkārtnē?	Bieži bojā, piesārņo				X		Nav problēmu
Cik viegli ir panākt izmaiņas teritorijas apsaimniekošanā, lai pirmsskolas apkārtnē būtu lielāka bioloģiskā daudzveidība?	Grūti			X			Ļoti viegli
Vai pirmsskola sadarbojas ar citām organizācijām (dodas ekskursijās, piedalās konkursos, aicina lektorus u. tml.), lai izglītotu bērnus par dabas vērtībām?	Nesadarbojas				X		Vairākas reizes gadā
Vai pirmsskolā notiek pasākumi, kas izglīto par bioloģisko daudzveidību (piemēram, kas tā ir un kāpēc svarīga, kas un kāpēc samazina to, kādas ir dabas vērtības Latvijā, pasaulē un kā iesaistīties daudzveidības saglabāšanā)?	Nekad				X		Tā ir daļa no mācību procesa
.....? (jūsu jautājumi)							

3. Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējums

Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējumu varat veikt diskusijas veidā, piefiksējot būtiskākās atbildes. Izvērtējumu var veikt vairākos piegājienos, katrā reizē noskaidrojot tikai dažus jautājumus.

Darbam ar tēmu papildus varat izveidot "runājošo sienu", ko var papildināt visa gada garumā un izmantot pārraudzībā un izvērtēšanā, kā arī citu informēšanā.

Šajā izvērtējumā ir iekļauti divu veidu jautājumi:

- kvantitatīvie jautājumi** – vienkārši "Jā/Nē" tipa jautājumi, kuriem norādīti atbilžu varianti; bērni atbildi saka skaļi, paceļ roku vai balso; pedagogs saskaita bērnu atbildes;
- kvalitatīvie jautājumi** – notiek diskusija par uzdoto jautājumu, bērni nosauc savas atbildes; pedagogs piefiksē dažādās bērnu atbildes; ja iespējams, novērtē arī kvantitatīvi, cik bieži katra atbilde izskan.

Jautājumus drīkst pielāgot atbilstoši bērnu vecumam un izpratnes līmenim.

Izvērtējumā piedalās 3. un 4.grupa, 10 bērni (grupas nosaukums, bērnu skaits)
Iepazīšanās ar tēmu
Uzdodiet uzvedinošus jautājumus, lai noskaidrotu bērnu esošās zināšanas un priekšstatu par tēmu "Bioloģiskā daudzveidība". Ja nepieciešams, īsi izskaidrojiet neskaidros jautājumus.
Jautājumu piemēri: • <i>Kāpēc pasaulē ir vajadzīgi dažādi augi?</i> • <i>Kādēļ ir vajadzīgi dažādi dzīvnieki?</i> • <i>Kāpēc dabai jābūt dažādai un ir vajadzīgi gan meži, gan pļavas, ezeri u. tml.?</i> • <i>Ko labu dara kukaiņi, piemēram, bites?</i> • <i>U. tml.</i>
Izpratnes jautājumi
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai jūs esat dzirdējuši vārdus "bioloģiskā daudzveidība"?</i> 1) <i>jā</i> 51 % 2) <i>nē</i> 49 % Šeit varat lietot arī terminu "dabas daudzveidība".
Kvalitatīvs jautājums <i>Ko nozīmē "bioloģiskā daudzveidība"?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) <i>Dažādas puķes un koki</i> 2) <i>Sēklas</i> 3) <i>Kukaiņi</i> Arī šeit varat lietot terminu "dabas daudzveidība". Palīdziet bērniem labāk izprast, ko tas nozīmē. Jums noderēs <u>Ekoskolu metodiskais materiāls par bioloģisko daudzveidību</u> (skat. 9. lpp.).
Svarīgi! Piefiksējiet arī kvantitatīvi, kāda daļa bērnu atbild pareizi. Dati nepieciešami "Ilgttermiņa salīdzinājumam". Tiek ieskaitītas visas atbildes, kas "iet" pareizajā virzienā, piemēram, ka bērns pasaka, ka tas nozīmē, ka ir daudz augu, dzīvnieku, sēņu un vietu/māju, kur viņi dzīvo u. tml.
Kvalitatīvs jautājums <i>Kāpēc ir svarīgi, lai tuvākajā apkārtnē būtu liela augu un kukaiņu daudzveidība?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) <i>Nepļaut zāli</i> 2) <i>Barot putnus</i> Palīdziet bērniem labāk izprast, kāpēc bioloģiska daudzveidība ir svarīga ne tikai dabai, bet arī cilvēkiem. Jums noderēs <u>Ekoskolu metodiskais materiāls par bioloģisko daudzveidību</u> (skat. 9. lpp.).
Svarīgi! Piefiksējiet arī kvantitatīvi, kāda daļa bērnu nosauc vismaz vienu pareizu atbildi. Dati nepieciešami "Ilgttermiņa salīdzinājumam".

Jautājumi par rīcībām Kvalitatīvs jautājums <i>Kādas cilvēku rīcības var kaitēt dabai (augiem un dzīvniekiem)?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) Ugunsgrēks 2) Ja skaļi bļautās 3) Izgriež mežu 4) Medības
Kvalitatīvs jautājums <i>Kā cilvēki var palīdzēt dabai un veicināt tās daudzveidību?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) Pētīt, kas nepatīk dabai 2) Stādīt mežu Svarīgi! Piefiksējiet arī kvantitatīvi, kāda daļa bērnu nosauc vismaz vienu pareizu atbildi. Dati nepieciešami "Ilgtermiņa salīdzinājumam".
Jautājumi par paradumiem Kvantitatīvs jautājums <i>Vai tev liekas interesanti pētīt augus?</i> 1) jā 63 % 2) nē 37 % Papildus varat veikt aktivitāti, kurā bērniem jāatpazīst dažādi augi. Piemērs šeit: https://lielasaugumedibas.wordpress.com/pii/
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai tev patīk vērot kukaiņus?</i> 1) jā 66 % 2) nē 34 % Papildus varat veikt aktivitāti, kurā bērniem jāatpazīst dažādi kukaiņi. Piemērs šeit: https://lielasaugumedibas.wordpress.com/pii/

4. Jautājumi vecākiem

Šajā aptaujā pirmie divi jautājumi ir no Eurobarometra pētījuma "Eiropiešu attieksme pret biodaudzveidību", 2019.

Vai esat dzirdējis(-usi) terminu "bioloģiskā daudzveidība"? • Esmu dzirdējis(-usi) un zinu, ko tas nozīmē • Esmu dzirdējis(-usi), bet nezinu, ko tas nozīmē • Neesmu dzirdējis(-usi) • Neesmu drošs(-a)
Cik lielā mērā, jūsuprāt, minētie faktori apdraud bioloģisko daudzveidību? Režģa tipa jautājums – katram faktoram jāatzīmē viens no 5 atbilžu variantiem: Lielā mērā - Diezgan daudz - Nedaudz - Nemaz - Nezinu 1. Nelegālās medības 2. Invazīvās augu vai dzīvnieku sugas 3. Piesārņojums gaisā, ūdenī vai augsnē 4. Intensīvā lauksaimniecība, mežizstrāde vai zvejniecība 5. Cilvēka izraisītas katastrofas (piemēram, naftas noplūdes) 6. Dabas katastrofas (plūdi, sausums, ugunsgrēki, vētras u. c.) 7. Dabas teritoriju pārveidošana ceļu, ūdens vai energoinfrastruktūras izbūvei

8. Dabas teritoriju pārveidošana citam pielietojumam (piemēram, purvu un citu mitru vietu nosusināšana lauksaimniecības vai apbūves vajadzībām)
9. Klimata pārmaiņas
Vai, jūsaprāt, mūsu pirmsskolas apkārtnē ir sastopama liela augu, kukaiņu un putnu daudzveidība? • Jā, noteikti • Jā, bet varētu būt lielāka • Nē, maza daudzveidība • Nezinu
Atzīmējiet, kurus no bioloģisko daudzveidību veicinošiem elementiem jūs vēlētos redzēt mūsu pirmsskolas apkārtnē? (iespējamās vairākas atbildes) • Vairāk koku • Dzīvžogus • Ziedošus krūmus • Puķudobes ar vietējo sugu augiem • Nepļautas zāles laukumu (nelielu dabisku pļavu) • Kukaiņu viesnīcu • Ezīšu migas • Baļķīšu krāvumu • Akmeņu krāvumu • Putnu būrus • Putnu barotavas • Dzirdinātavu putniem • Visus iepriekš minētos

5. Pētījums

1. Izmantojot materiālus no projekta "Lielās augu medības" (ej.uz/dzivotnu-kartesana), veiciet dzīvotņu kartēšanu savas pirmsskolas pagalmā. Izdariet secinājumus par sugu daudzveidību un sastopamības biežumu. Izvirziet priekšlikumus par veidiem, kā var saudzēt un vairojot sugu daudzveidību jūsu pirmsskolas pagalmā.
2. Ja, veicot kartēšanu un vides novērtējumu, tiek konstatēts, ka iestādes apkārtnē ir tik sakopta, ka nav vietas dabiskiem procesiem, tad izpētiet, ko darīt, lai vairotu bioloģisko daudzveidību un kādi apstākļi ir nepieciešami augiem, dzīvniekiem, lai tie jūsu pirmsskolas pagalmā justos labi. Piemēram, varat atstāt dažas teritorijas "nekoptas" un izpētīt, vai dabiska, nekopta teritorija ilgtermiņā uzlabo bioloģisko daudzveidību un tur sāk parādīties daudzveidīgāki augi vai kukaiņi. Varat izveidot arī jaunas dzīvotnes kukaiņiem, putniem, ezīšiem vai citiem dzīvniekiem un izpētīt, vai kāds tajās sāk dzīvot. Papildus idejas meklējiet Ekoskolu dabas izglītības materiālā pirmsskolām.

6. Ilgtermiņa salīdzinājums

Kas jānoskaidro VECĀKĀS GRUPAS	Gads					
	2020	2021	2022			...
Bērni, kuri zina, kas ir dabas (bioloģiskā) daudzveidība (%)	40%	35%	50%			
Bērni, kuri var nosaukt 1 pamatotu iemeslu, kāpēc ir svarīgi, lai būtu liela augu un dzīvnieku daudzveidība (%)	35%	35%	15%			
Bērni, kuri var nosaukt 1 veidu, kā mēs varam palīdzēt dabai un veicināt tās daudzveidību (%)	35%	35%	40%			

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu pirmsskolā vislabāk darbojas saistībā ar bioloģiskās daudzveidības tēmu?</i>	Ir pietiekama bioloģiskā daudzveidība iestādes teritorijā, kuru uzturam un papildinām. Neizmantojam pesticīdus augu mēslošanai, ķīmiju kukaiņu, kaitēkļu apkarošanai. Dzīve gleznainā mazpilsētā, nelielie attālumi nodrošina regulāru iespēju grupām doties mērķtiecīgos pārgājienos uz parku, mežu, vērot lielas un mazas ūdenstilpnes ar apkārt sastopamo floru un faunu. Sadarbībā ar sētnieci tika atstāts nepļauts laukums līdz vēlam rudenim. 2022. gada pavasarī uzstādīta “kukaiņu māja” iestādes teritorijā, lai to veiktu pareizi, skolotāja J.Apsīte organizēja ZOOM nodarbību Mazajai Ekopadomei ar Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes vadošo pētnieku Voldemāru SPUNĢI. Izveidoti, uzturēti divi dabiskās pļavas m2.
<i>Kuros jautājumos nepieciešami uzlabojumi?</i>	2 permakultūras kastu pārvietošana augiem labvēlīgākā (saulainā) vietā. Kukaiņu mājas materiālu atjaunošana pavasarī. Vecāko grupu bērniem aktualizēt zināšanas par dabas daudzveidību, tās nozīmi
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i> <i>(Šeit jūs pierakstāt idejas rīcības plānam, citiem vārdiem, risinājumus nepieciešamajiem uzlabojumiem)</i>	Atjaunot info zīmītes, QR kodus, aktivizēt grupu skolotājas, lai kopā ar bērniem aktīvāk pēta nepļauto zonu un dabiskās pļavas m2. Sagatavot un novadīt nodarbību Mazās Ekopadomes bērniem par dabas daudzveidību.

KLIMATA PĀRMAIŅAS

1. Ievads tēmā

Mūsdienās gandrīz jebkura rīcība rada papildus CO₂ – braucot ar autobusu, sadedzinām degvielu, ieslēdzot grupiņā gaismu, tiek sadedzināta gāze Rīgas TEC, bet, ēdot pusdienas, veicinām lauksaimniecības mēslojuma ražošanu, kam arī izmanto fosilos resursus. Nevaram visās jomās uzreiz ieviest tīrākas tehnoloģijas, bet mēs vienmēr varam samazināt tās rīcības, kas piesārņojumu rada lieki – varam radīt mazāk atkritumu, ēst mazāk dzīvnieku produktus un vairāk augu produktu, vairāk braukt ar velosipēdu un iet kājām, taupīt elektrību un ziemā – siltumu.

2. Pirmsskolas izvērtējums

Klimata ietekmju situāciju raksturo skolas izvērtējuma dati enerģijas, transporta un pārtikas tēmās.

3. Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējums

Bērnu zināšanu, paradumu un attieksmju izvērtējumu varat veikt diskusijas veidā, piefiksējot būtiskākās atbildes. Izvērtējumu var veikt vairākos piegājienos, katrā reizē noskaidrojot tikai dažus jautājumus.

Darbam ar tēmu papildus varat izveidot “runājošo sienu”, ko var papildināt visa gada garumā un izmantot pārraudzībā un izvērtēšanā, kā arī citu informēšanā.

Šajā izvērtējumā ir iekļauti divu veidu jautājumi:

- c) **kvantitatīvie jautājumi** – vienkārši “Jā/Nē” tipa jautājumi, kuriem norādīti atbilžu varianti; bērni atbildi saka skaļi, paceļ roku vai balso; pedagogs saskaita bērnu atbildes;
- d) **kvalitatīvie jautājumi** – notiek diskusija par uzdoto jautājumu, bērni nosauc savas atbildes; pedagogs piefiksē dažādās bērnu atbildes; ja iespējams, novērtē arī kvantitatīvi, cik bieži katra atbilde izskan.

Jautājumus drīkst pielāgot atbilstoši bērnu vecumam un izpratnes līmenim.

Izvērtējumā piedalās _____ (grupas nosaukums, bērnu skaits)

Iepazīšanās ar tēmu

Pirmsskolā bērns sāk pētīt Zemes atmosfēru, novērojot laikapstākļus visos gadalaikos, nosaucot novērotās dabas parādības un saistot tās ar noteiktu gadalaiku. Klimats ir daudz sarežģītāka sistēma nekā laikapstākļi. Tas ir noteiktai vietai vai teritorijai raksturīgs **ilggadējs** laikapstākļu režīms.

Piemēram, pavasarī, kad viss zied, mēs paļaujamies, ka vairs neuznāks salnas jeb liels aukstums. Ja liels aukstums ir ziemā, nav problēmu – tam tur ir īstā vieta. Bet, ja pēkšņais aukstums – salna – uzņāk laikā, kad tuvojas pavasaris, paliek siltāks un sāk ziedēt dažādi augi, tad aukstumā ziedi aiziet bojā. Bet kas tur slikts? Jāatceras, ka no ziediem rodas augļi. Ja nosalst ābeles ziedi, nebūs ābolu. Ja nosalst ķiršu ziedi, nebūs ķiršu. Ja nosalst zemeņu ziedi, nebūs zemeņu utt.

Pirmsskolā bērniem var palīdzēt saprast, ka gadalaiki vairs nav tādi, kādus mūsu vecāki, vecvecāki ir piedzīvojuši, tie ir daudz mainīgāki un nepastāvīgi. Iemesls tam ir tāds, ka mūsu planēta Zeme ir “saslimusi” un diemžēl cilvēki to ir veicinājuši. Taču ir daudz rīcību, ko mēs varam darīt, lai palīdzētu planētai izveseļoties. Klimata pārmaiņas ir skumja tēma, tāpēc svarīgi to noslēgt pozitīvi, jo mēs varam būt “supervaroņi” un glābt mūsu kopīgās mājas – planētu Zeme.

Ievadā uzdodiet uzvedinošus jautājumus, lai noskaidrotu bērnu esošās zināšanas un priekšstatu par tēmu “Klimata pārmaiņas”. Ja nepieciešams, Tsi izskaidrojiet neskaidros jautājumus.

Jautājumu piemēri:

- *Kādus gadalaikus tu zini? Kas katram gadalaikam raksturīgs? Vai visi ir vienādi?*
- *Kādi ir laikapstākļi vai notikumi dabā katrā gadalaikā? Vai katru gadu tie ir vienādi? Vai tiem vajadzētu būt vienādiem? Kāpēc?*
- *Vai ir labi, ja daudz līst lietus, ilgi ir karsts vai auksts, ir stiprs vējš? Kāpēc tas ir labi vai slikti tev, dzīvniekiem vai augiem?*
- *U. tml.*

Kad ir uzdoti pirmie jautājumi, lai bērniem palīdzētu izprast šo sarežģīto tēmu un iespējamās rīcības, var parādīt Kamishibai teātri "Terra ir slima". Pēc tam varat apspriest, kā klimata pārmaiņas ietekmēs Latviju un ko jūs pirmsskolā un mājās jau darāt un varat darīt turpmāk. Materiāli šīm aktivitātēm ir pieejami <u>šeit</u> un <u>šeit</u>. Vēl var noderēt raksts "<u>20 jautājumi un atbildes bērniem par klimata pārmaiņām</u>", kas palīdz vienkāršiem vārdiem izskaidrot bērnam šo sarežģīto tēmu.
Izpratnes jautājumi
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai jūs esat dzirdējuši vārdus "klimata pārmaiņas"?</i> 1) <i>jā</i> % 2) <i>nē</i> %
Kvalitatīvs jautājums <i>Kas ir klimata pārmaiņas?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) 2) Ja nepieciešams, Tsi paskaidrojiet šo terminu, izmantojot iepriekš pieminētos materiālus.
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai jūs zināt, kādēļ rodas klimata pārmaiņas?</i> 1) <i>jā</i> % 2) <i>nē</i> % Šeit papildus var diskutēt par klimata pārmaiņu cēloņiem jeb rīcībām, kas veicina klimata pārmaiņas. Jums noderēs <u>Ekoskolu metodiskais materiāls pirmsskolām</u>, nodaļa "Klimata pārmaiņas".
Jautājumi par rīcībām
Kvalitatīvs jautājums <i>Ko mēs varam darīt, lai mazinātu klimata pārmaiņas un palīdzētu mūsu planētai Zeme izvēstoties?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) 2)
Jautājumi par paradumiem
Kvantitatīvs jautājums <i>Vai mēs bērnu dārzā kaut ko darām, lai mazinātu klimata pārmaiņas?</i> 1) <i>jā</i> % 2) <i>nē</i> %
Kvalitatīvs jautājums <i>Ko mēs darām, lai mazinātu klimata pārmaiņas?</i> <i>Bērnu minētās atbildes:</i> 1) 2) Atbildes uz šo jautājumu var noskaidrot, vizualizējot iepriekšējo jautājumu "<i>Ko mēs varam darīt, lai mazinātu klimata pārmaiņas?</i>", piemēram, izveidojot plakātu vai uz "runājošās sienas". Tad bērni var atzīmēt, kuras no rīcībām viņi veic. Diskusiju par šo jautājumu var papildināt ar labās prakses piemēriem no ģimenēm vai vietējās kopienas, piemēram, parādīt, kā Latvijā tiek iegūta enerģija no atjaunīgiem resursiem (vēja, saules, ūdens u. tml.).

5. Pētījums

Veicām mūsu iestādes ietekmes izpēti uz klimata izmaiņām, izmantojot vides fonda kalkulatoru. Kopumā kā iestāde radām salīdzinoši mazu piesārņojumu.

• Jūs iegādājaties un lietojat uzturā vairāk bioloģiskās pārtikas • Jūs iegādājaties un lietojat uzturā mazāk gaļas • Personiskās automašīnas vietā jūs regulāri izmantojat videi draudzīgākas alternatīvas, piemēram, ejat kājām, braucat ar velosipēdu, izmantojat sabiedrisko transportu vai automašīnu koplietošanu • Pērkot pārtikas produktus, jūs ņemat vērā to oglekļa pēdu un reizēm attiecīgi pielāgojat iepirkšanos • Plānojot atvaļinājumu un citus tālākus ceļojumus, jūs ņemat vērā transporta oglekļa pēdu un reizēm attiecīgi pielāgojat savus plānus • Jūs esat aprīkojis(-usi) savu māju ar labāku siltumizolāciju, lai samazinātu enerģijas patēriņu • Jūs savā mājā esat uzstādījis(-usi) aprīkojumu, lai kontrolētu un mazinātu enerģijas patēriņu • Jūs esat pārgājis(-usi) pie cita elektroenerģijas piegādātāja, kas piedāvā lielāku daļu no atjaunojamajiem avotiem iegūtas enerģijas • Jūs savā mājā esat uzstādījis(-usi) saules paneļus • Jūs esat iegādājies(-usies) energotaupīgu māju • Jūs esat iegādājies(-usies) jaunu automašīnu, un liela nozīme tās izvēlē bija mazam degvielas patēriņam • Jūs esat iegādājies(-usies) elektrotransportlīdzekli • Cits _____
Skatoties nākotnē, cik svarīgi, jūsu prātā, ir Latvijas valdībai uzstādīt mērķus atjaunojamās enerģijas izmantošanas palielināšanai (piemēram, vēja un saules enerģijai) līdz 2030. gadam? • Ļoti svarīgi • Diezgan svarīgi • Nav ļoti svarīgi • Nepavisam nav svarīgi
Skatoties nākotnē, cik svarīgi, jūsu prātā, ir tas, ka Latvijas valdība sniedz atbalstu energoefektivitātes uzlabošanai līdz 2030. gadam (piemēram, aicinot iedzīvotājus siltināt mājokļus, uzstādīt saules paneļus vai iegādāties elektrotransportlīdzekļus)? • Ļoti svarīgi • Diezgan svarīgi • Nav ļoti svarīgi • Nepavisam nav svarīgi

5. Pētījums

1. Tāpat kā enerģijas tēmā, iesakām aprēķināt pirmsskolas radīto ietekmi uz klimata pārmaiņām, izmantojot Vides izglītības fonda CO₂ kalkulatoru. Noskaidrojiet, kurās jomās ietekme ir vislielākā, un izvirziet priekšlikumus, ko varētu darīt, lai to mazinātu. Vairāk informācijas: co2.videsfonds.lv/ka-stradat
2. Aiciniet bērnus kopā ar vecākiem aprēķināt savu ekoloģiskās pēdas nospiedumu. Ekoloģisko pēdu parasti izsaka hektāros – cik hektāru zemes un ūdens platības nepieciešams, lai saražotu kāda cilvēka aktivitātēs patērēto produkciju un absorbētu šo produktu dzīves ciklā radīto piesārņojumu. Pirmsskolā varat pārrunāt veidus, kā ģimenes varētu samazināt savu ekoloģiskās pēdas nospiedumu. Aprēķiniem izmantojiet vienu no tiešsaistes kalkulatoriem:
 - a. jalajalg.positium.ee (izsaka rezultātu hektāros)
 - b. www.pdf.lv/klimats/klimats.html (izsaka rezultātu tonnās CO₂ gadā)

6. Ilgtermiņa salīdzinājums

Ilgtermiņa salīdzinājumam šajā tēmā iesakām izmantot CO₂ informāciju, kas jau parādās pie enerģijas sadaļas.

Aprakstīts pie enerģijas sadaļas.

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu pirmsskolā vislabāk darbojas saistībā ar klimatu?</i>	Pēc CO2 kalkulatoru rezultātiem, salīdzinoši ražojam salīdzinoši maz piesārņojuma. Taupām elektrību, siltumu, šķirojam atkritumus. Pēda samazinās.
<i>Kuros jautājumos nepieciešami uzlabojumi?</i>	Aktivizēt vecāko grupu bērnu izglītošanu par klimata pārmaiņām, veikt bērnu aptauju pēc nodarbībām.
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i> <i>(Šeit jūs pierakstāt idejas rīcības plānam, citiem vārdiem, risinājumus nepieciešamajiem uzlabojumiem)</i>	Vecāko grupu bērniem, Mazajai Ekopadomei sagatavot un novadīt nodarbību par klimata pārmaiņām Silto Džemperu Dienas nedēļā.

LĪDZDALĪBA, KOMUNIKĀCIJA, MĀCĪBU SATURS

1. Ievads

Ekopadomes mērķis ir iesaistīt Ekoskolas aktivitātēs pēc iespējas vairāk cilvēku – gan pirmsskolas pedagogus un audzēkņus, gan vecākus un apkārtējo sabiedrību. Tāpat ir svarīgi, ka Ekoskolu tēmas un citi vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumi tiek iekļauti mācību jomās. Lai to varētu veiksmīgi īstenot, nepieciešams izvērtēt pašreizējo situāciju.

2. Pirmsskolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 – apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5		
Cik daudz norāžu pirmsskolā sastopams par darbību Ekoskolu programmā?	Nav norāžu					X	Gan gaitenā, gan grupu telpās	
Aptuveni cik bērnu vecāku zina, kas ir Ekoskolu programma un par pirmsskolas dalību tajā?	0–20%				X		Vairāk nekā 80%	
Vai Ekoskolu logo redzams pirmsskolas mājaslapā (ja ir)?	Nē				X		Pirmajā lapā	Ekoskolas sadaļā
Vai informācija par Ekoskolu programmu un/vai aktivitātēm ir viegli atrodamā pirmsskolas mājaslapā (ja ir)?	Mājaslapā nav informācijas					X	Viegli atrodamā	
Cik no publicētajiem rakstiem medijos par jūsu pirmsskolu pieminēts, ka tā darbojas Ekoskolu programmā?	Nevienā				X		Gandrīz visos	Regulāri atspoguļojam Ekoskolas aktivitātes mājas lapā, Facebook
Pirmsskolas sociālajos tīklos pie Ekopadomes ziņām tiek izmantots tēmturis #Ekoskolas	Netiek izmantots					X	Tiek izmantots katrā ziņā, kas saistīta ar Ekoskolu	
Pirmsskolas mājaslapā un/vai sociālajos tīklos tiek publicēti foto no Ekoskolas pasākumiem un aktivitātēm	Netiek					X	Ir foto no visiem pasākumiem	
Tiek izvērtēts, vai izvēlēta saziņas platforma ir efektīva un ļauj sasniegt lielāko daļu pirmsskolas pārstāvju (spriežot pēc sekotāju, mājaslapas apmeklētāju skaita un pirmsskolas pārstāvju informētības)	Netiek vērtēta				X		Tiek izvērtētas visas komunikācijas platformas	
Ekoskolu programmas ietvaros tiek īstenotas vides izglītības un aizsardzības aktivitātes, piemēram, akcijas, kampaņas, izstādes u. c., kurās tiek iesaistīta plašāka sabiedrība (vietējie iedzīvotāji, vecāki, visa pirmsskola).	Netiek iesaistīta plašāka sabiedrība				X		Vismaz 3–4 aktivitātes gadā, aptverot dažādu auditoriju	
Aptuveni cik no apkārtējiem iedzīvotājiem zina, ka pirmsskola ir Ekoskola?	0–10%					X	Vairāk nekā 40%	
Kāda daļa vecāku atbalsta pirmsskolas dalību Ekoskolu programmā?	Vairumam nav viedokļa					X	> 90% vērtē pozitīvi	
Vai vecāki tiek iesaistīti Ekoskolu programmas aktivitāšu norisē?	Netiek iesaistīti				X		Iesaistīti vairumā aktivitāšu	
Vai notiek sadarbība ar citām pirmsskolām, kas piedalās Ekoskolu programmā?	Nenotiek					X	Notiek regulāri ar vairākām Ekoskolām	
Cik lielā daļā no mācību jomām regulāri ir iekļauta gada tēma vai citas Ekoskolu tēmas?	0–20%					X	100%	
Vai visu vecumu grupu mācību nodarbībās tiek iekļauta gada tēma vai citas Ekoskolu tēmas?	0–20%					X	100%	
Vai pirmsskolas dalība programmā tiek atzinīgi novērtēta no pašvaldības?	Pašvaldība neinteresējas, nav informēta				X		Pašvaldība regulāri pauž atbalstu	

Vai bērni un pirmsskolas pārstāvji izstrādā priekšlikumus pašvaldībai vides situācijas uzlabošanai pirmsskolā un tuvākajā apkārtnē?	Nekad			X			Bieži	
Vai Ekopadome īsteno labdarības kampaņas (koncertus, tirdziņus, izstādes u. tml.), lai gūtu finansiālu vai praktisku atbalstu vides aizsardzības iniciatīvu īstenošanai? (Piemēram, Ekopadome īsteno pašceptu gardumu tirdziņu un iegūtos līdzekļus ziedo kādai vides nevalstiskai organizācijai vai izmanto saviem vides pasākumiem)	Nekad		X				Dažas reizes gadā	Praktiski stādam mežu ziedojam kopā ar vecākiem pārtiku Dzīvnieku patversmei, Vet klīnikai, ābolus nododam medniekiem.
.....?								
(jūsu jautājumi)								

3. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu pirmsskolā vislabāk darbojas saistībā ar komunikāciju, pirmsskolas un plašākas sabiedrības iesaistīšanu?</i>	Iestādē plaši izvietota informācija par Ekoskolas aktivitātēm Ekopadomes stendā un katras grupas vecāku stūrītī. Ar izglītības sistēmu saistītie, citu nozaru aktīvie kopienas locekļi Alūksnes, Apes novados zina par iestādes dalību programmā, pie katras iespējas semināros, sapulcēs tiek nodota informācija par aktualitātēm. Regulāri ievietota informācija mājas lapā, vietējos laikrakstos. Ekoskolas tēmas regulāri tiek iekļautas visu grupu mācību plānos, pielāgotas atbilstoši bērnu vecumposmam. Iestādes padome iepriekšējos gados divas reizes izstrādāja priekšlikumus par uzlabojumiem transporta plūsmas un drošības sakārtošanai pašvaldībai. Pašvaldība atbalstīja vēlmi darboties Ekoskolu programmā, apstiprinot iestādes attīstības plānu. Reālas darbības vides uzlabošanai notiek iestādes budžeta ietvaros, vadītājam sadarbojoties ar domi. 2019.gada 4.maijā saņemts pašvaldības apbalvojums iestādei par aktīvu dalību Ekoskolu programmā. Domes pārstāvji ieradās iestādē un apsveica kolektīvu ar Ekovēstnieku statusa iegūšanu. Vecāki caur iestādes padomi, grupu aktivitātēm regulāri tiek iesaistīti un informēti par Ekoskolas aktivitātēm. Bērni iesaistās skolotāju organizētās aktivitātēs par gada un citām tēmām. Pirms pandēmijas sadarbība ar citām Ekoskolām notikusi aktīva pieredzes apmaiņas līmenī - pedagogi, Ekopadome, iestādes padomes vecāki/PII "Atvasīte" Salaspilī, PII "Pīlādītis" Balvos, Gulbenes 1.PII u.c. Uzņemti kolēģi iestādē no Igaunijas, Salaspils PII "Atvasīte", Viļānu PII u.c. dalīšanās pieredzē par darbību Ekoskolas projektā. Darbinieku, Ekopadomes, vecāku ikgadējie pieredzes apmaiņas braucieni, saistībā ar Ekoskolu, piemēram, pagājušajā gadā: Viļakas z/s Kotiņi, Getliņu atkritumu poligons. Bija izplānota salidojuma organizēšana tuvāko reģionu Ekopirmsskolām: Gulbene, Balvi, Alūksne, kas diemžēl pandēmijas dēļ atcelta. Tāpat arī pieredzes apmaiņas brauciens uz Valmieru. 2020./2021. mācību gadā notika telefoniska informācijas apmaiņa ar Gulbenes 1.PII, attālinātais pasākums bērniem Silto Džemperu dienā. Izveidota pedagogu un Ekopadomes Whatsapp

	grupa informācijas nodošanai, apmaiņai, Ekopadomes sanāksmes un dokumentu kopīgošana notiek MSO platformā. 2019./2020. mācību gadā atvērts Facebook konts iestādei, kur Ekopadomes skolotāja Dita Holla katru nedēļu ievieto aktuālo informāciju par iestādi, tai skaitā, Ekoskolas darbību. 2021. gada aprīlī Vidzemes TV filmēja komposta izvešanas talku laukumā un intervēja Ekopadomes skolotājas par Ekoskolas darbu Vēstnieku statusā. 2022.gada 17.septembrī iestādē viesojas Priekuļu PII “Mežmaliņa”, 8.oktobrī - Rūjienas PII “Vārpiņa”, pieredzes apmaiņas darba kārtībā jautājums par Ekoskolu darbu.
<i>Kuros jautājumos nepieciešami uzlabojumi?</i>	1.Turpināt sistemātiski, regulāri un kvalitatīvi informēt sabiedrību par Ekoskolas aktualitātēm iestādes mājas lapā un Facebook, vietējos medijos. 2. Veidot sadarbību, pieredzes apmaiņu ar citām Ekoskolām klātienē vai attālināti.
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i> <i>(Šeit jūs pierakstāt idejas rīcības plānam, citiem vārdiem, risinājumus nepieciešamajiem uzlabojumiem)</i>	1. Skolotājām regulāri iesūtīt info D.Hollai par savas grupas un jomas aktualitātēm ievietošanai iestādes mājas lapā. 2. Skolotājām regulāri iesūtīt info A.Apinei par savas grupas un jomas aktualitātēm ievietošanai iestādes mājas lapā. 3.Sadarbībā ar grupu skolotājām ievietot vecākiem e-klasē info par Ekoskolas aktualitātēm. 4. Iesaistīties viesu uzņemšanā, organizatoru komandā, uzņemot 16. novembrī Iecavas PII “Dartija”, 22.novembrī-ZOOM sanāksme ar Talsu pilsētas PII.

